

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Τζαρτζάνος Αχιλλεύς

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ / Α

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
748

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΟΣ Σ. ΤΣΑΡΤΣΙΑΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

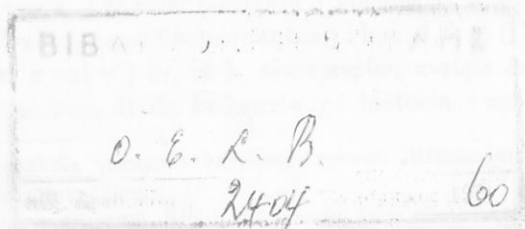

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΤ' 89 ΣΧΒ
Γραφείο (ΑΧ)
ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002

ΚΛΣ

ΣΤ28

748

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν.—Τὰ γράμματα (*litterae*) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἑξῆς :

Γράμματα (¹)	Ὄνόματα	Γράμματα	Ὄνόματα
Aa	ἄ	Nn	έν
Bb	μπέ	Oo	ὀ
Cc	κά (ἤ τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	έ	Rr	έρ
Ff	эф	Ss	ές
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οῦ
Ii	ί	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ίξ
Ll	έλ	Yy	ὅ γραίκουμ (²)
Mm	έμ	Zz	ζήτα

Ἐκ τούτων α΄) ἔξ εἶναι φωνήεντα (*vocāles*) : a, e, i, o, u, y β) δέκα ἑπτὰ εἶναι σύμφωνα (*consonantes*) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z καὶ γ΄) ἓν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (*spiritus asper*), προφέρεται δὲ ὡς ἓν λεπτὸν χ : *historia* (πρόφ. χιστόρια).

1. Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται *litterae maiuscūlae*, τὰ δὲ μικρὰ *litterae minuscūlae*.

2. Λέγεται y *graecum*, ἦτοι υ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ υ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις εἰλημμένους ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς *pyrāmis*, *syllāba*, κλπ.

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαίρουνται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturales) : c, g, q

β') δύο χειλικά (labiales) : b, p

γ') δύο ὀδοντικά (dentales) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἔρρινα l, r, m, n : consul ὑπατος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (= les) καὶ rx (= res) : mos ἥθος, dux ἡγεμών, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμὼν, princeps ἄρχων, πρόωτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ῥίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὐρεθῶν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact-), cor (ἐκ τοῦ cord-), mel (ἐκ τοῦ mell-), os (ἐκ τοῦ oss-).

Ἄν δὲ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸ τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud-s) laus ἔπαινος, (salut-s) salus σωτηρία, (dent-s) dens ὀδούς, (noct-s) nox νύξ. (Περβλ. τὰ Ἑλληνικά ἐλπὶς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπης ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλεφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gī-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν.—Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ū, ἄλλοτε δὲ βραχέα (breves) ä, ĕ, ĭ, ŏ, ŭ, ŷ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακραί.

Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῇεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllaba natūra brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῇεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῇεν, εὐρίσκεται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : āēris (τοῦ ἀέρος), lēgītĕ (ἀναγνώσατε).

β') φύσει μακρά (syllaba natura longa), ἂν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : amate (ἀγαπᾶτε), aulae (αὐλαί).

γ') θέσει μακρά (syllaba positione longa), ἂν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἐνὸς διπλοῦ : ter-gum, (νῶτον), si-sto (ἴστημι), val-lum (χαράκωμα), a-xis (ἄξων).

Σημείωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνα καὶ τὸ δεύτερον ὕγρον, λέγεται κοινὴ ἢ ἀδιάφορος (syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά : volūeres (volūeres), tenēbrae (tenēbrae).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμός τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (penultīma) : māter (μάτερ) μήτηρ, laurus (λάου-ρους) δάφνη, lēgo (λέ-γκω) ἀναγινώσκω.

2) Πολυσύλλαβος τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῆς παραληγοῦσης αὐτῆς :

α') εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά : Eurōpa (Ἑου-ρώπα) Εὐρώπη, puella (πουέλλα) κόρη, libertas (λιμπέρτας) ἐλευθερία.

β') εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (antepenultīma), ἂν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα : anīma (ἄνιμα) ψυχὴ, popūlus (πόπου-λους) λαός.

8. Ἑγκλισις τόνου.— Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ que (τε, καί), τὸ ve (ἦ) καὶ τὸ (ἐρωτηματικὸν μόριον) ne (ἦ, ἄρά γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκάστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ τόνος αὐτῶν :

1) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, ἀποβάλλεται : mensāque (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, meliōrāve (μελιόραβε) ἢ τὰ κρείττω.

2) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους : fi-līusque (φί-λιούσκβε)

καὶ ὁ υἱός, multōsque (μούλτόςκβε) καὶ πολλούς, aliāve (ἄλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημεῖων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἦτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)·

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν **μέσσην** ἢ **ἄνω στιγμὴν** τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·), καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ **μέρη τοῦ λόγου** (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) **πέντε κλιτὰ** (declinabilia), ἥτοι α') ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum), β') ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ') ἀντωνυμία (pronomen), δ') μετοχή (participium), ε') ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) **τέσσαρα ἀκλιτὰ** (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἥτοι α') ἐπίρρημα (adverbium), β') πρόθεσις (praepositio), γ') σύνδεσμος (coniunctio), δ') ἐπιφώνημα (interiectio).

"Ἀρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγομένων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὀνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὠρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἷς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ **παρεπόμενα** τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἥτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) **Γένη** καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἄνθρωπος, femina γυνή, malum μῆλον.

Σημειώσεις. Διὰ τὴν ἑλλειψὺν ἀρθροῦ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένος ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημασινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλοῦντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς *vir* ἄνθρωπος, *miles* στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς *mulier* γυνή, *virgo* παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλοῦντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφηρημένην τινὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς *collis* ἄρσ., *λόφος* ἄρσ. - *mensa* θηλ., *τράπεζα* θηλ. - *donum* οὐδ., *δῶρον* οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς *vinum* οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - *mare* οὐδ., - ἡ θάλασσα θηλ. - *ara* θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - *silva* θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαίτερας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου: *aurum* ὁ χρυσός, *argentum* ὁ ἀργυρος, *ferrum* ὁ σίδηρος, *aes* ὁ χαλκός.

2) **Ἀριθμούς** ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἥτοι ἐνικὸν (*singularis*) καὶ πληθυντικὸν (*pluralis*).

3) **Πτώσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ: τὴν ὀνομαστικὴν (*nominativus*), τὴν γενικὴν (*genetivus*), τὴν δοτικὴν (*dativus*), τὴν αἰτιατικὴν (*accusativus*), τὴν κλητικὴν (*vocativus*) καὶ προσέτι τὴν **ἀφαιρετικὴν** (*ablativus*), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συντακτικόν.

4) **Κλίσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν:

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - *us* δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγούσης εἰς - *e*), βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - *rum* ἢ - *um*.

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μό-
νον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς - ᾱ (γεν.
- ae) (χαρακτηρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος a, § 13, 4).

Π α ρ ᾱ δ ε ι γ μ α

(mensa τράπεζα, θ. mensa -)

	Singularis		Pluralis	
Nominativus	mens - ᾱ	τράπεζα	wens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - ārum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζῃ	mens - īs	τραπέζαις
Accusativus	mens - ām	τράπεζαν	mens - ās	τραπέζας
Vocativus	mens - ᾱ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - īs	(§ 13, 2).

Ὅμοίως κλείνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insula νῆσος,
statua ἀνδριάς, pugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικά ὀνόματα
nauta ναύτης, agricola γεωργός, poeta ποιητής, Sequana Σηκουάνης,
κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἀνωμαλίας πρωτοκλίτων ὀνομάτων.— 1) Τὰ θηλυκὰ ὀ-
νόματα dea (θεὰ) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρε-
τικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς
- abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντι-
στοίχους πτώσεις τῶν ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεός
καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς
θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiabus ἢ filiis filiabusque (τοῖς
υἱοῖς καὶ ταῖς θυγατράσιν).

3) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει
κατ'ἀλήξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις *pater familias* (οἰκοδεσπότης), *mater familias* (οἰκοδέσποινα), κ.ἄ.τ.

Ἄλλη ἀρχαῖκή κατάληξις, μὲ τὴν ὁποίαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ (ιδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητὰς) εἶναι - *āi* (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : *aulāi* (= *aulae*, τῆς αὐλῆς), *terrāi* (= *terrae*, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἡ κατάληξις - *arum* εἰς τινὰ ὀνόματα συγκόπτεται εἰς - *um* : *drachmum* = *drachmarum*. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων *talentum* = *talentorum*, *Argivum* = *Argivorum*).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ιδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἐνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνείας) nom. *Aeneas*, acc. *Aenean*· (Ἀγχίσης) nom. *Anchises*, acc. *Anchisen*, voc. *Anchise*· (Πηνελόπη) nom. (*Penelōpa* καὶ) *Penelope*, gen. *Penelopae* καὶ *Penelopes*, acc. *Penelopen*, voc. *Penelope*.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα : *Alcibiādes*, gen. *Alcibiadis* κλπ., κλητικὴ *Alcibiadē* κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda)

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - *us* ἢ εἰς - *er* (γεν. *i*) καὶ οὐδέτερα εἰς - *um* (γεν. - *i*)· χαρακτηρ τοῦ θέματος ο (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ί γ μ α τ α

(*domīnus* κύριος, θ. *domino* -, *puer* παῖς, θ. *puero* -, *ager* ἀγρός, θ. *agro* -, *donum* δῶρον, θ. *dono* -).

Singularis

Nom.	<i>domīn-ūs</i>	<i>puer</i>	<i>ager</i>	<i>dōn-ŭm</i>
Gen.	<i>domin-ī</i>	<i>puēr-i</i>	<i>agr-i</i>	<i>don-ī</i>
Dat.	<i>domin-ō</i>	<i>puer-o</i>	<i>agr-o</i>	<i>don-ō</i>
Acc.	<i>domin-ŭm</i>	<i>puer-um</i>	<i>agr-um</i>	<i>don-ŭm</i>
Voc.	<i>domin-ē</i>	<i>puer</i>	<i>ager</i>	<i>don-ŭm</i>
Abl.	<i>domin-ō</i>	<i>puer-o</i>	<i>agr-o</i>	<i>don-ō</i>

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-ri	don-ǎ
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-orum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-os	don-ǎ
Voc.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ǎ
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ pōpulus λαός, numērus ἀριθμός, nuntius ἄγγελος, κ. ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς malus μηλέα, ficus συκῇ, pirus ἀπιδέα, pōpulus λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα alvus κοιλία, humus γῆ, vannus λιμὸς σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ ὀνόματα, ὡς methōdus μέθοδος, Aegyptus Αἴγυπτος, κ. ἄ. τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ gener γαμβρός, socer πενθερός, vesper ἑσπέρα, libēri τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα vir ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ liber βιβλίον, caper τράγος, culter μάχαιρα, faber σιδηρουργός, κ. ἄ. τ.¹

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ bellum πόλεμος, proēlium μάχη, scutum ἀσπίς, pericūlum κίνδυνος, oppidum πόλις, templum ναός, κ. ἄ. τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἔτι τὸ vulgus ἢ volgus ὄχλος (τὸ ὅποῖον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν volgum), τὸ virus δηλητήριο καὶ τὸ pelāgus πέλαγος. Ἐκ τούτων τὸ μὲν volgus καὶ virus ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμόν, τοῦ δὲ pelagus ὁ πληθυντικὸς εἶναι pelagē (πρβλ. πελάγη). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρχετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς puer, ager, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (puer-us, ὅπως numer-us, agr-us, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ r τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς agr-, libr-, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r ἐν e βραχύ. Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κλπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὁμοίαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόρδος. Μερικὰ ἐκ τούτων διφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλίας δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων.—1) Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee)· ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὁ θεός)· β') εἰς ἐκάστην πτῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di-deorum (deum) -deis (diis), dis-deos-dei (dii), di-deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδισύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναίρουσι τὸ τελικὸν ii εἰς i, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παρικήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία, καθήκον, gen. officii καὶ officii κλπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.τ. καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιε, fili = υἱέ, [mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω -is § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia)

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφῶνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατὰλήξιν -is : urb-s πόλις, gen. urb-is· mare (οὐδ,) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτηῖρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα**· ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτηῖρα **i**, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ **grus** (γέρανος) καὶ τοῦ **sus** (ὄς), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **u** (gen. **gru-is**, **su-is**).

β') **συμφωνόληκτα** με χαρακτηῖρα ἄφωνον (**b**, **p**-c, **g**-d, **t**), ὕγρον ἢ ἔρρινον (**l**, **r**-m, **n**) ἢ συριστικόν (**s** ἢ **v**) : **trabs** δοκὸς (gen. **trab-is**) **bos**, βοῦς (gen. **bov-is**), **nix** χιὼν (gen. **niv-is**) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.).

2) τὰ μὲν **φωνηεντόληκτα** (ἐκτὸς τοῦ **grus** καὶ τοῦ **sus**) εἶναι πάντα **ἰσοσύλλαβα** : **civis** πολίτης (gen. **civ-is**), **sedes** ἔδρα (gen. **sed-is**), τὰ δὲ **συμφωνόληκτα** εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα** : **rex** βασιλεὺς (gen. **reg-is**), **lapis** λίθος (gen. **lapid-is**).

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ **φωνηεντόληκτα** τριτόκλιτα ἀρχῆθεν εἶναι **περιττοσύλλαβα**, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτηῖρ τοῦ θέματος αὐτῶν **i** συνεχυνεῖται μετὰ τὸ ἐπόμενον **i** καὶ ἐ τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς **ἰσοσύλλαβα**.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἥτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν **s**, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : **dux** ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ **duc-s**), gen. **duc-is**, **puppi-s** πρύμνα, gen. **puppis**, **consul** ὑπάτος, gen. **consul-is**, **orator** ῥήτωρ, gen. **orator-is**, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μετὰ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικὸν καὶ πληθυντικόν), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : **animal** ζῷον, gen. **animāl-is**, **mare** θάλασσα, gen. **mar-is**, κλπ. (Βλ. § 13, 3).

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἑνὸς θέματος : **dux** (ἐκ τοῦ **duc-s**), gen. **duc-is** κλπ., **lapis** (ἐκ τοῦ **lapid-s**), gen. **lapid-is** κλπ., **orator** ῥήτωρ, gen. **orator-is** κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milet-s), gen. milit-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homin-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -ris πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμόληκτα. Εἰς ταῦτα δηλαδὴ ὁ χαρακτήρ s μεταξὺ φωνηέντων ἐτράπη παλαιόθεν εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus-is· πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μυσ-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpus-is), κ. ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως

Α'. Ἀρσενικά καὶ θηλυκά

1. Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21-23)

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux(duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen	duc- īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc- ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc- ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc.*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc- ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc- ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc- um	pastōr-um	homīn-um	urb- ium
Dat.	duc- ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus
Acc.	duc- ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc- ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc- ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus

* Βλ. § 13, 1-2.

Ὅμοίως κλίνονται τὰ : lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασι-
 λεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, judex (judic-is) δικαστής, lapis (la-
 pīd-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, vir-
 tus (virtūt-is) ἀρετή, miles (milit-is) στρατιώτης, princeps (prin-
 cīp-is) ἄρχων, πρῶτος, orator (oratōr-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ
 σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ἥθος, flos
 (flor-is ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λα-
 γώς, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo
 (sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is)
 παρθένος, ordo (ordin-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς,
 tibicen (tibiēn-is) αὐλητής — (κατὰ τὸ urbs), stirps (stirp-is)
 ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors
 (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ά. (ἐν οἷς
 καὶ τὸ nix, niv-is, χιόν, plur. gen. niv-ium· ἀρχικὸν θέμα ningu-
 [πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er εἰς τὰς ἄλ-
 λας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεις **συγκόπτουν** τὸ e, τὸ
 πρὸ τοῦ χαρακτήρος r. Τοιαῦτα εἶναι : α') τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is)
 πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β') τὰ ὀνόματα
 imber (imbr-is) ὕμβρος, uter (utr-is) ἄσκος, venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ
 καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is) Octōber, No-
 vember καὶ December (πρβλ. τὰ ἑλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π. χ. πατήρ,
 πατρ-ός, πατέρ-α).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα §§ 21-23)

(civis πολίτης, θ. civi-, nubes νεφέλη, θ. nube- καὶ nubi-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbes
Gen.	civīs	nubīs	civī- ŭm	nubī- ŭm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubes	cives	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τά : avis (ὀηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μήν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τά : aedes (aed-is, ὀηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), famēs (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, ὀηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ἄ. (βλ. καὶ § 16).

Β. Οὐδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα §§ 21-23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomin-, opus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari-)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārē
Gen.	aequōr- is	nomīn-is	opēr-is	mar- is
Dat.	aequōr- ī	nomīn-i	opēr-i	mar- ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ē	nomīn-e	opēr-e	mar- ī

Pluralis

Nom.	aequōr- ā	nomīn-a	opēr-a	mar- īā
Gen.	aequōr- um	nomīn-um	opēr-um	mar- īūm
Dat.	aequor- ibus	nomin-ibus	oper-ibus	mar- ibus
Acc.	aequōr- ā	nomīn-a	opēr-a	mar- īā
Voc.	aequōr- ā	nomīn-a	opēr-a	mar- īā
Abl.	aequor- ibus	nomīn-ibus	oper-ibus	mar- ibus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τά : marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr-is) ἀστραπή, uber (ubēr-is) μαστός, ōs (or-is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τά : flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τά : onus (onēr-is) φορτίον, corpus (corpōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ mare τὰ : animal (animāl-is) ζῷον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζεῦγος, κ. ἄ.

25. Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως

	Singularis			Pluralis		
	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.		Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	
Nom.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)		
Gen.	-is	-is	-um (ἦ -ium)	-um (ἦ -ium)		
Dat.	-i	-i	-ibus	-ibus		
Acc.	-em (ἦ -im)	—	-es (ἦ -is)	-a (ἦ -ia)		
Voc.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)		
Abl.	-e (ἦ -i)	-e ἦ -i	-ibus	-ibus		

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεων τινων τῶν τριτοκλίτων.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -im (ἀντὶ εἰς -em)

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἥτοι τὸ febris πυρετός, puppis πρύμνα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ καὶ securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim sitim, turrim, tussim, securim)·

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς Albis Ἀλβις, Tibēris Τίβερις, Neapōlis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim)·

2) Ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1 α' καὶ β') : febris - febri, puppis - puppi, Albis - Albi κλπ.

Σημείωσις. Κατάληξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἄρσ.) πῦρ, navis ναῦς καὶ imber ὄμβρος, (civi, igni, navi, imbri). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς igni εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος καὶ πυρός).

β') τὰ εἰς -is ἦ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprilis, November κλπ. καὶ τὰ -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπιθετα, ὡς aequālis ὁμηλὲς, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἡ γενέ-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἀντιθέτως τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e : Juvenālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felīce.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al,-is) καὶ -ar (-ar,-is), ὡς mare, animal, calcar (πτερνιστήριον) (sing. abl. mari, animālī, calcārī).

3) Ἐχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ') : mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i (βλ. § 24, 2, σημ.).

4) Ἐχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um) : Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληχτα μὲ χαρακτήρα i, § 24, 1 α'), ὡς civis - civium, collis-collium, navis-navium, aedes-aedium, nubes-nubium κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιττοσυνλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 24, 1 β' καὶ 2) : α') τὰ ἔχοντα θέμα λήγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), stirps (θ. stirp-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὁστοῦν, θ. oss-), imber (θ. imbr-) : plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr-, fratr-) : plur. gen. patr-um, matr-um, fratr-um (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἀνωτέρω Α' σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προῖξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάρυγξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιών, vires (πληθ.) δύναιμι, τὰ ἐθνικὰ τὰ λήγοντα εἰς -as (-ātis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῖται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκειοι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium, penat-ium.

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al καὶ -ar mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium· (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα των ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 24, 1. α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um κλπ. Ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων ἢ φωνηεντόληκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῇθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.ά. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῇθεν arti-s parti-s, morti-s genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα : arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-patris (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (θ. bo- καὶ bov-)·

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carn-es carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-)·

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinēr-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-)·

4) Juppīter Ζεύς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Jov-e·

5) senex γέρων, sen-is, sen-i κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus κλπ. (θ. senec- καὶ sen-)·

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἐλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π. χ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platon-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, § 24, Α' 1).

Ἀρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π.χ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθῶν — acc. aer-a, aethēr-a, Marathon-a κλπ. Cyclops Κύκλωψ, acc. Cyclopā Κύκλωπα, Cyclopēs Κύκλωπες, acc. Cyclop-as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta)

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν.-us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν.-us)· χαρακτηριστὸ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἱ γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρας, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct- ūs	corn- ū	fruct- ūs	corn- ūā
Gen.	fruct- ūs	corn- ūs	fruct- ūm	corn- ūm
Dat.	fruct- ūi	corn- ū	fruct- ibus	corn- ibus
Acc.	fruct- um	corn- ū	fruct- ūs	corn- ūā
Voc.	fruct- ūs	corn- ū	fruct- ūs	corn- ūā
Abl.	fruct- ū	corn- ū	fruct- ibus	corn- ibus

Ὅμοιως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **fructus** τὰ : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercitus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεὶρ κλπ.

β') κατὰ τὸ **cornu** τὰ : genu γόνυ, veru ὀβελός κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων.—Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναϊρέσεως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα, senatu (senatui)·

2) τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς -ubus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτὺς : artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσει ταύτην διαφοροῦνται : lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινὰς τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ) : Sing. domus-domus, domui, domum, domus. Plur. domus, domuum (καὶ domorum), domibus, domos, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (= οἶκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκὰ** εἶναι **μόνον** τὸ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ μόνον) αἱ εἰδοί, manus χεῖρ, porticus στοά καὶ tribus τριτὺς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta)

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ μόνον, λήγοντα εἰς -es (γεν. eī ἢ ei)· χαρακτηριστ. τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -e, § 13, 4.

Παραδείγματα

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēī	rēī	speciēī	diērum	rērum	—
Dat.	diēī	rēī	speciēī	diēbus	rēbus	—
Acc.	diēm	rem	speciēm	diēs	rēs	species
Voc.	diēs	rēs	species	diēs	rēs	species
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγοῦσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρόν μὲν, ἂν προηγῇται αὐτοῦ φωνῆν (diēī, speciēī) παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῇται αὐτοῦ σύμφωνον (rēī, fidēī).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν μόνον

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ merities μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον** ἢ **προθεσίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὁρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἥτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenēa)· τοιαῦτα εἶναι
 frenum-i χαλινὸς Plur. frena καὶ freni (ἀρσ.)
 iocus -i παιδιὰ (παιχνίδι) » ioci καὶ ioca (οὐδ.)
 locus -i τόπος » loci καὶ loca (οὐδ.)
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά κλπ.)

2) **ἑτερόκλητα** (heteroclita)· τοιαῦτα εἶναι :
 iugerum-i πλέθρον, Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσιν·
 vas, vas-is ἀγγεῖον, Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ β' κλίσιν·
 requies -ētis ἡσυχία, Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσιν·

Σημειώσεις. Τὰ **fiens-i** συκὴ καὶ **laurus-i** δάφνη (τῆς β' κλίσεως § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγουσας εἰς us καὶ u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἥτοι ὀνόματα κλινόμενα

α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὡς
 baculum-i καὶ baculus -i βακτηρία
 callum -i καὶ callus -i τύλος (ὁ κάλος)
 clipeus -i καὶ clipeum -i ἀσπίς
 pileus -i καὶ pileum -i πῖλος
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγὸν κλπ.)

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὡς
 materia -ae καὶ materies -ei ὕλη
 elephans -antis καὶ elephantus -i ἐλέφας
 plēbs, plēbis καὶ plēbes -bēi ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖοι).

γ') κατὰ διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσιν, ὡς
 alimonia-ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπης
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus-us (θηλ.)
 τροφή.

4) ἑλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι :

α') ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tibēris Τίβερις, Aethna Αἴτνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, piētas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμῶν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός κλπ.

β') μόνον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἰδουοί, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὁρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαλεαρίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἀλπεις κλπ., πόλεων τινων, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτίολοι (πόλις) κλπ., ἐορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma -orum	ὅπλα	supēri -orum	οἱ ἄνω θεοὶ
moenia -ium	τείχη	infēri -orum	οἱ κάτω θεοὶ
insidiae -arum	ἐνέδρα	manes -ium	αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum	λάφυρα	divitiae -arum	ὁ πλοῦτος
indutiae-arum	ἀνακωχή	tenēbrae -arum	τὸ σκότος
idus -uum	αἱ εἰδοὶ (§ 31)	fauces -ium	ὁ λάφυρξ (§ 26, 4, Β', β')
libēri -orum	τὰ τέκνα (§ 17)	viscēra -um	τὰ σπλάγχνα
postēri -orum	οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum	ὁ γάμος
maiōres -um	οἱ πρόγονοι	exsequiae-arum	ἡ ἐκφορά.

Σημείωσις. Ὄνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὡς

Ἑνικὸς

aedes, -is ναὸς
 aqua, -ae ὕδωρ
 auxilium, -i βοήθεια
 castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i) φρούριον
 copia, -ae ἀφθονία
 impedimentum, -i κώλυμα
 littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
 opēra, -ae κόπος
 rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἐμβόλον

Πληθυντικὸς

aedes, -ium οἶκος
 aquae, -arum ἱαματικά ὕδατα
 auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στράτευμα
 castra, -orum στρατόπεδον
 copiae, -arum στρατεύματα
 impedimenta, -orum ἀποσκευαί
 litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμματα κλπ.
 opērae, -orum ἐργάται
 rostra, -orum τὸ δημόσιον βήμα (ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

B') ἐλλειπτικά κατὰ πτώσιν (defectiva casibus)· τοιαῦτα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς :

dicis (γεν. ἐνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις *dicis causā* καὶ *dicis gratiā* νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ.

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν *forte* κατὰ τύχην.

infittias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν *infittias ire* ἀρνεῖσθαι.

pondo (ἀφαίρετ. ἐνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ ἐξῆς : *uncia pondo* μία οὐγγία (τὸ βάρος), *corōna aurea pondo ducentum* (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν.

sponte (ἀφαίρ. ἐνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος *spons*, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις *meā*, (*tuā*, *suā*) *sponte* τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ, τῇ αὐτοῦ) βουλῇ.

vicis (γεν. ἐνικοῦ τοῦ ἀχρήστου *vix* ἢ *vicis* ἐναλλαγή), εὐχρηστοι προσέτι ἡ αἰτιατικὴ *vicem*, ἡ ἀφαιρετικὴ *vice* καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἡ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ *vices* καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ *vicibus* (βλ. καὶ § 27, 6 [vis]).

5) **Ἀκλιτα** (indeclinabilia)· τοιαῦτα εἶναι τὸ *instar* (οὐδ. ὀνομ. καὶ αἰτ. ἐνικ.) εἶδος-μορφή, *mane* (οὐδ. ὀνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἐνικ.) προῖα καὶ *secus* (οὐδ. ὀνομ. καὶ αἰτ.) γένος-φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectiva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

- 1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν· celer, celër-is, celër-e ταχύς, -εῖα, -ύ·
- 2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν·
- 3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ **τριακατάληκτα** εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἦτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ Φρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσιν, εἰς δὲ τὸ Θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν· liber, libëra, libër-um ἐλεύθερος, -α, -ον·

β') **τριτόκλιτα**, ἦτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς celer, celër-is, celër-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι πάντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ Θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. Θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ Θηλ.), alt-īus (οὐδ.), ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

- 1) εἰς - us, -a, -um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν·
- 2) εἰς - er, -(er)a, -(er) um : liber, libër-a, libër-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur -ura -urum, εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἀγαθός

Singularis				Pluralis	
Nom.	bōn-ūs	bon-ā	bōn-ūm	bōn-ī	bon-ae bon-ā
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrūm	bon-ārum bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs
Acc.	bon-ūm	bon-ām	bon-ūm	bon-ōs	bon-ās bon-ā
Voc.	bon-ě	bon-ā	bon-ūm	bon-ī	bon-ae bon-ā
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs

β') liber ἐλεύθερος

Singularis				Pluralis	
Nom.	liber	libēr-ā	libēr-ūm	libēr-ī	libēr-ae libēr-ā
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs
Acc.	liber-ūm	liber-ām	liber-ūm	liber-ōs	liber-ās libēr-ā
Voc.	liber	liber-ā	liber-ūm	liber-ī	liber-ae libēr-ā
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs

γ') niger μέλας

Singularis				Pluralis	
Nom.	nigēr	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae nigr-ā
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs
Acc.	nigr-ūm	nigr-ām	nigr-ūm	nigr-ōs	nigr-ās nigr-ā
Voc.	niger	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae nigr-ā
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs

Κατὰ τὸ **bonus**, **-a**, **-um** κλίνονται καὶ τὰ **malus**, **-a**, **-um** κακός, **magnus**, **-a**, **-um** μέγας, **parvus**, **-a**, **-um** μικρός κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **asper** (-ēra, -ērūm) τραχύς, **miser** ἄθλιος, **tener** τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς -fer ἢ -ger, ὡς **frugifer** (fēra, -fērūm) καρποφόρος, **pomifer** ὄπωροφόρος, **armiger** ὄπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ μοναδικὸν **satur**, **satūra**, **satūrūm** πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us καὶ -e). Οὕτως ἐκ τοῦ **liber-us** προῆλθε τὸ **liber**, ἐκ τοῦ **miser-us** τὸ **miser** κλπ. (βλ. § 17 **puer** καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **pulcher** (-chra, -chrum) ὡραῖος, **ruber** (-bra, -brum) ἐλεύθερος, **sacer** (-cra, -crum) ἱερός κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατὰληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς κατὰληξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν **e** βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος **r**. Οὕτως ἐκ τοῦ **niger-us** προῆλθε τὸ **nigr-** καὶ εἴτα **nig-e-r**, ἐκ τοῦ **sacer-us** τὸ **sacr-** καὶ εἴτα **sac-e-r** κλπ. (βλ. § 17 *ager* καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)re·

2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, -ius·

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς **x**, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἀρπακτικός, **felix** εὐτυχής κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ., ὡς **vigil** (-gīlis) ἄγρυπνος, **pauper** (-pēris) πέννης, **dives** (-vītis) πλούσιος, **vetus** (-tēris) παλαιός, **prudens** (-entis) συνετός κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς **er**), ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα **celēr-is** ἄρσ. καὶ θηλ., **celēr-e** οὐδ., **acr-is** ἄρσ. καὶ θηλ., **acr-e** οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατὰληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν **e** βραχὺ. Οὕτως ἐκ τοῦ **acr-is** προῆλθε τὸ **acr-** καὶ εἴτα **ac-e-r**. (Πρβλ. § 38, *liber* καὶ *niger*).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων

Α'. Τρικατάληκτα

(*celer* ταχύς, *acer* ὀξύς)

Singularis

Nom.	<i>celer</i>	<i>celēris</i>	<i>celēre</i>	<i>acer</i>	<i>acris</i>	<i>acre</i>
Gen.		<i>celeris</i>			<i>acris</i>	
Dat.		<i>celeri</i>			<i>acri</i>	
Acc.	<i>celerem</i>	<i>celerem</i>	<i>celere</i>	<i>acrem</i>	<i>acrem</i>	<i>acre</i>
Voc.	<i>celer</i>	<i>celeris</i>	<i>celere</i>	<i>acer</i>	<i>acris</i>	<i>acre</i>
Abl.		<i>celeri</i>			<i>acri</i>	

Pluralis

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

B'. Δικατάληκτα

(facilis εὐκόλος, altior ὑψηλότερος)

Singularis

	Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.
Nom.	facilis	facile	altior	altius
Gen.	facilis		altiōris	
Dat.	facili		altiōri	
Acc.	facilem	facile	altiōrem	altius
Voc.	facilis	facile	altior	altius
Abl.	facili		altiōr-e	

Pluralis

Nom.	faciles	facilia	altiōres	altiōr-a
Gen.	facilium		altiōr-um	
Dat.	facilibus		altior-ibus	
Acc.	faciles	facilia	altiōres	altiōr-a
Voc.	faciles	facilia	altiōres	altiōra
Abl.	facilibus		altior-ibus	

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -us** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικὰ (περὶ τῶν ὁποίων βλ. κατωτέρω).

Γ'. Μονοκατάληκτα

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἀρσ. Θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἀρσ. Θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felīcīs		prudētis	
Dat.	felīcī		prudētī	
Acc.	felīcēm	felix	prudētēm	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīci		prudētī	

Pluralis

Nom.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Gen.	felīcīūm		prudētīūm	
Dat.	felīcībus		prudētībus	
Acc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Voc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Abl.	felīcībus		prudētībus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τά : atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audax (audācis) τολμηρός, rapax ἄρπακτικός κ. ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τά : ingens ὑπερμεγέθους, vēhēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.—Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν νοῦ ἐνικοῦ εἰς **-ī**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-ium** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-ia** : celer-celeri-cele-rium-celeria gravis-gravi-gravium-gravia, felix-felici-feliciūm-felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.)

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-e**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-um** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-a** :

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, οἷον altior, altius-altiore, altiorum, altiora·

Σημείωσις. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complūres (πάμπολλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-eīpis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-eīpis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-tēris) παλαιός : divitē-divitum, -veterē-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἐπτά μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia.)

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inopi) inōpum, (memori) memōrum.

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἑλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5) καὶ ταιαῦτα συνήθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum, ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῖ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ reliquus, ὁ λοιπός.

frugi, συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός.)

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον.

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ πλντὸς γένους) : (sons), sontis, ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος.

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἄψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄοπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἱ μετοχαὶ

43. Αἱ μετοχαὶ (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἱ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων, -ουσα, -ον amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
νος, -η, -ον, (ἡ ἀγαπηθεῖς, -εῖσα, -έν)·

αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonūs).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στώτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων, -ουσα, -ον κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς τὰ μονοκατάκλιτα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὅχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἥτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positivus) : altus, -a, -um ὑψηλός, -ή, -όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparativus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος, -α, -ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlativus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότετος, -η, -ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἄρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός —alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a, -um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρὸς—long-ior, long-ius, long-issimus,
-a, -um·

brevis (γεν. brev-is) βραχύς—brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a, -um (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής—felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a, -um (§ 40, γ')·

prudens (γεν. prudent-is) συνετός — prudent-ior, prudent-ius, prudent-issimus, -a, -um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β')·

2) τὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (βλ. § 38, bonus)·

47. Διάφορος σχηματισμὸς παραθετικῶν.—1) Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἤτοι τὰ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ῥαδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμ. αὐτῶν (ὅχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -limus, ὡς

facilis (γεν. facil-is) —facil-ior, facil-ius, facil-limus, -a, -um·

similis (γεν. simil-is)—simil-ior, simil-ius, simil-limus, -a, -um·

humilis (γεν. humil-is)—humil-ior, humil-ius humil-limus, -a, -um·

gracilis (γεν. gracil-is)—gracil-ior, gracil-ius, gracil-limus, -a, -um·

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής —nobilior, nobilissimus κλπ.)·

2) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr-i) ὡραῖος—pulchr-ior, pulchr-ius, pulcher-rimus, -a, -um

acer (γεν. acr-is) ὀξύς —acr-ior, acr-ius, acer-rimus, -a, -um

pauper (γεν. pauper-is) πέννης—pauper-ior, pauper-ius, pauper-rimus, -a, -um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον vetus παλαιός (γεν. veter-is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus: veter-rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὥριμος, ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἤτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα εὐτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ῥημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς -entior, -entissimus, ὡς

maledīcus (γεν. maledic -i) κακολόγος,

maledic - entior, -entius, maledic - entissimus, -a, -um.

magnificus (γεν. magnific -) μεγαλοπρεπής,

magnific - entior, -entius, magnific - entissimus, -a, -um.

benevōlus (γεν. benevol -i) εὐμενής,

benevol - entior, -entius, benevol - entissimus, -a, -um.

Σημείωσις. Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου providus (γεν. provid -i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦσαν maledīcens, magnificens, benevōlens, providens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποίου ἡ γενική εἶναι divit - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπὴν) παραθετικά εἶναι divit - ior καὶ dit - ior, divit - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώμαλα παραθετικά

bonus ἀγαθός — mēlior, -ius ἀμείνων — optīm -us, -a, -um ἄριστος.

malus κακός — peior, peius χείρων — pessim -us, -a, -um χείριστος.

magnus μέγας — maior, maius μείζων — maxim -us, -a, -um μέγιστος.

parvus μικρός — mīnor, minus ἐλάσσων — minim -us, -a, -um ἐλάχιστος.

multi, -ae, -a, πολλοί — plures, plura πλείονες — plurim -i, -ae, -a πλεῖστοι (§ 41, 1, α', Σημ.).

multum πολὺ — plus πλεόν — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συνετὸς καὶ nequam οὐτιδανός (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi: frugal - ior, frugal - ius, frugal - issimus, -a, -um, τοῦ δὲ nequam, nequior, nequius, nequissimus, -a, -um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus).— Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα ἢ ὅπως δὲν δύναται γὰρ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμοὺς.

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnipotēns παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικῶν ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(<i>citra</i> ἐντεῦθεν, ἐντός)	— <i>citerior</i> ἐγγύτερος,	<i>citīmus</i> ἐγγύτατος
—	— <i>deterior</i> χείρων,	<i>deterīmus</i> χείριστος
(<i>intra</i> ἐνδον)	— <i>interior</i> ἐνδότερος	<i>intīmus</i> ἐνδότατος
(πρβλ. Ἑλλ. ὥκως)	— <i>ocior</i> ταχύτερος,	<i>ocissīmus</i> ταχύτατος
(<i>prae</i> πρό, ἐμπρός)	— <i>prior</i> πρότερος,	<i>prīmus</i> πρῶτος
(<i>prope</i> ἐγγύς)	— <i>propior</i> ἐγγύτερος,	<i>proxīmus</i> ἐγγύτατος
(πρβλ. <i>potis</i> , § 42)	— <i>potior</i> κρείσσων,	<i>potissīmus</i> κράτιστος
(<i>ultra</i> πέραν)	— <i>ulterior</i> ὁ πέραν,	<i>ultīmus</i> ἔσχατος

3) **Στεροῦνται τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι**

α') τοῦ συγκριτικοῦ , τὰ ἐπίθετα	<i>falsissimus</i> ψευδέστατος
<i>falsus</i> ψευδής	
<i>novus</i> νέος (<i>recentior</i> ἐκ τοῦ <i>recens</i> , πρόσφατος)	<i>novissimus</i> ἔσχατος
<i>sacer</i> ἱερός (<i>sanctior</i> ἐκ τοῦ <i>sanctus</i>)	<i>sacerrimus</i> ἱερώτατος
<i>vetus</i> παλαιός (<i>vetustior</i> ἐκ τοῦ <i>vetustus</i>)	<i>veterrimus</i> παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά·

β') τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

<i>alacer</i> εὐθυμός	— <i>alacrior</i> εὐθυμότερος
<i>iuvēnis</i> νέος	— <i>iunior</i> νεώτερος
<i>senex</i> γέρων	— <i>senior</i> πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά·

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἤτοι τὸ *extērus* ὁ ἔξω, *infērus* ὁ κάτω, *superus* ὁ ἄνω καὶ *postērus* ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἤτοι ταῦτα εἶναι: *abundantia* ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικὸν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus exterior ἐξώτερος, extrēmus καὶ extīmus ἐξώτατος
 inferus inferior κατώτερος, infīmus καὶ īmus κατώτατος
 superus superior ὑπέρτερος, suprēmus καὶ summus ὑπατος
 ὕψιστος
 posterus posterior μεταγενέστερος, postrēmus καὶ postīmus
 τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς· ἦτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us ἐπιτήδειος, —magis idoneus, maxime idoneus

dubi-us ἀμφίβολους, —magis dubius, maxime dubius

vacu-us κενός, —magis vacuus, maxime vacuus

(Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antīquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὡς

(rectus) rectē ὀρθῶς —rectius ὀρθότερον, rectissim - ē
 ὀρθότατα

(miser) miserē ἀθλίως —miserius ἀθλιώτερον, miserrim - ē
 ἀθλιώτατα

(celer) celeriter ταχέως —celerius θᾶσσον, celerrim - ē
 τάχιστα

(acer) acriter ὀξέως —acrius ὀξύτερον, acerrim - ē
 ὀξύτατα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον, gravissim-ē
(facilis)	facilē	εύκολως	—facilius εύκολώτερον, facillim-ē εύκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετῶς	—prudentialius συνετώτερον, prudentialissim-ē συνετώτατα (§ 48)
(bonus)	bēnē	εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē ἄριστα
(malus)	mālē	κακῶς	—peius χεῖρον, pessim-ē χειρίστα
non multum ἢ paulum (§ 50 ὀλίγον) (prope ἐγγύς)			—minus ἥσσον, minim-ē ἥκιστα —propius ἐγγύτερον, proximē ἐγγύτατα
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον			—diutius πλείονα χρόνον, diutissimē πλεῖστον χρόνον
saepe πολλάκις			—saepius πλεονάκις, saepissime πλειστάκις.

54. Ἀνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum πολὺ,	plus πλέον,	plurimum πλεῖστον
magnopere (ἢ μεγάλως,	magno opere)	
—	magis μᾶλλον,	maximē μάλιστα
—	deterius χεῖρον,	deterime χειρίστα
—	ocius θᾶσσον,	ocissime τάχιστα
—	potius μᾶλλον,	potissimum μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)	prius πρότερον,	primum ἢ primō πρῶτον
merito ἄξιως,	(πρβλ. § 50, 3 α')	meritissimo μάλιστα ἄξίως
nuper νεωστί,		uperrime μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,	satius κρεῖσσον,	
secus ἄλλως (nihilō)	secius ἢ setius οὐδὲν ἥττον (πρβλ. § 50, 3, β').	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessiva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstrativa),
- 4) ὀριστικὰς (pronomina determinativa),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relativa),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogativa),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinita).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἑκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συντακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

	(persona prima)	(persona secunda)	(persona tertia)
Nom.	ēgō ἐγώ	tū σύ	
Gen.	mēī ἐμοῦ, μου	tūī σοῦ, σου	sūī οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mīhī ἐμοί, μοι	tībi σοί, σοι	sībī οἷ, ἑαυτῷ
Acc.	mē ἐμέ, με	tē σέ, σε	sē ἔ, ἑαυτὸν
Abl.	ā mē = ὑπ' ἐμοῦ	ā tē ὑπὸ σοῦ	ā sē ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs ἡμεῖς	vōs ὑμεῖς	
Gen.	nōstrī ἡμῶν	vēstri ὑμῶν	sūī σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbīs ἡμῖν	vōbīs ὑμῖν	sībī σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs ἡμᾶς	vōs ὑμᾶς	sē σφᾶς, ἑαυτούς
Abl.	ā nōbīs = ὑφ' ἡμῶν	ā vōbīs = ὑφ' ὑμῶν	ā sē = ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστική τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν) ἀναπληροῦνται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum — vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χοῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενική αὕτη εἶναι ἀντικειμενική ἢ κτητική, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενική αὕτη εἶναι διαιρετική: amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλά: multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met: egō-met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε· ἡμᾶς γε. tēmet σέ γε, sēmet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tē: tūte σύγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēus,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμὸν
nostēr,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us,	tūa,	tū-um	σός, σή, σὸν
vestēr,	vestrā,	vestrum	ὑμέτερος, -α, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλ.)
			ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.)

Κλίνονται δὲ ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητική τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικήν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικήν: mi fili υἱέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὀφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suāpte manū διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικά ἀντωνυμῖαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετικὴ μετὰ τὸ α' πρόσωπον) ὅδε, ἥδε, τόδε, οὗτος, αὕτη τοῦτο·

2) istē, istā, istū (σχετικὴ μετὰ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὕτή, αὐτό)·

3) illē, illā, illū (σχετικὴ μετὰ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο·

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο (δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α')·

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα·

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti = tot καὶ τοῦ dem· ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.).

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	hīc	haec	hōc	istē	istā	istū
Gen.		hīiūs		(προφ. hujus)	istīus	
Dat.		hīic		—	istī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	istum	istam	istū
Abl.	hōc	hāc	hōc	istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	istī	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	istōs	istās	istā
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illē	illā	illū	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illīs	
Acc.	illum	illam	illū	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illīs	

Σημείωσις. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένου εἰς αὐτοὺς τοῦ προσφύματος ce : huiusce, hisce, hosee κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὐτοσί, τουτουσί κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *is*, *ěä*, *id* οὗτος, αὕτη, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτό (σχετικῇ μὲ τὸ τρίτον πρόσωπον· βλ. καὶ § 56, 1).

2) *ipsē*, *ipsā*, *ipsūm* αὐτός, αὐτή, αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

3) *īdem*, *ěädem*, *īdem* ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

4) *alter*, *altēra*, *altērūm* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	<i>is</i>	<i>ěä</i>	<i>id</i>	<i>ipsē</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsūm</i>
Gen.		<i>ēius</i> (προφ. ejus)			<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ēī</i>			<i>ipsī</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	(<i>ēī</i>) <i>īī</i>	<i>eae</i>	<i>ěä</i>	<i>ipsī</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsā</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsōrum</i>
Dat.		(<i>ēīs</i>) <i>īīs</i>			<i>ipsīs</i>	
Acc.	<i>ěōs</i>	<i>ěās</i>	<i>ěä</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsas</i>	<i>ipsā</i>
Abl.		(<i>ēīs</i>) <i>īīs</i>			<i>ipsīs</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>īdem</i>	<i>ěädem</i>	<i>īdem</i>	<i>ēīdem</i> ἢ <i>īīdem</i>	<i>ěaedem</i>	<i>ěädem</i>
Gen.		<i>ēīūsdem</i>		<i>eōrundem</i>	<i>eārundem</i>	<i>eōrundem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i>	(<i>īīsdem</i>)	<i>īsdem</i>
Acc.	<i>eundem</i>	<i>eandem</i>	<i>īdem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>eāsdem</i>	<i>ěädem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i>	(<i>īīsdem</i>)	<i>īsdem</i>

Singularis

Pluralis

Nom.	alter	altēra	altērūm	alterī	alterae	alterā
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum	alterōrum
Dat.		alterī			alterīs	
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs	

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία idem, eadem, idem προῆλθεν ἐκ τῆς is, ea, id μετὰ τοῦ προσφύματος -dem, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ-δε, ἡ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικόν m πρὸ τοῦ dem τρέπεται εἰς n : eundem, eorundem κλπ. (ἀντὶ eundem, eorundem κλπ.).

60. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) quī, quae, quōd ὅς, ἡ, ὅ (ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) quālis, quāle οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον), τρίτο-κλιτος δικατάληκτος (§ 40, β', facilis)·

3) quāntus, quanta, quantum ὅσος, ὅση, ὅσον (ἡλίκος, ἡλίχη, ἡλίκον)· δευτερόκλιτος τρικατάληκτος (§ 38, α', bonus)·

4) quōt (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) ὅσαι, ὅσαι, ὅσα· (πρβλ. § 58, 6, tot)·

5) ūter, utra, utrum ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Singularis

Pluralis

Nom.	quī	quae	quōd	quī	quae	quae
Gen.		eūīus (πρόφ. ejus)		quōrum	quārum	quōrum
Dat.		eūī (πρόφ. μονοσυλλάβως)			quībus	
Acc.	quēm	quām	quōd	quōs	quās	quae
Abl.	quō	quā	quō		quībus	

Singularis

Pluralis

Nom.	utēr	ūtra	utrūm	utrī	utrae	utrā
Gen.		utrīus		utrōrum	utrārum	utrōrum
Dat.		utrī			utrīs	
Acc.	utrum	utram	utrum	utrōs	utrās	utrā
Abl.	utrō	utrā	utrō		utrīs (§ 38, γ)	

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας *qui, quae, quod* ὑπάρχει καὶ τύπος *quī* (= *quo*), ὅχρηστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν *quicum* (= *μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ*).

Σημείωσις 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορικὴ ἀντωνυμία *quot* διπλασιαζομένη καθίσταται ὁριστολογικὴ (*quotquot* = ὅσοιδήποτε). Ἀοριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι (*pronomina relativa indefinita*) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου — *cumque* (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον) :

1) *quicumque, quaecumque, quodcumque* ὅστις/ὅτι/ὅπου (gen. *cuiuscumque*, dat. *cuiuscumque* κλπ.).

2) *quālisumque, quālecumque* οἷοσδήποτε, ὅποιοςδήποτε.

3) *quantuscumque, quantacumque, quantumcumque* ὅσοσδήποτε.

4) *quotcumque* ὅσοιδήποτε.

5) *utrumcumque, utracumque, utrumcumque* ὅποτε/ὅπου (gen. *utriuscumque*, dat. *utricumque* κλπ.).

61. Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *quīs, quīd* ? (οὐσιαστικὴ) τίς, τί ;

2) *quī, quae, quōd* ? (ἐπιθετικὴ) ποῖος, ποία, ποῖον ; (πρβλ. § 60, 1) .

3) *ūter, ūtra, ūtrum* ? πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο ; (πρβλ. § 60, 5) .

4) *quālis, quāle* ? ποῖός τις ; τί λογῆς ; (πρβλ. § 60, 2) .

5) *quantus, quanta, quantum* ? πόσος, -η, -ον ; πηλίκος ; (πρβλ. § 60, 3) .

6) *quōt* ? (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) πόσοι ; (πρβλ. § 58, 6, tot) .

Ἐκτὸς τῆς *quīs, quīd*, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60) .

Ἡ *quis, quid* κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν	Οὐδέτερον
Nom.	<i>quīs</i> τίς ;	<i>quīd</i> τί ;
Gen.	<i>cūius</i> τίνος ;	
Dat.	<i>cūi</i> τίνι ;	
Acc.	<i>quem</i> τίνα ;	<i>quīd</i> τί ;
Abl.	<i>quō</i>	

Pluralis

Nom.	quī	τίνες ;	quae τίνες	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.		quībus τίσι ;		
Acc.	quōs	τίνας ;	quās τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.		quībus		(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quīs, quīd ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορρηματικὸν μόριον nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quidnam ? τίς λοιπόν ; τί λοιπόν ; quinam ? quaenam ? quodnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuinam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cūius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cūiūs, cūiū, cūiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuiū vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuias (γεν. cuiātis κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπὸς καὶ vestras ὑμεδαπὸς (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμιαί (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς :

Οὐσιαστικά

Ἐπιθετικά

1) quīs, (quae ἢ qua), quīd τίς ; τί 1) quī, quae ἢ qua, quōd τίς, τί·
Gen. cūius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61)·

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά)·

2) alīquīs, (alīqua ἢ alīquae), 2) alīquī, alīquā, alīquōd τίς, τί·
alīquīd τίς, τί·

Gen. alīcūius, Dat. alīcui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆ ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά)·

3) quispiam, (quaeipiam) ἢ quid- 3) quispiam, quaeipiam, quod-
piam τίς, τί·
piam τίς, τί·

Gen. cuiuspiam, Dat. cuipiam κλπ.

4) quisquam, quidquam ἢ quic- 4) ullus, ulla, ullum τίς, τί·
quam τίς, τί·

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc.
κλπ. ullum, ullam, ullum κλπ.

Ὁ πληθυντικός κοινὸς ἀμφοτέρων

ulli, ullae, ulla κλπ. (§ 38, α')

- 5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
τίς, τί· dam τίς, τί·

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam

Plur. Gen. quorundam, quarundam (πρβλ. § 59, Σημ. idem).

- 6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).
7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε· ὅστισδήποτε·

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet κλπ.

- 8) quivis, quavis, quidvis ὅς- 8) quivis, quaevis, quodvis
τισδήποτε· (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)·

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

- 9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἕκαστη, ἕκαστον· ἕκαστος, -η·ον·

Gen. cuiusque, Dat. cuivis κλπ.

- 10) unusquisque, unumquidque 10) unusquisque, unaquaeque
εἷς, ἕκαστος, πᾶς· unumquodque εἷς, ἕκαστος, πᾶς·

Gen. uniuscuiusque, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά)·

- 11) nemo (ἐκ τοῦ ne+hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδεὶς
homo) οὐδεὶς — Gen. nullius Gen. nullius, Dat. nulli,
Dat. nemini, Acc. neminem Acc. nullum, nullam, nul-
lum κλπ. (βλ. ἀνωτέρω 4, nullus).
Ἡ ἀφαιρετική καὶ ὁλος ὁ πλη-
θυντικός ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη-
ροῦνται ἐκ τῆς nullus, -a, -um·

- 12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32)·

- 13) alter, altera, alterum ἕτερος (βλ. § 59)·

- 14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter)·

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α (κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo)·

16) alīus, alīa, alīud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alīus, Dat. alīi, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον)·

17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -ή, -όν (κάμποσος)·

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν γενικὴν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -īus καὶ τὴν δοτικὴν εἰς -ī ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§ 59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α'): unus, -a, -um, Gen. unīus, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um, Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, -um, Gen. totīus, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς: alterīus καὶ alterīus κλπ. ἀλλὰ πάντοτε (alīus) γεν. alīus.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlātīva)

Ἑρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀρι- στικαὶ (§ 58 - 59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscum- que	aliquantus
quot ?	tot	quot quoteumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἀόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ἐνθάδε istic αὐτοῦ illuc ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα idīdem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὗ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alicūbi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubique πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alibi ἄλλοθι
quo? ποῦ; (εἰς ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (ἐδῶ) ista, istuc αὐτόσε illo, illuc ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οὗ, ὅποι, ἐνθα quocumque ὅποιδῆποτε	aliquo ποῖ, εἰς τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ἐνθένδε istine αὐτόθεν illinc ἐκεῖθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ἴθην undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθὲν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῇ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῇδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā ταύτῃ (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ῃ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοιχῶν ἀνωθυμῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετική via (τοῦ ὀνόματος via ὁδός).

β') Χ ρ ο ν ι κ ᾶ

quando ? πότε ; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πώποτε—aliquando ἐνίοτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἡ Λατινική γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

- 1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·
 - 2) τακτικά (numeralia ordinalia)·
 - 3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicatīva)·
 - 4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὥπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ
 - 5) διανεμητικά (numeralia distributīva),
- ἧτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) ἀνὰ πόσους ; κατὰ πόσους ; π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, terni ἀνὰ τρεῖς κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεράϊος, τριταῖος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινική γλῶσσα.

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἀραβικὰ ψηφία	Ῥωμαϊκὰ σημεῖα	Ἑλληνιστὰ quot ? πύσσι ;	Ταχτικὰ quotus ? πύστος ;	Διανεμητικὰ quoteni ? ἀνὰ πόσους ;	Ἑπὶ ῥήματα quotiens ? πόσκις ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρῶτη, πρῶτον	singuli, -ae, -a ἀνὰ ἓνα	sēmēl ἄπαξ
2	II	duo, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἢ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bini, -ae, -a ἀνὰ δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεῖς, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνὰ τρεῖς	tēr τρίς
4	IV	quattuor	quartus, -a, -um	quaterni	quatēr
5	V	quinque	quintus	quīni	quinquē
6	VI	sex	sextus	sēni	sexiēs
7	VII	septem	septimus	septēni	septiēs
8	VIII	octō	octāvus	octōni	octiēs
9	IX	nōvem	nonus	novēni	noviēs
10	X	dēcem	decimus	dēni	deciēs
44	XI	undecim	undecimus	undeni	undeciēs

12	ΧΙΙ	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ᾗ	octies decies ᾗ
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	duodevicensi	duodevicies
20	XX	viginti	vicesimus	noveni deni ᾗ undevicensi	novies decies ᾗ undevicies
				vicēni	vicies

21	XXI	unus et viginti ᾗ viginti unus	unus (primus) et vicesimus ᾗ vicesimus primus	viceni singuli	semel et vices (ᾗ vices et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ᾗ vicesimus alter	viceni bini	vices et bis (bis et vices)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ᾗ vicesimus octavus	duodetricensi	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetricensi	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	tricēni	trices

'Αραβικά ψηφία	'Ρωμαϊκά σημεία	'Απόλυτα but ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσος ;	Διαμεμητικά quoteni ? ανά πόσους ;	'Επιφράματα quotiens ? πόσες ;
40	XXXX ή XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ή XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
401	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
410	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
420	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vicies
200	CC	ducenti,-ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadragesimus	quadringeni	quadrangies
500	D ή DC	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	IJC ῥ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	IJCC ῥ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ CId	mille	millesimus	singula milia	milles
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis milles
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter milles
5000	IJD	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies milles
10000	CCId	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies milles
50000	IJD	quinquaginta milia	quinquagies millesimus	quingena milia	quingagies milles
100000	CCCIJD	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies milles
1000000	CCCCIJD	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies milles

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν

Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά εὐχρηστο εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1 unus	simplex, -plīcis	ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν	simpplus, -a, -um	ἀπλοῦς
2 duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ, -οῦν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3 tres	triplex	τριπλοῦς	triplus	τριπλάσιος
4 quattuor quadrūplex		τετραπλοῦς	quadrūplus,	τετραπλάσιος
5 quinque quincuplex		πενταπλοῦς	—	
7 septem septemplex		ἐπταπλοῦς	—	
8 octo	—	—	octūplus	ὀκταπλάσιος
10 decem decemplex		δεκαπλοῦς	—	
100 centum centūplex		ἐκατονταπλοῦς	—	

Ἐκ τούτων τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά (εἰς -plex, γεν. plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικά εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἑπτὰ, ἥτοι I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, D ἢ (μὲ ἡνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφομένων δεξιὰ ἐτέρου παριστάντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὥς II (=1+1) duo 2, CC (=100+100) ducenti 200, VI (=5+1) sex ἑξ, XV (=10+5) quindecim 15, LXX (=50+10+10) septuaginta 70, D C ἢ DC (=500+100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὥς IV (=5-1) quattuor 4, IX (=10-1) novem 9, XL (=50-10) quadraginta 40, XXIX (=20+9) undetriginta 29, LXXXX (50+10+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφόμενον ἀνεστραμμένον, ἥτοι D, εὐθὺς μετὰ τὸ D ἢ τὸ D (=500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἥτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὥς D D ἢ DD (=500×10=) quinque milia 5000, D C D ἢ D D D (=500×100=) quinquaginta milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἥτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἥτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἥτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ D (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνестραμμένα C, ὡς ClD (bis Id =) mille 1000, CCIdD (bis IdD =) decem milia 10000, CCCIdDD (bis IdDD =) centum milia 100000, MDCCCXXI = 1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καὶ ὡς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἥτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν)· ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentīs	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὅποῖον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	duō	duae	duo	trēs		triā
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικόν, α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μένον (pluralia tantum), ὡς una castra ἓν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή

(unum castrum=έν φρούριον, una littera=έν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, § 34, 4, Α', Β', Σημ.)

β') ὅταν λαμβάνηται μέ τήν σημασίαν τοῦ **μόνος** ἢ τοῦ **ὁ αὐτός** (ὁ ἴδιος), ὡς **uni** Suēbi=**μόνοι** οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt=οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη **μέ τὰ αὐτά** ἦθη ζῶσι.

69. Τά τακτικά καί τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τριχά-
τάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τόν πλη-
θυντικόν μόνον, τοῦ ὁποίου ὅμως τήν γενικήν τήν σχηματίζουν συνή-
θως εἰς -um ἀντὶ εἰς -orum-arum (πλὴν τοῦ singuli,-ae,-a, τοῦ ὁποίου
ἡ γενική σχηματίζεται κανονικῶς): bini, binae, bina (ἀνά δύο),
Gen. binum (=binorum, binarum)—seni, senae, sena (ἀνά ἑξ),
Gen. senum (=senorum, senarum) (πρβλ. § 15, 2).

70. Τά διανεμητικά (πλὴν τοῦ singuli,-ae,-a) χρησιμοποιοῦν-
ται καί ἀντὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν:

1) Ὅταν συνάπτωνται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντι-
κοῦ μόνον, ὡς **bina** castra (=duo castra) δύο στρατόπεδα, **binae**
litterae (=duae litterae) δύο ἐπιστολαί (πρβλ. § 68, 2, Σημ. α')

2) ἐπὶ πολλαπλασιασμοῦ, ὡς quater **septeni** sunt duodetri-
ginta ($7 \times 4 = 28$), decies **centena** milia δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες
($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦν-
ται τὰ ἑξῆς:

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καὶ μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ
μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19, 28, 29, κ. τ. τ.), ἐκφέρονται συνήθως
δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων **ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος**, (ὡς 18 =)
duodeviginti, (19 =) undeviginti, (28 =) duodetriginta, (29 =)
undetriginta κλπ. (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά: δυοῖν δέοντα εἴκοσι
= 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, καὶ τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο,
σαράντα **παρὰ** ἓνα κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') οἱ **μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους,
ἥτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μέ-
τὸν σύνδεσμον et εἰς τὸ μεταξὺ (duo et triginta = 32) ἢ προτάσσε-
ται ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ et εἰς τὸ με-
ταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ: triginta.et duo — triginta duo.

β') οἱ μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφέρονται κανονικῶς προτασ-
 σόμενου τοῦ ἐκάστοτε μεγαλύτερου καὶ ἐπιτασσόμενου τοῦ ἐκάστοτε
 μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν et εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν
 σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῖ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὡς centum et vi-
 ginti, 120 — mille et ducenti, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ et, ἂν εἶναι περισ-
 σότεροι, ὡς ducenti triginta quinque, 235 — anno millesimo non-
 gentesimo tricesimo sexto, ἔτει χίλιστοῦ ἑνακοσιοστῶ τριακοστῶ
 ἔκτῳ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν
 μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητὴς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμη-
 τικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονι-
 κῶς ἡ λέξις partes (= μέρη) ὡς quinque octavae partes),
 $\left(\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8} \right)$, tres decimae partes = 3/10 κλπ., septem
 et duo nonae partes = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστὴς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος
 τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὡς duo partes (= duo ter-
 tiaie partes) $\frac{2}{3}$, tres partes (= tres quartaie partes) $\frac{3}{4}$ (πρβλ.
 τὰ ἀρχ. Ἑλλ. τὰ πέντε μέρη = 5/6· τὰ ἑννέα μέρη = 9/10).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητὴς εἶναι ἡ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέ-
 ρεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τῆς λέξεως pars (= μέρος), ὡς
 tertia pars (= una tertia pars) 1/3,
 quarta pars (= una quarta pars) 1/4,
 decima pars (una decima pars) 1/10 (πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἑν
 δέκατον).

Τὸ 1/2 (ἑν δεῦτερον) λέγεται dimidia pars (= τὸ ἥμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων se-
 mel, bis, ter, quater) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν -ies (ἢ ἀρχαῖ-
 κώτερον -iens), ὡς quinqu-ies ἢ quinqu-iens πεντάκις, dec-ies ἢ
 dec-iens δεκάκις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι διά-
θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον,
ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (*genera verbi*) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (*genus actīvum*) : laudo ἐπαινῶ.

β') ἡ μέση (*genus mediū*) : lāvor (= lavo me λούω ἐμαυ-
τόν), λούομαι.

γ') ἡ παθητικὴ (*genus passīvum*) : laudor ἐπαινοῦμαι.

δ') ἡ οὐδετέρα (*genus neutrum*) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (*formae verbi*) εἶναι δύο, ἤτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (*forma actīva*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνο-
λον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὅποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - **o**,
ὡς delē-o (καταστρέφω), dele-s, dele-t κλπ.

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (*forma passīva*), περιλαμβάνουσα
τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὅποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν
- **or**, ὡς delē-or (καταστρέφομαι), delē-ris, delē-tur κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (*coniugatiōnes*) εἶναι τέσσαρες, ἤτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (*coniugatio prima*), περιλαμβάνουσα τὰ
ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ.
ἐνεστῶτος εἰς -āre, ὡς amo (ἐκ τοῦ amao), ἀπρμφ. amāre ἀγαπᾶν.

β') ἡ δευτέρα συζυγία (*coniugatio secunda*), περιλαμβάνουσα
τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ.
ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς dele-o, ἀπρμφ. delēre καταστρέφειν.

γ') ἡ τρίτη συζυγία (*coniugatio tertia*), περιλαμβάνουσα τὰ
ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπα-
ρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς leg-o, ἀπρμφ. legēre ἀνα-
γινώσκειν, tribu-o, ἀπρμφ. tribuēre ἀπονέμειν.

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (*coniugatio quarta*), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα i καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -īre, ὡς audī-o, ἀπρμφ. audīre ἀκούειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστικὴ (modus indicatīvus)·

β') ἡ ὑποτακτικὴ (modus coniunctīvus), ἡ ὁποία πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168)·

γ') ἡ προστακτικὴ (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἔξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens)·

β') ὁ παρατατικός (imperfectum)·

γ') ὁ μέλλων (futurum)·

δ') ὁ παρακείμενος (perfectum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historicum)·

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum)·

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλων (futurum exactum)·

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numeri) εἶναι δύο, ἐνικός (singularis) καὶ πληθυντικός (pluralis) (πρβλ. § 12, 2)·

7) Τὰ πρόσωπα (personae) εἶναι τρία : πρῶτον (persona prima), δεῦτερον (persona secunda) καὶ τρίτον (persona tertia) (§ 56).

75. Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι :

1) **τὸ ἀπαρέμφατον** (infinitivus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῇθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errare *humānum* est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) **ἡ μετοχὴ** (participium), ἡ ὁποία ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι :

3) **τὸ σουπῖνον ἢ ὕπτιον** (supinum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς -um τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλῶσιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ) veniērunt auxilium postulātum (ἤλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες) ἤλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aquo ὕδρευομαι) eo aquātum (εἶμι ὕδρευόμενος) ὑπάγω πρὸς ὕδρευσιν.

β') ὁ δὲ εἰς -ū τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλῶσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, iucundus, mirabilis κ.ἄ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιον) ἐστι: iucundus audītu εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est dictu τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν.

4) τὸ γερούνδιον (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -ndi,-ndo,-ndum,-ndo. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινα πλαγίαν πτῶσιν συνάρθρου ἀπαρεμφάτου (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστώτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. scribēre = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi = τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribēre ἢ ad) scribendum = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo = διὰ τοῦ γράφειν κλπ.: dicendi perītus ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad pugnandum (αἰτ.) ὅπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens discendo (ἀφαιρ.) αἰτῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται.

5) τὸ γερουνδιακὸν (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λῆγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς -τέος, -τέα, -τέον ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὅμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνη: delenda est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendae sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), facinus laudandum ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιέπαινον.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἥτοι μὲ τὸ ῥῆμα sum (= εἰμί, εἶμαι) ὡς βοηθητικὸν (verbum auxiliare), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα εἰμι καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα ἔχω καὶ τὸ εἶμαι.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνεργ-

γητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακειμένος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τελεσμένος μέλλων, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ *εἶμι* τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ *εἶμαι* τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus		
		Praesens		(Ἀρχαιότεροι τύποι)
<i>sūm</i>	εἶμαι	<i>sīm</i>	νὰ εἶμαι	<i>siem</i> ἢ <i>fuam</i>
<i>ēs</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	νὰ εἶσαι	<i>sies</i> ἢ <i>fuas</i>
<i>ēst</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	<i>sīt</i>	νὰ εἶναι	<i>siet</i> ἢ <i>fuat</i>
<i>sūmūs</i>	εἴμεθα	<i>sīmus</i>	νὰ εἴμεθα	—
<i>ēstīs</i>	εἴσθε (πρβλ. ἐσ-τε)	<i>sītīs</i>	νὰ εἴσθε	—
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	νὰ εἶναι	<i>sient</i> ἢ <i>fuant</i>
		Imperfectum		(Ἀρχαιότεροι τύποι)
<i>ērām</i>	ἤμην	<i>essēm</i>	νὰ ἤμην	<i>forem</i>
<i>ērās</i>	ἦσο	<i>essēs</i>	νὰ ἦσο	<i>fores</i>
<i>ērāt</i>	ἦτο	<i>essēt</i>	νὰ ἦτο	<i>foret</i>
<i>ērāmus</i>	ἤμεθα	<i>essēmus</i>	νὰ ἤμεθα	—
<i>ērātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	νὰ ἦσθε	—
<i>ērant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	νὰ ἦσαν	<i>forent</i>
		Futurum		
<i>ērō</i>	θὰ εἶμαι	<i>futūrus-a, -um</i>	<i>sim</i>	
<i>ērīs</i>	θὰ εἶσαι		<i>sis</i>	
<i>ērīt</i>	θὰ εἶναι		<i>sit</i>	
<i>ērīmus</i>	θὰ εἴμεθα	<i>futūrī, -ae, -a</i>	<i>simus</i>	
<i>ērītis</i>	θὰ εἴσθε		<i>sitis</i>	
<i>ērunt</i>	θὰ εἶναι		<i>sint</i>	

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus	
Perfectum			
fūī	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērīm	
fuiſtī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuit	ὑπῆρξε	fuerīt	
fuiſmus	ὑπῆρξάμεν	fuerīmus	
fuiſtīs	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ	fuēre ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuissēm	
fuerās	εἶχες ὑπάρξει	fuissēs	
fuerāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuissēt	
fuerāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuissēmus	
fuerātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuissētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuissent	
Futurum exactum			
fūērō	θα ἔχω ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuerīs	θα ἔχῃς ὑπάρξει		
fuerīt	θα ἔχῃ ὑπάρξει		
fuerīmus	θα ἔχωμεν ὑπάρξει		
fuerītis	θα ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θα ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperatīvus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2. ἔς	ἔσο	Sing. 2. estō	ἔσο 3. estō ἔστω
Plur. 2. este	ἔστε	Plur. 2. estōte	3. suntō
		ἔστε	ἔστωσαν

4. Infinitivus

Praesens	Perfectum	Futurum
esse εἶναι	fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	ένικ. futūrum, - am, -um esse ἢ ἀπλῶς fōre πληθ. futūros, - as, -a esse ἢ ἀπλῶς fōre ἔσεσθαι

5. Participium

Praesens (sens)

Futurum : futūrus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἡ μετοχή (sens), ἄχρηστος καθ' ἑαυτήν, εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα : praesens παρὼν καὶ absens ἀπὼν (§ 43, 2).

Γερούνδιον καὶ σουπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγινώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητικὴ φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
	1. Indicatus			
Praesens	amō (ἐκ τοῦ a- ma-o) ἀγαπῶ	dēlē-ō κατα- στρέφω	lēg-ō ἀνα- γινώσκω	audī-ō ἀκούω
	amā-s	delē-s	leg-ī-s	audī-s
	amā-t	delē-t	leg-ī-t	audī-t
	amā-mūs	delē-mus	leg-ī-mus	audī-mus
	amā-tīs	dele-tīs	leg-ī-tīs	audī-tīs
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-bā-m ἡγά- πων	dēlē-bām κατέ- στροφον	lēg-ē-bām ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bām ἤκουον
	amā-bā-s	delē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	amā-bā-t	delē-bāt	leg-e-bāt	audi-e-bāt
	amā-bā-mus	delē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	amā-bē-tis	delē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	amā-ba-nt	delē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
Futurum	āmā-bō θά ἄγα- πήσω	dēlē-bō θά κα- ταστρέψω	lēg-ām θά ἀναγνώσω	audi-ām θά ἀκούσω
	amā-bīs	delē-bīs	leg-ēs	audi-ēs
	amā-bīt	delē-bīt	leg-ēt	audi-ēt
	amā-bīmus	delē-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bītis	delē-bītis	leg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	delē-bunt	leg-ent	audi-ent
Perfectum	āmā-v-ī ἔχω ἄγα- πήσει ἢ ἡγάπησα	dēlē-v-ī ἔχω κατέ- ταστρέψει ἢ κατέ- strep-īstī στρε-	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνέ- g-īstī γνωσά	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- stī σα
	amav-īstī	delev-īstī	leg-īstī	audiv-īstī
	amav-īt	delev-īt φά	leg-īt	audiv-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audiv-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audiv-īstis
	amav-ērunt ἦ	delev-ērunt ἦ	lēg-ērunt ἦ	audiv-ērunt ἦ
Plusquamperfectum	āmāv-ērām εἶ- χον ἄγαπήσει	dēlēv-ērām εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērām εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērām εἶ- χον ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audiv-erās
	amav-erāt	delev-erāt	leg-erāt	audiv-erāt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audiv-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
	amav-erant	delev-erant	leg-erant	audiv-erant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θὰ ἔ- χω ἀγαπήσει	dēlev-ērō θὰ ἔ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θὰ ἔ- χω ἀναγνώσει	audīv-ērō θὰ ἔχω ἀκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint

2. Coniunctivus

Praesens	ām-ēm (ἐκ τοῦ a- ma-em) νὰ ἀγαπῶ	dēle-ām νὰ κα- ταστρέφω	lēg-ām νὰ ἀ- ναγινώσκω	audi-ām νὰ ἀκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
	am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant

Imperfectum	āmā-rēm νὰ ἡ- γάπων	dēlē-rēm νὰ κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νὰ ἀνεγίνωσκον	audī-rēm νὰ ἤκουον
	ama-rēs	dele-rēs	leg-e-rēs	audī-rēs
	ama-rēt	dele-rēt	leg-e-rēt	audī-rēt
	ama-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audī-rēmus
	ama-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audī-rētis
	ama-rent	dele-rent	leg-ē-rent	audī-rent

Futurum	āmātūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a, -um sim	lectūrus, -a, -um sim	audītūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amatūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, -ae, -a simus	auditūri, -ae, -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	āmav-ērīm (ἐάν) ἀγαπήσω	dēlev-ērīm (ἐάν) καταστρέψω	lēg-ērīm (ἐάν) ἀναγνώσω (ἐάν) ἀκούσω	audīv-ērīm
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērīnt	delev-ērīnt	leg-ērīnt	audiv-ērīnt
Plusquamperfectum	āmav-issēm (ἐάν) εἶχον ἀγαπήσει	dēlev-issēm (ἐάν) εἶχον καταστρέψει	lēg-issēm (ἐάν) εἶχον ἀναγνώσει	audīv-issēm (ἐάν) εἶχον ἀκούσει
	amav-issēs	delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
	amav-issēt	delev-issēt	leg-issēt	audiv-issēt
	amav-issēmus	delev-issēmus	leg-issēmus	audiv-issēmus
	amav-issētis	delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
	amav-issent	delev-issent	leg-issent	audiv-issent
Futurum exactum	Ἐλλείπει			

3. Imperativus

Praesens	Sing. 2. āmā ἀγάπα	dēlē κατάστρε- ψε	lēg-e ἀναγί- νωσκει	audī ἄκουε
	Plur. 2. amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
Futurum	Sing. 2. āmā-tō ἀγάπησον	dēlē-tō κατά- στρεψον	lēg-ī-tō ἀνάγνωσον	audī-tō ἄκουσον
	3. amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2. amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
	3. amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re ἀγαπᾶν	dēlē-re καταστρέφειν	lēg-ē-re ἀναγινώσκειν	audī-re ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse amatūros, -as, -a esse ἀγαπήσειν	dēletūrum, -am, -um esse deletūros, as, -a esse καταστρέψειν	lectūrum, am, -um esse lectūros, -as -a esse ἀναγνώσειν	audītūrum, am, -um esse audītūros, -as, -a esse ἀκούσειν
Perfectum	āmav-isse ἀγαπήσαι	dēlev-isse καταστρέψαι	lēg-isse ἀναγνώσαι	audiv-isse ἀκούσαι
5. Gerundium				
Gen. āman-ndi τοῦ ἀγαπᾶν	dēle-ndī ταστρέφειν	lēg-e-ndī τοῦ ἀναγινώ- σκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν	
Dat. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
Acc. ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum	
Abl. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
6. Supinum				
Acc. āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um	
Abl. amāt-ū	delēt-ū	lēt-ū	audīt-ū	
7. Participium				
Praesens	amā-ns ama-ntis ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	delē-ns dele-ntis καταστρέφων, -ουσα, -ον	leg-ē-ns leg-e-ntis ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	audi-ē-ns audi-e-ntis ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus, -ūra, -ūrum	delet-ūrus, -ūra, -ūrum	lectū-rus, -ūra, -ūrum	audit-ūrus -ūra, -ūrum
	ἀγαπήσων,	καταστρέψων,	ἀναγνώσόμενος	ἀκουσόμενος,
	-ουσα, -ον	-ουσα, -ον	-μένη, -μενον	-μένη, -μενον

2. Μέση (ἡ παθητική) φωνή

	σ' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
1. Indicativus				
Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμαι	dēle-ōr κατα- στρέφομαι	lēg-ōr ἀνα- γινώσχομαι	audī-ōr ἀκού- ομαι
	amā-ris (ῆ re)	delē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audī-ris (ῆ-re)
	amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audī-tur
	amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audī-mur
	amā-mīnī	delē-mīnī	leg-ī-mīnī	audī-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur
Imperfectum	āmā-bār ἡγαπώ- μην	dēlē-bār κατε- στρεφόμην	lēg-ē-bār ἀ- νεγινώσκόμην	audī-ē-bār ἠκούόμην
	ama-bā-ris (ῆ-re)	dele-bā-ris (ῆ-re)	leg-e-bā-ris (ῆ-re)	audi-e-bāris (ῆ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur
Futurum	āmā-bōr θὰ ἀγαπηθῶ	dēlē-bōr θὰ κα- ταστραφῶ	lēg-ār θὰ ἀνα- γινωσθῶ	audī-ār θὰ ἀ- κουσθῶ
	ama-bē-ris (ῆ-re)	dele-bē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ē-ris (ῆ-re)
	ama-bītur	dele-bītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amātus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀγαπηθῆν ἢ ἡγαπήθην amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētus, -a, -um sum, es, est ἔχω καταστραφῆν ἢ κατεστράφη deletī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lēctus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀναγνώσθῆν ἢ ἀνεγνώσθην lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	auditus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀκουσθῆν ἢ ἡκούσθην audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον ἀγα- πηθῆν amatī, -ae, -a eramus, eratis erant	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆν deletī, -ae, -a eramus, eratis, erant	lectus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον ἀναγνώσθῆν lectī, -ae, -a eramus, era- tis, erant	auditus, -a, -um, eram, eras, erat εἶχον ἀκουσθῆν audītī, -ae, -a eramus, era- tis, erant
Futurum exactum	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆν amatī, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στραφῆν deleti, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνώσθῆν lectī, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθῆν auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt
2. Cōniunctivus				
Præsens	āmēr (ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι amē-ris (ἡ-re) amē-tur amē-mur amē-mīnī ame-ntur	dēlē-ār νὰ κατα- στρέφωμαι dele-ā-ris (ἡ-re) dele-ātur dele-āmur dele-amīnī dele-antur	lēg-ār νὰ ἀνα- γινώσκωμαι leg-āris (ἡ-re) leg-ātur leg-āmur leg-āmīnī leg-antur	audi-ār νὰ ἀ- κούωμαι audi-āris (ἡ-re) audi-ātur audi-āmur audi-āmīnī audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-rēr νά ἡγα- πώμην τεστρεφόμην	dēlē-rer νά κχ- τεστρεφόμην	lēg-ē-rēr νά ἀνεγιγνώσκόμην	audī-rēr νά ἡ- κούόμην
	ama-rēris (ἡ-re)	dele-rēris (ἡ-re)	leg-e-rēris (ἡ-re)	audi-rēris (ἡ-re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī
	ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur
Perfectum	amatus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀγαπηθῆ ἡ ἀγαπηθῶ	deletus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω καταστραφῆ ἡ καταστραφῶ	lectus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀνά- (ἐάν) γνωσθῆ ἡ ἀνα- κουσθῶ	auditus, -a, -um sim, sis, sit ἔχω ἀ- κουσθῶ
	amatī, -ae, -a simus, sitis, sint	deletī, -ae, -a simus, sitis sint	lectī, -ae, -a simus, sitis, sint	auditī, -ae, -a simus, sitis, sint
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um essem, esses esset (ἐάν) εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um essem, esses, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀνα- γνωσθῆ	auditus, -a, -um essem, esses, essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, es- setis, essent	auditī, -ae, -a essemus, es- setis, essent
Futurum exactum	Ἐλλείπει			

3. Imperatīvus

Praesens	Sing. 2. āmā-re νά ἀγαπᾶσαι	dēlē-rē νά κατα- στρέφῃσαι	lēg-ē-re νά ἀναγιγνώσκῃσαι	audī-re νά ἀκούῃσαι
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-mīnī	audī-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing. 2. amā - tor delē - tor να κα-	leg - ī - tor να	audi - tor να	ἀ-
	να ἀγαπᾶσαι	ταστρέφεισαι	ἀναγιγνώσκεισαι	κούεισαι
	3. ama - tōr dele - tor	leg - itor	audi - tor	
Plur. 3. ama - ntor dele - ntor	leg - u - ntor	audi - u - ntor		

4. Infinitivus

amā - rī	delē - rī	leg - ī ἀναγι-	audi - rī
ἀγαπᾷσθαι	καταστρέφεισθαι	γνώσκεισθαι	ἀκούεισθαι

Futurum	amātum īrī ἀγα-	deletum īrī κα-	lectum īrī	auditum īrī
	πηθήσεσθαι	ταστραφήσεσθαι	ἀναγνώσθή-	ἀκουσθήσε-
			σεσθαι	σθαι

Perfectum	amātum, -am,	deletum, -am,	lectum, -am,	auditum, -am,
	-um esse	-um esse	-um esse	-um esse
	ὅτι ἦ να ἔχῃ	ὅτι ἦ να ἔχῃ	ὅτι ἦ να ἔχῃ	ὅτι ἦ να ἔχῃ
	ἀγαπηθῇ	καταστραφῇ	ἀναγνωσθῇ	ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a	deletos, -as, -a	lectos, -as, -a	auditos, -as, -a
	esse	esse	esse	esse

Futurum exactum	amatum, -am,	deletum, -am,	lectum	auditum, -am,
	-um	-um	-am -um	-um
	fore ὅτι θὰ	fore ὅτι θὰ	fore ὅτι θὰ	fore ὅτι θὰ ἔχῃ
	ἔχῃ ἀγαπηθῇ	ἔχῃ καταστραφῇ	ἔχῃ ἀναγνωσθῇ	ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a	deletos, -as, -a	lectos, -as, -a	auditos, -as, -a
	fore	fore	fore	fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
5. Participium				
Perfectum	amātus, amāta, amātum	delētus, delēta, lēctus, lēcta, delētum lēctum	audītus, audī- ta, auditum	
	ἡγαπημένος ἡ ἀγαπηθεὶς	κατεστραμμένος ἡ καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος ἡ ἀναγνωσθεὶς ἡ ἀκουσθείς	
6. Gerundium				
	ama-ndus ama-nda ama-ndum	dele-ndus dele-nda dele-ndum	leg-e-ndus leg-e-nda leg-e-ndum	audi-e-ndus audi-e-nda audi-e-ndum
	ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, ἀκουστέος, -τέα, -τέον	

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

	Ἑνεργητικῆς φωνῆς	Μέσης φωνῆς	
	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ.	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Προστακτικὴ
Ἑνικὸς	1. -m ἢ —		-r
	2. -s (ὁριστικὴ πρkm. -sti)	— ἢ -to	-ris (ἢ-re) -re ἢ- tor
	3. -t	-to	-tur -tor
Πληθυντικὸς	1. -mus		-mur
	2. -tis (ὁριστικὴ πρkm. -stris)	-t ἢ -tote	-mini -mini
	3. -nt (ὁριστικὴ πρkm. -runt ἢ-re)	-nto	-ntur -ntor

Σημειώσεις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὐρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς **o** προστιθεμένου ἐνὸς **r**, ἂν δὲ λήγῃ εἰς **m** τρεπομένου τοῦ **m** εἰς **r**, ὡς amo-amor, amabam, amabar, amabo, amabor, amem-amer, amarem-amarer κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ iri, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo==πορεύομαι.

Ἀρχαιώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībis, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer, κλπ. (= amari, legi) γ') τοῦ γερουνδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς -undus, ὡς legundus, audiundus, (= legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia)

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερας) διαθέσεως, ἥτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσην φωνήν (διὸ λέγονται καὶ media tantum § 74, 2, β') ὡς hortor (προτρέπω)-hortātus sum-hortātum-hortāri, vereor (εὐλαβοῦμαι)-verītus sum-verītum-verēri, loquor (ὁμιλῶ)-locūtus sum-locūtum-loqui, blandior (κολακεύω) blandītus sum-blandītum-blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπῖνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερουνδιον.

F u t u r u m

	hortor προβλ. amor	vereor προβλ. deleor	loquor προβλ. legor	blandior προβλ. audior
C o n j u n c t i v u s	hortatūrus, -a, -um sim, sis, sit	veritūrus, -a, -um sim, sis, sit	locutūrus, -a, -um sim, sis, sit	blanditūrus -a, -um sim, sis, sit
	hortatūri, -ae, -a	veritūri, -ae, -a	locutūri, -ae, -a	blanditūri, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis sint	simus, sitis, sint

Infinitivus	hortatūrum, -am,-um esse hortaturos, -as,-a esse	veritūrum, -am,-um esse verituros, -as,-a esse	locutūrum -am,-um esse locuturos, -as,-a esse	blanditūrum, -am,-um esse blandituros -as,-a esse
Supinum	hortātum,-tū	verītum,-tū	locūtum,-tū	blandītum,-tū
Participium				
Praesens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a,-um	veritūrus, -a,-um	locutūrus, -a,-um	blanditūrus, -a,-um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiendo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiendo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ **ἡμιαποθετικὰ** ῥήματα (verba semideponentia), ἥτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausum sum	ἐτόλμησα	ausum	audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρην	gavisum	gaudēre
soleo	συνηθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum	solēre
fido	πέποιθα	fisus sum	ἔσχον πεποιθήσιν	fisum	fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confido πέποιθα, diffido δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον μέσου τύπου, παρακειμένον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - **deverti** κατέλυσα - **deversum**, **deverti**.

revertor ἐπιστρέφω - **reverti** (καὶ **reversum sum**) ἐπέστρεψα - **reversum**, **reverti**.

adsentior συναίνω - **adsensi** συνήνεσα - **adsensum**, **adsentīri** (πρβλ. ἔσταμαι-ἔστηκα, ἔστην-φύομαι-πέφυκα, ἔφυν κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχὴ τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὡς **loquor-locūtus**=εἰρηκῶς ἢ εἰπὼν, **hortor-hortātus**=παραινέσας, **audeo-ausus**=τετολημκῶς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, ὡς (**ceno deipnō**) **cenātus**=δεδειπνηκῶς ἢ δειπνήσας, (**prandeo ariatō**) **pransus**=ἡρισθηκῶς ἢ ἀριστήσας, (**iuro θυμνυμι**) **iurātus**=ὀμῶσας. Τῶν δὲ ῥημάτων **potāre** (πίνειν) καὶ **tacēre** (σιγᾶν) ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς **potus** (= **potatus**)=πεπωκῶς ἢ πίων καὶ ποθεῖς, **tacītus**=σιγήσας (σιγηλὸς) καὶ σιγηθεῖς. (Πρβλ. νεοελλ. **δειπνῶ-δειπνημένος**=ὁ δειπνήσας, **πίνω**=**πιωμένος**=ὁ πεπωκῶς). Καὶ μὲ παθητικοῦ δὲ ἐνεστῶτος σημασίαν λαμβάνεται πολλάκις ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου, ὡς **tutior est certa pax quam sperāta victoria**=ἀσφαλεστέρα εἶναι βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπιζομένη νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς -tus, -ta, -tum ἐξηγουῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῇθεν οὐδὲν ἄλλο ἢτο παρὰ ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὅποια, ὡς γνωστὸν, ἐσημνίων ἀρχῇθεν τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον (ὡς **θνητὸς**=ὁ ὑποκείμενος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὡς **βχτὸς**=εἰς ὃν δύναται τις νὰ βαδίσῃ, κατὰ τὸ ἀντίθετον **ἄβατος**), τέλος δὲ ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὡς **δυνατὸς**=ὁ δυνάμενος, νεοελλ. **καυτὸς**=ὁ καίων, **ἀστράτευτος**=ὁ μὴ στρατευσάμενος, **ἄπρακτος**=ὁ μὴ πράξας, **θαυμαστὸς**=ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π.χ. **ignōtus**=ὁ ἄγνωστος καὶ ὁ ἀγνοῶν, **occultus**=ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλίζων, κ.ἄ.τ.

82. Περιφραστικὴ συζυγία (Coniugatio periphrastica).—Ἐκ τῶν τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (εἰς

-ūrus), καὶ διὰ τοῦ γερονδιακοῦ (εἰς -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *esse* π.χ.

1) *scriptūrus sum* μέλλω γράφειν, *scriptūrus eram* ἔμελλον γράφειν, *scriptūrus ero*, *scriptūrus fui*, κλπ.

2) *docendus sum* (διδασκτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδασχθῶ, *docendus eram* ἔπρεπε νὰ διδασχθῶ, *docendus ero*, κλπ.

Μεταβολαὶ τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μετὰ χαρακτηριστῆρα **v** πολλαπλασιάζονται ἀποβάλλουν τὸ **v** τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν **ve** ἢ **vi** ἀκολουθῇ εἰς τὴν κατάληξιν **r** ἢ **s**. Μετὰ δὲ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ **v** τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν **i**-**e**, συναιροῦνται, ἤτοι (εἰς τὴν **α'** συζυγίαν) τὸ **a** + **i** εἰς **a**, (εἰς τὴν **β'**, συζυγίαν) τὸ **e** + **i** εἰς **e** καὶ (εἰς τὴν **δ'** συζυγίαν) τὸ **i** + **i** εἰς **i**. Δύνανται ὅμως τὰ δύο **i** νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, *ama-v-i*, *amaverunt* καὶ *amārunť*, *amavistis* καὶ *amastis*, *amavero* καὶ *amāro*, *amavisse* καὶ *amasse*, κλπ.

deleo, *dele-v-i*, *deleveram* καὶ *delēram*, *delevistis* καὶ *delēstis*, κλπ.

audio, *audi-v-i*, *audivisti* καὶ *audisti* ἢ *audiisti*, *audiverunt* καὶ *audiērunt*, *audiveram* καὶ *audiēram*, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς **-ivi** παρακειμένων δύναται νὰ ἐκπίπτῃ τὸ **v** καὶ εἰς τὸ **α'** καὶ **γ'** ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναιροῦνται τὰ δύο **i**. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος *eo* πορεύομαι, ὡς *redeo* ἐπανέρχομαι - (*redīvi* καὶ) *redīi* - (*redīvit* καὶ) *redīit*, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος *peto* ζητῶ - (*petīvi* καὶ) *petīi* - (*petīvit* καὶ) *petīit* (6, 1 Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς **γ'** συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς **-io** (ὅπως τὰ τῆς **δ'** συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς :

<i>capio</i> λαμβάνω	<i>cēpi</i>	<i>captum</i>	<i>capēre</i>
<i>cupio</i> ἐπιθυμῶ	<i>cupīvi</i>	<i>cupītum</i>	<i>cupēre</i>
<i>facio</i> ποιῶ	<i>fēcī</i>	<i>factum</i>	<i>facēre</i>
<i>fodio</i> ὀρύσσω	<i>fōdi</i>	<i>fossum</i>	<i>fodēre</i>
<i>fugio</i> φεύγω	<i>fūgi</i>	(<i>fugītum</i>)	<i>fugēre</i>
<i>iacio</i> ῥίπτω	<i>iēcī</i>	<i>iactum</i>	<i>iacēre</i>

lacio	ἐλκω	lacēre (ἀρχαῖον ἐϋχρηστον ἐν συνθέσει, π. χ. elicio ἐξέλκω, elicui, elicītum, elicēre)		
pario	γεννῶ	pepēri	partum	parēre
quatio	σεῖω	(quassi)	quassum	quatēre
rapio	ἀρπάζω	rapui	raptum	rapēre
sapio	ἔχω γεῦσιν, σωφρονῶ	(sapīvi ἢ sapīi)		

specio	θεῶμαι	spexi	spectrum	specēre
gradior	βαίνω	gressus sum	gressum	gradi
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum (mortuum)		mōri
patior	πάσχω	passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος ἰ ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο ἰ τῆς καταλήξεως ἢ er ἢ τελικόν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego-legor (§ 78).

Ἑνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicatīvus

Praesens

capi-ō		capi-or	
cap-īs	(ἐκ τοῦ capi-is)	cap-ēris	(ἐκ τοῦ capi-eris)
cap-īt	(ἐκ τοῦ capi-it)	cap-ītur	(ἐκ τοῦ capi-itur)
cap-īmus	(ἐκ τοῦ capi-imus)	cap-īmur	(ἐκ τοῦ capi-imur)
cap-ītis	(ἐκ τοῦ capi-itis)	capi-mīni	(ἐκ τοῦ capi-imini)
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ēbām,	capi-ebās,	capie-bāt	κλπ.
Futurum :	capi-am,‡	capi-es,	capi-et	κλπ.

2. Coniunctīvus

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt	κλπ.
	capi-ār,	capi-āris	capi-ātur	κλπ.

Imperfectum

cap-ērēm	(ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ērēr	(ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-erēs	(ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-erēris	(ἐκ τοῦ capi-eroris)

cap-erēt	cap-erētur
cap-erēmus	cap-erēmur
cap-erētis	cap-eremīni
cap-erēt	cap-erentur

3. Imperatīvus

cap-e (ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ěre (ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-īto (ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-ītor (ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito	cap-itor
cap-ite	cap-imīni
cap-itōte	
capi-unto	capi-untor

4. Infinitīvus

cap-ěre (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
---------------------------	----------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος facio τοῦ β' ἐνικόν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως e, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: fac (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων dico (λέγω), duco (ἄγω), fero (φέρω): dic, duc, fer.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὁμῶς σύνθετα τοῦ facio, (εἰς τὰ ὅποια τὸ a τοῦ θέματος τρέπεται εἰς i), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν e: conficio (κατασκευάζω) -confice, perficio (διαπράττω) -perfice, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα.—Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστώς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρκαίμενος καὶ τὸ σουπῖνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (tempora primitiva), ὥς

amo	amāvi	amātum	amāre
deleo	delēvi	delētum	delēre
lēgo	lēgi	lectum	legēre κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παραιτιακὸς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἄπλοῦς) μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικὴ, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερουνδιον.

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or) — amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama-er) — ama-bam, ama-bar, ama-rem, amarer — ama-bo, ama-bor, — ama, ama-to κλπ. — ama-re, ama-ri — ama-ns, ama-ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἦτοι ὁ ἐνεργ. παρακειμένος καὶ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav-ērim, amav-ēram, amav-issem, amav-isse, amav-ēro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπῖνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μετὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μετὰ τὸ σουπῖνον) :

(θ. amat-) amāt - um, amāt - u — amat - ūrus, - a, - um — amāt - us, - a, - um — amatūrus sim, sis κλπ. — amatus, -a, - um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. — Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς

(ῥ. θ. para-) paro (ἐκ τοῦ para-o) παρασκευάζω, parāvi, parātum, parāre.

(ῥ. θ. dele-) dele-o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre.

(ῥ. θ. lēg-) lēg-o ἀναγιγνώσκω, lēg-i, lectum, legēre.

(ῥ. θ. parti-) parti-o μερίζω, partīvi, partitum, partīre.

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπηυξημένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος **a ἢ e ἢ i**, ὡς

α') (ρ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre.

β') (ρ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (πρβλ. ἀρχ. 'Ελλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ρ. θ. rap-) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84).
(ρ. θ. mor-) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἀλλὰ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80).

2) διὰ προσφύματος συμφώνου **n** ἢ **t** ἢ **se**, ὡς

α') (ρ. θ. cer-) cer-n-o κρίνω, crevi, cretum, cernēre (πρβλ. ἀρχ. 'Ελλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἰς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα **n** παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὡς

(ρ. θ. tag-) ta-n-go ἅπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre.

(ρ. θ. fud-) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. 'Ελλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον).

β') (ρ. θ. plec-) plect-o πλέκω, plexi (καὶ -xui) plexum, plectēre.

γ') (ρ. θ. pa-) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὡς

(ρ. θ. sene-) sene-sc-o γηρά-σκ-ω, senui, senescēre.

(ρ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre.

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς

(ρ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genūi, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος **v**, ὡς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amav-i—dele-o, delēv-i —audi-o, audīv-i, κλπ.

Πλείστον ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ νὰ λήγῃ εἰς -evī) λήγει εἰς -ui, ὡς habe-o ἔχω, hab-ui — mone-o παραινῶ, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ ἔκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ **ǎ** ἢ **ĕ** εἰς **ē**, τοῦ **ī** εἰς **ī**, τοῦ **ō** εἰς **ō** καὶ τοῦ **ū** εἰς **ū**, ὡς

(ῥ. θ. ag-) ag-o ἄγω, ēg-i, actum, agēre.

(ῥ. θ. leg-) leg-o ἀναγινώσκω, lēg-i, lectum, legēre.

(ῥ. θ. liqu-) lingu-o καταλείπω, līqu-i, (lictum), linquēre.

(ῥ. θ. fōd-) fodio ὀρύσσω, fōd-i, fossum, fodēre (§ 84).

(ῥ. θ. fūg-) fugio φεύγω, fug-i, fugītum, fugēre (§ 84).

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μὲ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ **ǎ** εἰς **ĕ** ἢ **ī**, τοῦ δὲ **ae** εἰς **ī**. ὡς

(ῥ. θ. tend-) tendo τείνω, te-tend-i, tentum (ἢ tensum), tendēre (πρβλ. τείνω, τέ-τα-κα, κλπ.).

(ῥ. θ. pār-) pario γεννῶ, pe-pēr-i (ἐκ τοῦ pe-pār-i), partum, perēre (μετοχὴ ἐνεργ. μέλλοντος paritūrus).

(ῥ. θ. cān-) cano ᾄδω, ce-cūn-i, canēre (σουπῖνον, cantātum).

(ῥ. θ. cād-) cado πίπτω, ce-cīd-i, (cāsum), cadēre.

(ῥ. θ. caed-) caedo κόπτω, πλήττω, ce-cīd-i, caesum, caedēre.

(ῥ. θ. pose-) posco ζητῶ μετὰ παρκαλήσεων, po-pose-i (ἐκ τοῦ pe-pose-i), poscēre.

(ῥ. θ. curr-) curro τρέχω, eu-curr-i (ἐκ τοῦ ce-curr-i), cursum, currēre.

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὡς (tendo, te-tendi), ἀλλὰ ex-tendo ἐκτείνω, extendi, extensum (ἢ extensum), ex-tendēre.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος **s**, ὡς

(ῥ. θ. carp-) carpo δρέπω, carp-s-i, carptum, carpēre (πρβλ. δρέπ-ω — ἔδρεψα, ἐκ τοῦ ἔδρεπ-σ-α).

(ῥ. θ. dic-) dico λέγω, dixi (ἐκ τοῦ die-s-i), dictum, dicēre (§ 84, Σημ.) (πρβλ. πλέκω-ἐπλεξα, ἐκ τοῦ ἐπλεκ-σ-α).

(ῥ. θ. lud-) ludo παίζω, lūsi (ἐκ τοῦ lud-si), lūsum, ludēre (πρβλ. κομίζω — ἐκόμισα, ἐκ τοῦ ἐκόμιδ-σ-α).

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος **t**, σπανιώτερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥηματάων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος **s**.

α') (ῥ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ῥ. θ. dele-) deleo, delētum, (ῥ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-t-um· πρβλ. λέγ-ω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ῥ. θ. audi-) audio, audīt-um κλπ.

β') (ῥ. θ. scand-) scando βαίνω, seandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre.

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπῖνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, habui, hab-ītum, habere· moneo παραινῶ, monui, monī-tum, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἐτέρου μόνον ἐκ τούτων ὅχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπιρριζιμένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ῥ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre·

β') (ῥ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre·

(ῥ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·

horreo φρίττω, horrui, —, horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poscere (§ 87, 2, β')·

disco μαρθάνω, διδάσχομαι, didīci, —, discere·

β') ferio πλήττω, —, ferire·

furo μαίνομαι, —, furere.

3) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habere)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legere)·

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.) auxi, auctum (γ' συζ.)·
 πρβλ. flixi, flictum τοῦ ρ. fligo κτυπῶ, fligēre·
 rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.)· πρβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·
 strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepītum (β'
 συζ.)· πρβλ. habui, habitum τοῦ ρ. habeo, habēre·
 rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.)· rudīvi, (rudītum) (δ' συζ.)·
 πρβλ. audivi, audītum τοῦ ρ. audio, audīre·
 venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.)· vēni, ventum (γ' συζυγ.)·
 πρβλ. legi, lectum τοῦ ρ. lego, legēre.

4) Ἀρχετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων) θε-
 μάτων, ὡς,

α') implicō ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·

iuvo ὠφελῶ, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχὴ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre.

Σημείωσις. 1. Τὰ σουπῖνα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ
 -utum ἔχουν τὸ φωνῆεν τῆς παραληγοῦσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὡς

amō (amāre), **amātum**·

deleo (delēre), **delētum**·

tribuo (tribuēre), **tribūtum**. Ἀλλὰ :

do (δίδω), dēdi, **dātum**, dāre·

saro (σπείρω), sēvi, **sātum**, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω), rui, (**rātum**), ruēre.

Ὅσα δὲ σουπῖνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγοῦσης μα-
 κρόν μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγη εἰς -ivi, βραχὺ δέ, ἂν ὁ πα-
 ρακείμενος λήγη εἰς -ui ἢ -i, ὡς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, audītum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesītum. Ἀλλὰ :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habītum·

lambo (λείχω), lambēre, lambi, lambītum·

fugio (φεύγω) fugere, fūgi, (fugitum).

Πρὸς δὲ τοῦτοις :

cieo (πορεύομαι), civi, **ciētum**, ciēre.

eo (πορεύομαι), ivi (ἢ ii § 83 Σημ.), **ītum**, ire.

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, **lītum**, linere.

sīno (ἔω, ἀφῆνω), sīvi, **sītum**, sinere.

Σημείωσις. 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος (da, ἦτοι τὸ) **a** βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (=δίδεις) καὶ **da** (=δός) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

“Ὅθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, [circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τονιστέοι εἰς τὴν προπαρικήγουσαν (§ 7, 2, β’).

Τοῦ do (=δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὐχρηστον -do (Βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὅχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικά θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. **εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί**, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἑξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσώτεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus	Indicativus	Coniunctivus	
Præsens	pos-sum	pos-sim	Imperfectum	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	possēs
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possēmus
	pot-estis	pos-sītis		pot-erātis	possētis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
Futurum					
	pot-ero, pot-eris, pot-erit				
	pot-erīmus, pot-erītis, pot-erunt				

Indicativus		Coniunctivus	Indicativus		Coniunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uērim	Plusquamperfectum	pot-uēram	pot-uissem
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses
	pot-uit	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uerimus		pot-uerāmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uērunt		pot-uerant	pot-uissent
Futurum Exactum		pot-uēro, pot-ueris, pot-uerit pot-uerimus, pot-ueritis, pot-uērunt			
Infinitivus	Praesens		Perfectum		
	posse		pot - uisse		

Imperativus ἐλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
 εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. *ēdo* (ἐσθίω), *ēdi*, *ēsum*, *ēdēre*. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, *lego*), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὁριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν του τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ *ῥ*. *sum* (§ 77), μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ *θ* εἰς τοὺς τύπους τοῦ *ῥ*. *edo* εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens		Coniunctivus, Imperfectum	
<i>edo</i> , <i>ēdis</i> ἢ <i>ēs</i> , <i>edit</i> ἢ <i>ēst</i>		<i>edērem</i> ἢ <i>ēssem</i> , <i>ederes</i> ἢ <i>ēsses</i> , <i>ederet</i> ἢ <i>ēsset</i>	
<i>edimus</i> , <i>editis</i> ἢ <i>ēstis</i> , <i>edunt</i>		<i>ederemus</i> ἢ <i>ēssemus</i> , <i>ederetis</i> ἢ <i>ēssetis</i> , <i>ederent</i> ἢ <i>ēsset</i>	

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste—edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte

Infinitivus, Praesens : edēre ἢ ēsse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς : editur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. ēō (εἶμι, πορεύομαι), (īvi καὶ) īī, ītum, īre. (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικὰ θέματα, ἥτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ i ἔχει θέμα i. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. εἶμι, ἵμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	ēō, īs, īt īmus, ītis, ēunt	ēam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ībām, ībās, ibāt ībāmus, ībātis, ibant	īrem, īrēs, iret irēmus, irētis, irent
Futurum	ībō, ībis, ibit ībīmus, ībītis, ibunt	ītūrus, -a, -um sim, sis, sit īturī, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(ivi) īī, īstī, īit īīmus, īstis, iērunt ἢ iēre	iērim, ieris, ierit iērimus, ieritis, ierint

Plusquam-perfectum	īēram, īēras κλπ.	īssēm, īssēs κλπ.
Futurum exactum	īēro, īēris, ierit κλπ.	
Imperativus : ī, īre — īto, īto — ītōte, euntō		
Infinitivus	Praesens : īre.	
	Perfectum : isse.	
	Futurum : itūrum, ituram, iturum esse κλπ.	
Participium	Praesens : īēns, gen. ēuntis, dat. eunti κλπ.	
	Futurum : itūrus, itura, iturum	
Supinum : itum (§ 89, 4, Σημ. 1) itū		
Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.		

Τοῦ ῥήματος eo (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : itur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ibātur, ibitur, itum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφατον īrī. (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὁμοίως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ eo, ὡς ab-eo ἀπέρχομαι, ad-eo προσέρχομαι, ex-eo ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρες τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω-adeor (προσβάλλομαι), adīris, aditur, adimur, adimini, adeunt. Perf. adībar, adibāris κλπ. Fut. adībor, adibēris, adibitur κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ eo, ἤτοι τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi-eo περιέρχομαι, κυκλῶ), ambīvi, ambītum, ambīre κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. quēo (δύναμαι) (quīvi καὶ quīi, quītum), quīre — nequeo (οὐ δύναμαι), nequīvi, nequīre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ eo (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt — nequeunt, queam, queant κλπ. — nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivit κλπ.

95. vōlo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nōlo (ἐκ τοῦ ne—volo non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo (ἐκ τοῦ magis volo μάλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	malō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velit	nōlit	malit
volūmus	nolūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōlem	mālem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbās	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	mālām	Ἐλλείπει		
vōlēs	nōlēs	mālēs			
volēt	nolēt	malēt			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūi	nōlūi	mālūi	vōluērim	nōluērim	māluērim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

vōluēram	nōluēram	māluēram	vōluissem	nōluissem	māluissem
	κλπ.			κλπ.	

Futūrum exactum

vōluērō	nōluērō	māluērō	κλπ.	ἐλλείπει
---------	---------	---------	------	----------

Imperatīvus τοῦ nolo : nōlī, nōlīte - nōlītō, nēlītō, nōlītōte
nōlunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : velle, nolle, malle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει).

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupiēns (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invītus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἀντὶ τοῦ visne? (= ἤ βούλει;) θέλεις; λέγεται vin?
Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fēro (φέρω), tūl - i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος·

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι πάσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος i πρὸ τοῦ s καὶ τοῦ t τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ě, ὅταν, μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fērō, fers, fert

feror, ferris, fertur

fērīmus, fērtis, fērunt

ferīmur κλπ.

Coniunctivus

Praesens

fērām, ferās κλπ.

ferar, ferāris κλπ.

Imperfectum

ferrem, ferrēs, ferret

ferrer, ferrēris, ferretur

ferremus κλπ.

ferrēmur κλπ.

Imperativus

fēr, fērtē (§ 84 Σημ.)

ferre, ferimini

fertō, fertō - fertote, feruntō

fertor, fertor - feruntor

Infinitivus

ferre

ferri

Πάντες οἱ ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (fērēbam, fērēbar, fēram, feres, κλπ., ferar, ferēris, κλπ.).

97. fio (γίγνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus, μετὰ τὴν ὁποίαν σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τοῦτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιοῦμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ fio ὡς παθητικὸν τοῦ facio (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὅποια σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

Indicativus

Coniunctivus

Praesens

fiō, fīs, fīt

fiām, fiās, fiat

(fīmus, fītis), fiunt

fiāmus κλπ., ὁμαλῶς

Imperfectum	fiēbam, fiēbas κλπ., ὁμαλῶς	fiērem, fiēres, fieret
		fieremus, fieretis, fierent

Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus κλπ., ὁμαλῶς	

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus, Praesens : fiēri. Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, facienda, faciendum.

Σημείωσις. Τὸ ἰ τοῦ θέματος fi- εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς fiērem, fiēres, κλπ.

Ἐλλειπτικά ῥήματα

98. Ἐλλειπτικά ῥήματα (verba defectiva) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα memīni (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odi (μισῶ) καὶ coepi (ἤρξαμην, ἤρχισα), παρακειμένοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατατικοῦ (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμισσον), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', lēgi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντέλικου καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν memīni ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odi καὶ coepi καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ coepi καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : mementō (μέμνησο)

mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse coepisse

Fut. — osūrum, - am, - um esse, coeptūrum, - am, - um esse

Participium

Fut.	—	osurus, - a, - um	coepturus, - a, - um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, - a, - um

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοίχων χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incēpi, inceptum) incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes aedificāri coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλὰ : mons monēri coepit.

Μετοχὴ παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquā, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἤμι) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους :

Praesens	Indicativus		Coniunctivus		
	āio	ais	āit	—	aias aiat
	—	—	āiunt	—	aiant

Imperfectum : aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiēbam, aiēbas, κλπ.

Perfectum : (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus : (āi).

Participium : aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais - ne? (λέγεις ; νομίζεις ;).
Πρβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquā (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους :

Indicativus, Praesens : inquā, inquīs, inquīt, (inquīmus, inquītis), inquiunt. Imperfectum : inquiēbat. Futurum : inquiēs, inquiet. Perfectum : (inquit), inquisti, inquit, (inquīmus).

Imperativus : (inque, inquīto). Participium : inquiens.

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρρηθικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille « Pater, inquit, precor ut... » Τότε ἐκεῖνος « Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά... » (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἤμι).

γ') Τοῦ *quaeso* (παρακαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (παρακαλοῦμεν). Χρῆσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικῇ, πρὸς μετρικισμὸν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς : *dic mihi, quaeso, εἰπέ μοι, παρακαλῶ*· (πρβλ. Κάθισε, παρακαλῶ, ἐδῶ).

δ') *for* (φημί, λέγω), *fātus sum, fāri* (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fando* ἐκ τοῦ γερουνδίου (εἰς τὴν φράσιν *fando audire* = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς) καὶ ὁ τύπος *fanda* ἐκ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν *fanda atque nefanda* = ῥητὰ καὶ ἀπόρητα, § 75, 4 καὶ 5). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὅμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς *adfari* προσαγορεύειν, *prae-fari* προλέγειν, κλπ.), ἥτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fabor, fabēris, fabitur*, κλπ.), τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικίου ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fatus sum, fatus sim, fatus eram, fatus essem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι :

Indic., Praes. fatur, fantur. Indic., Imperf. fabar, fabantur. Coniunct., Imperf. (prae) fārer, farēris, κλπ. *Imperativus : fare* *Infinitivus : fari* (καὶ *farier*, § 79, Σημ. 2). *Supinum : fatu. Participium : fans. Gerundium : fando. Cerundivum : fandus, -a, -um.*

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου
āvē (ἢ *have*) *χαῖρε, avēto - avēte, ἀπρφ. avēre*
salve χαῖρε, ὑγίαινε, salvēto - salvēte, ἀπρφ. salvēre
cēdo δός, εἰπέ, πληθ. cēte (πρβλ. νά - νάτε).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἐλλειπτικὰ ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent*, ἀπρφ. *fore*, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὀρισμένων τύπων τοῦ *esse* (§ 77).

Ἀπρόσωπα ῥήματα (*Verba impersonalia*)

99. Ἀπρόσωπα ῥήματα, ἥτοι ῥήματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκειμένου, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικόν τι φαινόμενον, ὡς *dilucēscit, illucēscit* ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἡ ἡμέρα (φέγγει), *fulget* καὶ *fulgurat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ, κλπ.

Σημείωσις. Ῥήματα οἷα τὰ ἑνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῇ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῇ ἀντίληψι, ἐκφέρονται μὲ ὑποκείμενον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς *Juppiter tonat* ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν: *Jove fulgurante* τοῦ Διὸς ἀστράπτοντος.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς *dēcet* πρέπει, *decuit* - *decēre*.

libet ἀρέσκει, *libuit* καὶ *libitum est*, *libēre*.

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), *licuit* καὶ *licitum est*, *licēre*.

oportet δεῖ, *chrē*, *oportuit*, *oportēre*.

pudet (*me*) αἰδοῦμαι, *puduit* καὶ *puditum est*, *pudēre*.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς *pudeat te* αἰδέσθῃτι (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος *licere* ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς *licēto* (ἐξέστω).

Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὕτη λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς *licens* ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, *pudens* αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(*vivo* ζῶ), *vivitur* ζῇ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. *vivi*.

(*curro* τρέχω), *curritur* δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπρμφ. *curri* (βλ. καὶ *eo*, *itur*, *itum est*, *iri*, § 93).

(*canto* ᾄδω), *cantatur* ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι.

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφόρων προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται μὲ ἰδιαιτέρην τινὰ σημασίαν, ὡς

(*ac - cido* προσπίπτω, - *cidi*, - *cidere*), *accidit* συμβαίνει.

(*con - sto* συνίσταμαι, - *stīti*, - *āre*), *constat* ὁμολογεῖται.

(*exped - io* ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - *ivi*, - *itum*, - *ire*), *expedit* ὠφελεῖ, συμφέρει.

(*inter - sum* μεταξὺ κεῖμαι, - *fui*, - *esse*), *intērest* (ἐν) διαφέρει) -

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ibī (βλ. § 64, α')

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις, κλπ. (βλ. καὶ § 64, β')

3) **τροπικά**, ὡς sic, ita οὕτω, bene καλῶς, male κακῶς, libenter ἀσμένως, celeriter ταχέως, κλπ.

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἱκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαξ, bis δὶς, κλπ. (βλ. § 66)

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**, ὡς nae ναί, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἰφνης (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. subitus), raro σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. rarus) κλπ. — age ἄγε, ἴθι (ἐμπρός)

β) συνεκφορὰι λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθύς, incassum (ἢ in cassum) μάτην, imprimis (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχήν, magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtaxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denū (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodie (ἐκ τοῦ hoc die) σήμερον, scilicet (ἐκ τοῦ scire licet) δηλονότι, δηλαδή, κλπ. (βλ. καὶ § 53 - 54).

2. Προθέσεις (Praepositiones)

102. Προθέσεις ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖσται ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἐξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρὰ — circa, circum περί, eis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contra κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extra ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρό, διὰ — penes παρὰ, ἐπὶ, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλήν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπέρ — trans πέραν — ultra ὑπέρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἐξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπό — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περὶ — ex, ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέχρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἡ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56) καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ e ἢ τοῦ t (ὡς abs - condo ἀποκρύπτω, abs - tineo ἀπέχω), ἡ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλά: ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἡ **e** μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δήλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δήλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἐξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
(ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs - sups)
super (μετ' αἰτιατ.) ὑπέρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περὶ.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π.χ.

honōris causa τιμῆς· ἕνεκεν·

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος·

virtūtis ergo δι' ἀρετήν.
instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως.— Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς *ad populum* πρὸς τὸν λαόν, *trans Tibērim* πέραν τοῦ Τιβέρεως, *in urbe* ἐν τῇ πόλει, κλπ. Ἀλλὰ

1) αἱ προθέσεις *causa, gratia, ergo* καὶ μάλιστα ἡ *tenuis* τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις *cum* συναπτομένη μετ' ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς *mēcum, tēcum, sēcum, nobīscum, vobīscum* (ἀντὶ *cum me, cum te*, κλπ. § 56). οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *quōcum, quācum, quibuscum* (= *cum quo*, κλπ., βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *paucos post annos* μετ' ὀλίγα ἔτη, *magno cum metu* μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς *quam ob rem* δι' ὃ (πρᾶγμα), *qua de causa* δι' ἣν αἰτίαν, κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις *contra, inter, propter* καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις *adversus, ante, circa, penes, sine, ultra*, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις *de* εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν *illud quo de agitur* (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (*Coniunctiōnes*)

105. α') Σύνδεσμοι κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (*coni. copulativae*) : *et, que, atque* (ἢ *ac*), *etiam, quoque* καὶ — *neque* (ἢ *nec*) οὔτε — *et non* καὶ οὐ.

Σημείωσις. Ὅπως ὁ *que* (§ 8), οὕτω καὶ ὁ *quoque* πάντοτε ἐπιτάσσεται : *philosophi quoque* καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος *ac* οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ *c ἢ g ἢ h ἢ q*.

2) **διαζευκτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ — sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ὅλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μὴν, ὅμως — attamen, verumtamen, at qui ὅλλ' ὅμως — non solum (ἢ non modo ἢ non tantum)... sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etenim καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ὅθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὗ ἕνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες **καθ' ὑπόταξιν** εἶναι

1) **εἰδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ὅχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (— ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μὴ, μὴ — neve (= et ne) καὶ μὴ, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρήσις γίνεται πρὸς ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : legem brevem esse oportet, quo facilius ab impetitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί ἢ ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μὴ·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρήσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν : non quam tam male est Siculis, quin (= ut non) aliquid facite et commode dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοί, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἄσπελως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοί** (coni. voluntatīvae) : ut νά (μή δέν, § 189, 2)— ut non νά μή — ne νά μή, μή, (νά) — ne non μή δέν — quin (§ 194, 3), quomīnus νά μή, (νά).

Σημείωσις. Τοιούτοι σύνδεσμοι δέν υπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ· (βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ **βουλευτικῶν προτάσεων**).

6) **ὑποθετικοί** (coni. conditionāles) : si εἰ, ἐάν, — sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως — sinon εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν — nisi (ni) εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν, ἐκτός ἐάν — si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον — dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μή.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν: parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἀξίζουν (τὰ ὅπλα =) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μὴ ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum spe **sinon** bona, at aliqua tamen vivimus μετ' ἐλπίδος ἂν μὴ ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοί ἢ παραχωρητικοί** (coni. concessīvae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι — etiam si εἰ καὶ καὶ εἰ, ἂν καὶ — καὶ ἂν — licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύναται καὶ νὰ ἐπιτάσσεται : fremant omnes **licet**, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἴπω ἔτι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοί ἢ συγκριτικοί** (coni. comparatīvae) : ut, uti, uti si ὥς, ὥσει — sicut, sicūti, velut, velūti, velūtsi, quasi, tamquam, tamquam si (aequē ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὥσπερ, ὥσπερεί, ὥσει, ὥσπερανει — quomōdo, quemadmōdum ὥς, ὥσπερ, ὃν τρόπον — quam ὅσον, ἤ.

9) **χρονικοί** (coni. temporāles) : cum ὅτε, ὁπότε, ὁσάκις — ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφότου — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὔ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donec, quoad, quandiu, quatēnus ἕως, μέχρις οὔ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθύς ὥς — ex quo (ἐξ οὔ), ἀφ' ὅτου — quotiens (quotienscumque) ὁσάκις — antequam, priusquam πρίν, πρίν ἤ.

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ).

10) ἐρωτηματικοὶ (coni. interrogatīvae) : ne? (§ 8) ἤ ; ἄρα ; — nonne? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum — an? πότερον — ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νά μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num) χρησιμοποιουμένων καὶ εἰς ἐξηρητημένας καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρήσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἥτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νά πληροφορηθῇ τι, τὸ ὁποῖον ὄντως ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ρητορικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν : **nonne** dixisti hoc? ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane = **ναί**) **num** dixisti hoc? μή εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — ὄχι).

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiōnes)

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰοῦ — ha ἄ, κλπ.

2) λύπης : vae οὐαί, οὔμοι — heu, eheu φεῦ — prō, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ.

3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας : pfui, fū ψῦ.

4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδοῦ, ἦν, ἦνι — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἄά, ἀτταταί, παπαί, κλπ.

5) ἐπευφημίας : eia, euge εἴα, εὔγε, κλπ.

6) κλητικὰ : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἡρώων (συνήθως συντετμημένα), ὡς pax σιωπή ! indignum αἰσχος ! — apāge ἀπαγε ! hercūles, hercule, herele ἢ meherecles, meherecle (ὦ) Ἡράκλεις — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸ Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ.ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α'. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλᾶι λέξεις (vocabula simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabula primitiva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg - s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabula derivata), ὡς (rex, reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν)·

Σημειώσεις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγούμενην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salus (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινώ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἣ καὶ περισσώτεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆ ἐν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τὸσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

(navi - s)	nav - ālis ναυτικός
(aestas, aestat - is)	aest - īvus θερινός, κλπ.
(pons, pont - is)	pont - i - cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit - is)	capit - ū - lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ῥήματα (verba derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐξ ὀνομάτων (verba denominatīva) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὥς

(arma § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλίζειν, (laus, laud - is) laudare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζειν, (flos, flor - is) florēre ἐνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenire πρᾶννειν, (sitis) sitire διψᾷν, (saevus) saevire μαίνεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ, ὥς (durus) durescere σκληροῦσθαι, (maturus) maturescere πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ ἄλλων ῥημάτων (verba verbalia).

α) Ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ (verba inchoatīva), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν ὥς (senēre) senescere γηράσκειν, (florere) florescere ἐξανθεῖν (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα) :

β') Θ α μ ι σ τ ι κ ᾶ ἢ ἐ π ι τ α τ ι κ ᾶ (verba frequentatīva ἢ intensīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὥς (cano, cant - um) cant - are ᾄδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἥτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικά ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itare, ὥς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾷν, (volo, vol - atum) vol - itare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um, haerere) haes - itāre ὀκνεῖν, (ag - o, § 87, 2, α') ag - itare ἐλαύνειν.

γ') Ἐ φ ε τ ι κ ᾶ (verba desideratīva), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὥς (edo, es - um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾷν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ - ω, τυραννησ - είω).

δ') Ἰ π ο κ ο ρ ι σ τ ι κ ᾶ (verba deminutīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς - illo, ὥς (canto) can - illo ὑψάδω,

τερετίζω, (sorbeo) sorb - illo ύποπίνω, ζοφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κου-
τσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. β') Παράγωγα οὐσιαστικά (substantīva derivāta)

Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν - or εἰς
δήλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or
ἐραστής, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um)
pict - or γραφεὺς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω - πράκτωρ, κλπ.).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Πολλὰ τῶν εἰς -tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν.
trīcis), ὡς (vincere, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ
§ 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - or, - us, - ium, - ēla
εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως ὡς (am - are) am - or ἔρως, (dol-
ēre) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us καλλω-
πισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98, 1) od - ium μῖσος,
(quer - i, § 80) quer - ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστασία.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν - io, - us (δ' κλί-
σεως), - ūra εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός,
ὡς (agere, act - um) act - io πρᾶξις, (venare, venat - um) venat - io
θήρξ, (movere, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um)
curs - us δρόμος (τρέξιμο), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή,
(colere, cult - um) cultura θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accu-
sat - um) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος,
(frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um)
script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - men, - mentum,
- ūlum, - būlum, - cūlum, - crum, - trum εἰς δήλωσιν μέσου τινός ἢ
ὀργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἰλημα,
(al - ere) ali - mentum τροφή, (vine - ire) vine - ūlum δεσμός,
(pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέ-
ξις, (orare) oraculum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum
τάφος, (arare) arātrum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Μὲ κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δήλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

έχοντος σχέσιν με̐ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλαῦτ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὁδότης, ὁδοιπύρος, (ianua) ian - ītor θυρωρός, (funda) fund - ītor σφενδονίτης. (Πρβλ. § 111, 1, α').

β') Με̐ κατὰλῃξιν - arium, - ētum, - ile, εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (columba) columb - arium περιστερῶν, (oliva) oliv - ētum ἐλαιῶν, (bos, bov - is) bov - ile βουστάσιον.

γ') Με̐ τὴν κατὰλῃξιν - ina (- trina), εἰς δῆλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἀσχεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - īna ἱατρική, (doctor) doctr - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ offic - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Με̐ τὴν κατὰλῃξιν - ium (- itium), εἰς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collēga) colle - gium ἑταιρεία, (servus) servitium δουλεία, οἱ δοῦλοι.

ε') Με̐ τὰς κατὰλῃξεις - lus, - la, - lum, (- ūlus, - ūla, - ūlum, - ūlus, - ūlus, ūlum, - cūlus, - cūla, - cūlum καὶ σπανιώτερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλιάριον, (lapis) lapillus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ūlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacellum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ūla μικρὸς δρυμὼν, (filius) fili - ūlus υἱίσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ūla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - cūlus μυτίδιον, (opus) opus - culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγραμμάτιον, κωδίκιελος, (signum) sig - illum ἀγαμάλτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη cist - ūla μικρὰ κίστη - cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλν. πίναξ — πινακ - ἰς — πινακ - ἰδιον, καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ - οῦλι — σακκουλ - άκι).

ς') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων πατρωνυμικὰ με̐ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένης) κατὰλῃξεις - īdes ἢ - īdes, - ādes, - iādes, (ἀρσενικά) καὶ - as, - is, - ēis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priam - īdes Πριαμίδης, (Atreus) Atrīdes Ἀτρείδης, (Aeneas) Aene - ādes Αἰνεϊάδης, (Telamon) Telamon - iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantál - is Τανταλίδης, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάς, (Nerēus) Ner - ēsi Νηρηΐς. (Βλ. § 16 και § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - īdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιάδης.

3) Ἐξ ἐπιθέτων, ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων -ia, -itia, ἡ -ties (ε' κλίσεως), -tas, -itas, -tudo, -itudo καὶ σπινώως -monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan - ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ities νωθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tudo ἰσχύς, (longus) long - itudo μακρότης, (acer) acer -i- monia δριμύτης, (castis) cast -i- monia ἀγνότης.

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (adiectīva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ'):

α') Μὲ κατάληξιν - īdus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο ἰδιότητα, ὡς (valēre) val - īdus εὐρωστος, (calere) cal - īdus θερμός.

β') Μὲ κατάληξιν - īlis, - bīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο, ὡς (docere) doc - īlis εὐδίδρακτος, (placare) placa - bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - bilis κινήτος, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατάληξιν - ax, - ūlus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud - ax τολμητίας, (loqui) loqu - ax λόλος, (credere) cred - ūlus εὐπιστος, (queri) quer - ūlus μεμψίμοιρος.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ οὐσιαστικῶν (adiectīva denominatīva):

α') Μὲ κατάληξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - īlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - īnus), - ensis, - īvus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνοντο ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel -

lum) bell - īcus πολεμικός, (orator) orator - ius ῥητορικός, (pater) patr - ius πατρικός, (tribunus) tribun - icus δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - īlis ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητρικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - īnus ἵππειος, (forum) forensis ἀγοραῖος, (tempestas) tempest - īvus ἑγκαιρος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἔθνικων ὀνομάτων (μετὰς καταλήξεις - īcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall - īcus, (Thrax) Thrac - ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μετὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - īnus, (Caesar) Caesariānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μετὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - ātis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusculum) Tuscul - ānus, (Ameria) Amer - īnus, (Cannae) Cann - ensis, (Sicilia), Sicili - ensis, (Arpinum) Arpīn - as (26, 4, Β', Β').

β') Μετὰ κατάληξιν - tus (- ātus, - ītus, - ūtus), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā - tus περρωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavus) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ītus ὠτόεις, (cornu) cornū - tus κερασφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθῆτος, σπιρουνᾶτος, κ.τ.τ.).

γ') Μετὰ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbula) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μετὰ κατάληξιν - ēus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ēus ἐρεοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectiva deminutiva) καὶ σχηματίζονται μετὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικύλος (μικρούλης, μικρούτσικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - cūlus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτσικος). (Πρβλ. § 111, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectiva adverbialia):

α') Τοπικῶν, μετὰ κατάληξιν - īcus, ὡς (ante) ant - īcus πρόσθιος, (post) post - īcus ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, - īnus, - tīnus, (ἡ - tīnus),
- ernus, - ternus, - iternus, ὡς (repente) repent - īnus αἰφνίδιος,
(cras) cras - tīnus αὐριανός, (prius) pris - tīnus ἡ pris - tīnus
πρότερος, (hodie) hodi - ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi προβλ.
§ 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθεσινός, (semper) semp - iternus αἰώ-
νιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata).

Γαῦτα σχηματίζονται :

1) **τοπικὰ** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν - ītus,
εἰς δῆλωσιν τοῦ π ὅ θ ε ν ; ἡ τοῦ ἀπὸ π ὅ τ ε ς, (caelum) cael - ītus
οὐρανόθεν, (fundus) fund - ītus θεμελιόθεν, (radex, - dicis) radic-
ītus ριζόθεν, (divinus) divin - ītus θεόθεν, (antiquus) antiqu - ītus
ἀρχαίοθεν.

2) **τροπικὰ α')** ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37
καὶ § 43, 1) με κατάληξιν - ē, ὡς (iucundus) iucund - ē ἡδέως,
(pulcher) pulchr - ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct - ē σοφῶς, (ac-
curatus) accurat - ē ἐπιμελῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς - e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus
ἀρχῆθεν benus) benē καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακῶς ἔχουν τὸ κατα-
ληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἡ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν - er, - ter,
- īter, ὡς (prudens, prudent - is) prudent - er συνετῶς, (audax,
audacis) audac - ter τολμηρῶς, (fortis) fortī - ter ἰσχυρῶς, (felix,
felie - is) felie - īter εὐτυχῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικὰ ἐπιρρή-
ματα εἰς - ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun-
- is) impun - ē ἀτιμωρήτι, (largus) larg - e καὶ largiter δαψιλῶς, (humanus)
human - e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν - im,
ὡς (nominare - nominat - um) nominātīm ὀνομαστί, (rapĕre, rapt-
um) rapt - im ἀρπακτικῶς, (currere, curs - um) curs - im δρο-
μαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-
ātīm βαθμηδόν, (grex, gregis) greg - ātīm ἀγεληδόν, (vir) virī -
tīm κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū - tīm κατὰ φυλάς.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. "Όπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἐκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἀκλιτὸν μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὀπωροφόρος, (per, multus) per, multus πάμπολυς, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per , saepe) per - saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἁ - ἥ ἀν -, δυσ -, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi - (amb -, am -, an - = ἀμφί, περὶ) : ambi - farius ἀμφίλογος, amb - edo περιτρώγω, am - plector περιβάλλω, an - ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis - (= δια ἡ ἀ -, ἀν -) : dis - iungo διαζευγνύω, dis - solvo διαλύω, dis - par ἄνιστος, dis - similis ἀνόμιος·

γ') τὸ in - (im -), ne -, ve - (= ἀ -, ἀν -) : in - utilis ἀνοφελής, im - pius ἀσεβής, ne - fas ἀνόσιος, ne - scio ἄγνοῶ, ve - cors ἄφρων, ve - sanus ἄφρων·

δ') τὸ por - (πρὸ) : por - tendo προσημαίνω·

ε') τὸ red -, re - (= ὀπίσω, πάλιν, ἀνά) : red - do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red - eo ἐπανέρχομαι, re - mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), refero ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed -, se - (= ἄνευ, διά, ἀπὸ) : sed - itio διάστασις, διχοστασία, se - cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se - cerno διακρίνω, se - cēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis -)·

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res - publica), iusiurandum ὅρκος (ἐκ τοῦ ius - iurandum), decemviri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem - viri), benedico ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene - dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene - facio). Πρβλ. νεά - πολίς, νεώσ - οἶκος, πασί - γνωστός, κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, freipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφορῶν λέξεων, ἀξίαι σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις *cum* (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς, ἥτοι *com* - (πρὸ χειλικοῦ συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ *m* (§ 4), *con* - (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ *co* - (πρὸ φωνήεντος ἢ τοῦ *h*), ὡς (*cum*, *bibo*) *com* - *bībo* συμπίνω, (*cum*, *pono*) *com* - *pōno* συντίθηναι, (*cum*, *mitto*) *com* - *mitto* συμβάλλω, (*cum*, *clamo*) *con* - *clāmo* συμβοῶ, (*cum*, *traho*) *con* - *trāho* συσπῶ, (*cum*, *eo*) *co* - *ēo* συνέρχομαι, (*cum*, *haereo*) *co* - *haereo* ἔχομαι (τινος). Ἀλλά : *com* - *ēdo* κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένου *l* ἢ *r*, τὸ *n* τῆς *con* - ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (*con*, *loquor*) *col* - *lōquor* συνδιαλέγομαι, (*con*, *rumpo*) *cor* - *rumpo* φθείρω. (Πρβλ. *συλ* - λέγω, *συρ* - ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς *ad* τὸ *d* ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν *c*, *f*, *g* τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (*ad*, *cedo*) *ac* - *cēdo* προσχωρῶ, (*ad*, *fero*) *af* - *fēro* προσφέρω, (*ad*, *gradior*) *ag* - *gredior* προσέρχομαι.

β') τῆς *ob* (§ 102, 1) καὶ τῆς *sub* (§ 102, 3) τὸ *b* ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν *c*, *f*, *p* τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (*ob*, *capio*) *oc* - *cipio* ἄρχομαι, (*sub*, *cedo*) *suc* - *cēdo* ὑπέρχομαι, (*ob*, *facio*) *of* - *ficio* βλάπτω, (*sub*, *facio*) *suf* - *ficio* ὑποτίθηναι, (*ob*, *premo*) *op* - *primo* καταπιέζω, (*sub*, *peto*) *sup* - *pēto* ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα *mitto* τῆς μὲν *ob* τὸ *b* ἀποβάλλεται τῆς δὲ *sub* ἢ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον *m*. Οὕτω *o* - *mitto* ἀφίνω, ἀλλὰ *sub* - *mitto* ἢ *sum* - *mitto* ὑποβάλλω.

Εἰς τινὰ δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ *ei*, τοῦ *ti* καὶ τοῦ *pe*) ἡ *sub* παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν *sus* -, ὡς (*sub*, *capio*) *sus* - *cīpio* ὑποδέχομαι, (*sub*, *teneo*) *sus* - *tīneo* βασιτάζω, (*sud*, *pendo*) *sus* - *pendo* ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ *surrīdeo* μειδιῶ (ἐκ τοῦ *sus* - *rideo*).

Σημείωσις. Τὸ *sus*- τοῦτο προέρχεται ἐξ ἑτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως *sub*, ἥτοι ἐκ τοῦ *subs*- (πρβλ. *ab* καὶ *abs*, § 102, 2). Καὶ τῆς *ob* ὑπῆρχεν ἀρχῇ-θεν ἕτερος τύπος *obs*, ὅθεν *ostendo* δεικνύω (ἐκ τοῦ *obs* - *tendo*).

γ') τῆς προθέσεως *in* καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *in* - τὸ *n* ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν *l*, *m*, *r*, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (*in*, *ludo*) *il* - *lūdo* ἐμπαίζω, (*in*, *licitus*) *il* - *licītus* ἀθέμιτος, (*in*, *mitto*) *im* -

mitto εισδέχομαι (in, memor), im - mēmor ἀμνήμων, (in, rideo) ir - rideo σκώπτω, (in, revocatus) ir - revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικοῦ συμφώνου, ὡς (in, bibo) im - bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im - bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im - pōno ἐντίθημι, (in, potens) im - pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con -).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis - τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μετὰ τὸ ἀρχτικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (dis, fero) dif - fēro διασπῶ, (dis, facilis) dif - ficilis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχη καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di - dūco διέλκω, (dis, gero) di - gēro διασπείρω, (dis, labor) di - lābor διαρρέω (dis, moveo) di - mō-veo χωρίζω, (dis, rapio) di - rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di - verto διαφέρω, (dis, spargo) di - spergo διασπείρω, (dis, sto) di - sto διέχω. Ἀλλὰ (dis, sentio) dis - sentio διαφωνῶ.

3) Τὸ ρίζικόν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ᾱ καὶ τὸ ἑ τρέπονται εἰς ἱ· ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῇται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἑρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ᾱ τρέπεται εἰς ἑ, τὸ δὲ ἑ μένει, ὡς (facio, § 84) perfīcio (διαπράττω), - fēcī, - fectum, - ficere — (rapio, § 84) di - rīpio (διαρπάζω), - ripui, - reptum, - ripēre — (emo) red - īmo (ἀνταγοράζω), - ēmi, - emptum, - imere — (statuo) in - stituo (ἰδρύω), - stitui, - stitūtum, - stituere — (teneo) distīneo (χωρίζω), - tinui, - tentum, tinēre. [Οὕτω] καί : (frango) con - (fringo τρίζω), - frēgi, - fractum, - fringere — (pango, § 89, 4) com - pingo (σμπήγνυμι), - pēgi, - pactum, - pingēre — (tango) con - tingo (ἄπτομαι), - tīgi, - tactum, - tingere — καί : (premo) com - prīmo (καταπιέζω), - pressi, - pressum, - primēre.

Ἄλλὰ : (sacro) ob - sēcro (ἱκετεύω) — (scando) scendo (καταβαίνει), - scendi, - scensum, - scendēre — (spargo) di - spergo (διασπείρω), - spersi, - spersum, spergēre — (crepo) dis - crēpo (διαφωνῶ), - crepui, - crepare — (mergo) sub - mergo (καταδύω), - mersi, - mersum, - mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc - cīdo (ἀποκτείνω), oc - cīdī, oc - cisum, oc - cidēre — (re, quero) re - quīro

(ἀναζητῶ), re - quisivi, re - quisitum, re - quirere, (in - claudio) in - clūdo (ἐγκλείω), in - clusi, in - clusum, in - cludere.

Σημείωσις 1. Ἀριστὰ ῥήματα καίπερ συντιθεμένα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ἢ ἡ ᾠ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae - caveo προφυλάττομαι, re - maneo ἀναμένω, con - trāho συστελλω, circum - ἄγο περιάγω, per - ἄγο ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex - ἴγο ἐξάγω, ex - ēgi, ex - actum, ex - igere), ante - capio προλαμβάνω (ante - cēpi, ante - captum, ante - capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θερίζω, pēto ὀρμῶ, sēro συνείρω, lēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ νέho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (pertaedet me σιχαίνομαι, pertaesum est).

Τὸ δὲ ῥήμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ εἰς ἰ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col - līgo συλλέγω, de - līgo ἐκλέγω· ἄλλὰ neg - lēgo ἀμελῶ, per - lēgo διαχιγνώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποιαί αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς δευτέρα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif - fīcilis, (arma) in - ermis ἄοπλος, (aequus) in - īquus ἄνισος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα (verba composita).** 1) Ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥήμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὅποῖον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adulescere, facio), adsuefacio ἐκίζω, adsue - feci, adsue - factum, adsue - facere, (calere, facio) cale - facio θερμαίνω, (patere, facio) pate - facio ἀνοίγω, κλπ. (βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἔχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς - fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi - fīco οἰκοδομῶ, aedificāvi, κλπ., (amplius, facio) ampli - fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') Σύνθετα οὐσιαστικά (substantiva composita). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς - a, - s, - r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri - cōla γεωργός, (θ. par, cae - do) par - i - cīda πατροκτόνος, (ars, artis - facio) artifex (ἐκ τοῦ artefices) τεχνίτης, (arma, gero) arm - ĭ - ger ὀπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς - ium, ὡς (sol, stat - us) sol - sti - tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri -, annus) tri - enn - ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὅποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co - gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de - dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro - consul ἀνθύπατος.

119. γ') Σύνθετα ἐπίθετα (adiectiva composita). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn - anīmus μεγάλῳψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri - linguis τρίγλωσσος, (misereor cors) miserīcors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af - fīnis χειτονικός, (eum, cors) con - cors ὁμόφρων, (in - ars) in - ers ἄτεχνος, (se - cura) se - cūr - us ἄφροντις, (in - arma) in - erm - is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a - mens, de - mens ἄφρων, (ex, pars) ex - pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερεητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in - dīgnus ἀνάξιος, per - lēvis πάνυ εὐτελής, prae - clārus πάνυ διαυγής, sub - crūdus ὠμός πῶς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ab - do ἀποκρύπτω. Βλ. do.

ab - icio (πρόφ. ab - jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α').
Βλ. iacio.

ab - oleo ἀφανίζω, - olēvi, - olītum, - olēre. Ἐκ τούτου abolesco ἀφανίζομαι, - lēvi, lēscēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ρίζ. ol-
πρβλ. ἀπ - όλ - λυμι).

ac - cendo ἀνάπτω, - cendi, - census, - cendēre (ρίζ. cand, - βλ.
candeo, § 115, 3, α').

ac - cerso. Βλ. ar - cesso.

ac - cīdo προσπίπτω, - cīdi, - cīdēre, § 89, 2 καὶ § 100, 2 (ad—ea-
do, § 115, 3, α'). Βλ. cado.

ac - cīdo ἐπιτέμνω, (ad—caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.

ac - cio προσκαλῶ, - eire (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cieo, § 89, 4,
Σημ. 1.

ac - cumbo κατακλίνομαι, - cubui, - cubītum, - cumbēre (ad+
cumbo, ὁ ἄχρηστον ρίζ. cub -, βλ. cubo § 96, 2, α').

aceo ὀξίζω, - cui, - cēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου acesco ὀξώδης γίγνομαι, - cui, - cescēre, § 110, 2, α'.

acuo ὀξύνω. Ὡς τὸ tribuo.

ad - eo, § 93, Σημ.

ad - īmo ἀφαιρῶ (ad—emo, § 115, 3, α').

ad - īpīscor καταπράττω, - ēptus sum, - ipisci, § 80.

ad - oleo θυμίζω, - olui, - olēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου adolesco ἀνα-
φλέγομαι, - lēscēre, § 110, 2, α'.

ad - olesco καὶ **ad - ulesco** αὐξάνομαι, - olēvi, (- ultum), - olēscere
(ρίζ. ol -, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).

ad - orior προσβάλλω, - ortus sum, - orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior).
Βλ. καὶ orior.

ad - sentior. Βλ. assentior, § 81, 2.

a - gnoseo ἀναγνωρίζω, - gnōvi, - gnītum, - gnoscēre. Βλ. noseo.
ago, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

o, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥιγῶ, alsi (ἐκ τοῦ alg - si), algēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου
 algescō φύχομαι, alsi, algescēre, § 110, 2, α'.
- al - licio** ἐφέλλω, δελεάζω, - lēxi, - lectum, - licēre (ad + lacio, § 84
 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὔξάνω, alui, alitum καὶ altum, alēre. Παθ. μτχ. altus
 καὶ alitus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb - ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicus καὶ amīxi), amictum, amicire (ἐκ
 τοῦ ambi + iacio, § 114, 2, α'. καὶ § 115, 3, α').
- am - plector** περιβάλλω, - plēxus sum, - plexum, - plecti, § 80
 (ambi + plector, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, angēre, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. verito.
- apērio** ἀνοίγω, - rui, - rtum, - rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέ-
 σει - ipiscor, - eptus sum, κλπ., § 115, 3, α').
- ap - pello** προσπελάζω, - pūli, - pulsum, - pellēre. Βλ. pello. (Διακρι-
 τέον apel - lo, āvi, ātum, āre καλῶ).
- arceo** εἴργω, ἀρκέω, arcui, arcēre. Ἐν συνθέσει - erceo, - ercui,
 (- ercītum), - ercēre, § 115, 3, α'.
- ar - cesso** καὶ ac - cesso προσκαλῶ, - cessīvi, cessītum, - cessēre, § 89, 3.
- ardeo** καίομαι, arsi, (arsum), ardēre, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. arsurus.
 Ἐκ τούτου ardesco ἀνυλάμπω, arsi, ardescēre, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτχ. vel. arguiturus.
- aspisio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, - sensus sum, - sentīri, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au - fero** ἀποκομίζω, abs - tūli, ab - lātum, au - ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au - fugio** ἀποφεύγω, fūgi, - fugēre, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere** § 98, 3.
- bibo** πίνω, bibi, bibēre, (σουπῖνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ hau-
 rire), § 89, 3, α'.

- eado** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, - lui, - lēre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *calesco*, § 86, 2 γ'.
- calleo** έχω τύλους, - llēre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, - ndui, - ndēre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *candesco* λευκαίνομαι, - ndui, - ndescēre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολίός είμι, - nui, - nēre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *canesco* πολίος γίγνομαι, - nui, - nescēre, § 110, 2, α'.
- cano** ἄδω, § 87, 2, β'. 'Εν συνθέσει - cīno, - cīnui, (- centum), cīnēre, ὡς con - cīno, prae - cīno προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, ἀρπάζω, - pessīvi, - pessitum, - pessēre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. 'Εν συνθέσει - cipio, - cēpi, - ceptum, - cipēre, § 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** οὐκ έχω, carui, (caritum), carēre. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. 'Εν συνθέσει - cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, cavi, cautum, cavēre, § 115, 3, Σημ. 1.
- cēdo** βαδίζω, cessi, cessum, cedēre.
- censeo** τιμῶμαι, νομίζω, censui, censum, censēre.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cīeo** κινῶ, § 89, 4. Σημ. 1 (και cio, cire, § 89, 2). Τὸ σουπῆνον και ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς τὸ σύνθετον acci- (e)o ἔχουν τὸ i μακρόν : accitum, accitus. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ i τοῦτο διαφορεῖται, ὡς excitus και ex - citus, con - citus και con - citus, in - citus.
- cingo** ζώννυμι, cinxi, cinctum, cingēre.
- circum - do** περιβάλλω, - dēdi, - dātum, - dāre, § 89, 4, Σημ. 1 και 2.
- circum - sisto** περικυκλῶ, - stēti, - sistēre. Βλ. sisto.
- circum - sto** περίσταμαι, - stēti, - stare. Βλ. sto.
- clareo** φανερός είμι, - rui, - rēre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *claresco* ἀναφαίνομαι, - rui, - rescēre, § 110, 2, α'.
- claudo** κλείω, clausi, clausum, claudēre, § 87, 2, γ'. 'Εν συνθέσει - clūdo, § 115, 3, β'.
- co - alesco** συναυξάνομαι, - alui, (- alitum), - alescēre. Παθ. μτχ. *coalitus*. ('Εκ τοῦ ἀχρήστου *alesco*, ὃ ἐκ τοῦ *alo*).
- co - ěmo** συναγοράζω. Βλ. emo και § 115, 1.

eo - **eo** συνέρχομαι. Βλ. **eo**, § 93 και § 115, 1.

coepe ήρξάμην, § 98, 1 και Σημ.

eo - **erceo** περιείργω, κολάζω, - **ercui**, - **ercitum**, - **ercēre**. Βλ. **arceo**.

eo - **gnosco** γινώσκω, - **gnōvi**, - **gnitum**, - **gnosce**. Βλ. **nosco** και πρβλ. γι-γνώσκω.

eogo συνάγω, **eōegi**, **eōactum**, **eōgēre** (**cum** + **ago**, **eo** + **ago**, § 115, 1).

eo - **hibeo** συνέχω, (**cum** + **habeo**, § 115, 1 και 3, α').

col - **līdo** συνθλίβω, (**cum** + **laedo**, § 115, 1 και 3, β').

col - **līgo** συλλέγω, - **lēgi**, - **lectum**, - **ligēre**, § 115, 3, Σημ. 1.

eolo θεραπεύω, **colui**, **cultum**, **colēre**.

comb - **ūro** κατακαίω. ('Εκ τοῦ **eo** + **amburo**, § 115, 1). Βλ. **uro**.

com - **ēdo**, § 92 και 115, 1. Βλ. **edo**.

com - **miniscor** ἐπινοῶ, - **mentus sum**, (- **mentum**), - **minisci**, § 80, (ρίζ. **men** -, πρβλ. **memini**, § 98, 1).

como καλλωπίζω, **compsi**, **comptum**, **comēre**.

com - **pello** συνωθῶ, - **pūli**, - **pulsum**, - **pellēre**. Βλ. **pello**.

com - **perio** καταμαρθάνω, - **pēri**, - **pertum**, - **perire**, § 89, 3, (ρίζ. **per**-, πρβλ. **πεῖρα**, ἐκ τοῦ **περ** - **ja**).

com - **pingo** συμπήγνυμι, - **pēgi**, - **pictum**, - **pingēre**, § 89, 4, γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. **pango**.

com - **pingo** καταγράφω, - **pinxi**, - **pictum**, - **pingēre**. Βλ. **pingo** και § 115, 1.

complector περιπλέκομαι, - **plexus sum**, - **plexum**, - **plecti**, § 80.

com - **pleo** πληρῶ, - **plēvi**, - **plētum**, - **plēre**. Πρβλ. **deleo**.

con - **cīdo** συμπίπτω. Βλ. **ac** - **cīdo** (**cado**).

con - **cīdo** κατακόπτω. Βλ. **ac** - **cīdo** (**caedo**).

con - **clūdo** κατακλείω. Βλ. **claudio**.

con - **cupiseo** ὀρέγομαι, - **cupīvi**, - **cupitum**, - **cupiscēre**. ('Εκ τοῦ **cupio**, § 84 και § 110, 2, α').

con - **cutio** διασεύω, - **cussi**, - **cussum**, - **cutēre**. Βλ. **quatio**.

con - **dolesco** ἀλγῶ, - **dolui**, - **dolescēre**. 'Εκ τοῦ **con** - **doleo**.

con - **fiteor** καθομολογῶ, - **fessus sum**, - **fessum**, - **fitēri**, § 80 (**cum** + **fateor**, § 115, 3, α').

con - **gruo** συμπίπτω, συμφωνῶ, - **grui**, - **gruēre**, § 89, 2. Βλ. **ruo**.

con - **icio** (πρόφ. **con-jicio**) συμβάλλω (**cum** + **iacio**, § 115, 1 και 3, α').

- con - niveo συμύω, - nīxi καὶ nīvi, - nivēre, § 89, 2.
- con - quīro ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con - seisco κοινῇ ψηφίζομαι, - scīvi, - scītum, - sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con - sisto ἵσταμαι, ἔγκειμαι, - stīti, - sistēre. Βλ. sisto.
- con - spicio καθορῶ. Βλ. specio.
- con - sto συνίσταμαι, - stīti, - stāre. Μτχ. μέλλ. constātūrus, § 110 2. Βλ. καὶ sto.
- con - sūlo βουλεύομαι, - sūlui, - sultum, - sulēre.
- con - temno καταφρονῶ, - temp̄si, - temptum, - temnēre.
- con - ticesco ἢ con - ticisco κατασιωπῶ, tieui, - ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 115, 1 καὶ § 110, 2 α'.
- con - tingo ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, καὶ 3, α'.
- coquo μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebresco (σύνθετον pee - crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), - brui, - brescēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo πιστεύω - dīdi, - dītum, - dēre. Πρβλ. do.
- crepo κροτῶ, - pui, - pītum, - pāre, § 115, 3, α'.
- creso αὐξάνομαι, crēvi, (crēcum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cubo κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 καὶ 4.
- cupio, § 84.
- curro, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.
- debeo ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 3, α').
- decet, § 99, 2.
- de - eīdo καταπίπτω. Βλ. ac - eīdo, (cado).
- de - cīdo ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
- de - fendo ἀποκρούω, - fendi, - fensum, - fendēre.
- de - fetiscor καταπονοῦμαι, - fessus sum, - fessum, - fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
- dēgo διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).
- de - icio (πρόφ. de - jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo, § 78.
- de - līgo ἐκλέγω, - lēgi, - lectum, - ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de - litesco και delitisco αποκρύπτομαι, - litui, - litescere, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' και § 115, 3, α'.
- demo αφαιρῶ, dempsi, demptum, demere. (Έκ τοῦ de+ēmo, πρβλ. como).
- de - scendo καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de - sipio μωραίνω, (- sipui), - sipere, § 89, 2, (de+sapio, § 84 και 115, 3, α').
- de - siste καθίστημι, - stīti, - sistere. Βλ. sisto.
- de - spicio καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de - vector, § 81, 2.
- dico. § 87, 2, γ' και § 84, Σημ. Σύνθετα edīco προκηρύσσω, in-terdīco απαγορεύω.
- dif - fero διασπείνω, dis - tūli, di - lātum, dif - ferre, § 115, 2, δ'.
- di - ligo ἀγαπῶ, - lēxi, - lectum, - ligere (dis + lego, § 115, 2, δ' και 3, γ'. Σημ. 1).
- di - lucescit υποφώσκει ημέρα, - lūxit, - lucescere.
- di - ribeo διαχωρίζω. Ὡς τὸ habeo. (Έκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ' και 3, α', πρβλ. και § 23, 2, Σημ.).
- di - rigo διευθύνω, - rēxi, - rectum, - rigere (dis + rego, 115, 3, α').
- di - rīmo χωρίζω, - rēmi, - remptum, - rimere (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. και § 23, 2, Σημ.).
- disco, § 89, 2.
- dis - placeo ἀπαρέσκω (dis+placeo, § 115, 3, α').
- distinguo διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di - sto διέχω, ἀπέχω, - stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di - vīdo διαιρῶ, - vīsi, - vīsum, - videre.
- do δίδωμι, § 89, 4, Σημ. 1 και 2 (δίξ. dov -, dā-, dā -).
- do, - dīdi, dītum, dēre (δίξ. de -). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς ab - do αποκρύπτω, ad - do προσθέτω, con - do κτίζω, κλπ. Εἰς τινὰ τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ red - do (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει και τοῦ προηγούμενου do (=δί-δωμι) ἡ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo διδάσκω, docui, doctum, docere.
- doleo ἀλγῶ, dolui, (dolitum), dolere.
- domo § 89, 3.
- duco ἄγω, duxi, ductum, ducere, § 84 Σημ. και § 87, 2, γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, - āvi, - ātum, - āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).

egeō ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.

eicio (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.

e - licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. lacio.

e - lido ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e - ligo ἐκλέγω, - lēgi, - lectum, - ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, - nui, - nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνοθετα eo - emo, ἀλλὰ red-imo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.

e - mungo ἀπομύπτω, (- munki, - munctum), - mungēre (ρίζ. mug -, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ § 89, 4, Σημ. 1.

ex - cello ἐξέχω, προέχω, - cellere, (πθητ. μτχ. ex - celsus), § 89, 2.

ex - clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex - cudo ἐκτρίβω, (- cūdi, - cūsum), - cudēre.

ex - cutio (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').

ex - erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex - īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, - ēgi, - actum, - igēre (ex + ago, § 115, 3, α').

ex - īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex - olesco ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχή exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἄδρως, τέλειος). Πρβλ. adolesco.

ex - olesco φθίνω, - lēvi, (- lētum), - lēscēre. Πρβλ. ad - olesco.

ex - pergisco ἐξεγείρομαι, - perrectus sum, - perrectum, - pergiscei, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex - perior πεῖραν λαμβάνω, - pertus sum, - pertum, - perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex - sisfo ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex - sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.

ex - timesco ἐκφοβοῦμαι, - timui, - timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex - uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, - cessīvi, - cessītum, - cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικόν του τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει :
- ficio, - fēci, - fectum, - ficēre, § 115, 3, α' και § 117.
- fallō** σφάλλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ fallo, § 86, 2).
Σουπῖνον deceptum ἐκ τοῦ decipēre.
- farcio** σάπτω, farsī, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει - far-
cio, - fersi, - fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (fassus sum), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει - fiteor,
§ 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 και fatiscor,
fatisci, § 80.
- faveo** εὖνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. και § 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (και ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ρ. fid -, § 86, 2, α').
- fingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ρ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. και facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ρ. flec -, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, fletum, flēre. Πρβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixi, flictum, fligēre, (ρ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνή-
θως σύνθετον : affligo καταβάλλω, confligo συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, - rui, - rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου floresco (ἐξανθῶ),
- scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ρ. flu - καιflug -).
- fodio**, § 84 και § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fore**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλλω, fōvi, fōtum, fovēre.
- frango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ρ. frag -, § 86, 2, α',
§ 87, 2, α' και § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (και frēssum), frendere.

frieco ψήχω, τρίβω, *fricui, frictum καὶ fricātum, fricāre*, § 89, 3.
frigeo ψυχρός εἰμι, *frigēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *frigesco*, - *scēre*, § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, *frui*. Μτχ. μέλλ. *fruiturus*. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ *ῥ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere*, § 80 (*ῥ. fru - καὶ frug -*).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4, Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. *fūgīturus*.
fulceo ἐρείδω, *fulsi, fultum, fulcīre*, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, *fulsi, fulgēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *fulgesco* ἀναλάμπω, - *scēre*, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, *functus sum, functum, fungi*, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 84, 1.

gemo στενάζω, - *mui*, (- *mītum*), - *mēre*.

gero φέρω, *gessi, gestum, gerēre*, (*ῥ. ges -*, προβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γαυριῶ, ἀφίζμαι, *gestīre*, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῖνον *gressum* ἀντὶ *grassum*, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, - *bui*, - *bītum*, - *bēre*, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ. Ἐν συνθέσει - *hibeo*, ὡς *adhibeo* προσφέρω, *prohibeo* κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, *haesi*, (*haesum*), *haerēre*, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *haesurus*.

haurio ἀντλῶ, *hausi, haustum, haurire*, § 89, 3, (*ῥ. haus -*, προβλ. § 23, 2, Σημ.).

hiseo χάσκω, *hiscēre*, § 89, 2. Ἐκ τοῦ *hio*, § 110, 2, α'.

horreo φρίττω, § 89, 2. Ἐκ τούτου *horresco*, *horrui*, *horrescēre*, § 110, 2, α'.

(*icio ἢ*) **ico** πλήττω, *īci*, (*ictum*), *icēre*. Μτχ. μέλλ. *icturus*. Παθητ. μτχ. *ictus*.

- i - gnoseo συγγινώσκω, - gnōvī, - gnōtum, gnoscēre. Πρβλ. co-
gnosco.
- il - licio δελεάζω, - lexi, - lectum, - licēre, (in + lacio, § 84 και
§ 115 3, α').
- im - buo ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- im - mīneo ἐπίκειμαι, im - minēre, § 89, 2.
- im - pingo (in + pango). Βλ. com - pingo.
- im - plīco, § 89, 4, α'.
- in - cendo ἀνάπτω. Πρβλ. ac - cendo.
- in - cīdo ἐμπίπτω. Πρβλ. ac - cīdo. Βλ. cado.
- in - cīdo ἐντέμνω. Πρβλ. ac - cīdo. Βλ. caedo.
- in - clūdo ἐγκλείω. Βλ. con - clūdo και claudo.
- in - cumbo κατακλίνομαι, - cubui, - cubitum, cumbēre Βλ. ac-
cumbo.
- in - cutio ἐνσείω. Βλ. con - cutio και quatio.
- in - dīco κηρύττω, - dīxi, κλπ. Βλ. dico. (Διακριτέον - indīco, - āvī,
- ātum, - āre δηλῶ).
- in - digeo ἐνδέομαι, - gui, - gēre, § 89, 2. Βλ. egeo
- in - dulceo χαρίζομαι, - lsi, - lgēre, § 89, 3.
- in - duo ἐνδύω. Βλ. ex - uo.
- in - fringo κατάγνυμαι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.
- in - gemisco ἐπιστένω, - mui, - miscēre, § 89, 2. Βλ. gemo
- in - gruo ἐνσκήπτω. Βλ. con - gruo.
- in - icio (πρόφ. in - jicio) ἐμβάλλω. Βλ. conicio.
- inquam, § 98, 2, β'.
- in - sculpo ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.
- in - sto ἐπίκειμαι, - stīti, - stāre. Μτχ. μέλλ. instāturus.
- intel - lēgo κατανοῶ, - lexi, - lectum, - legēre, § 115, 3, Σημ. 1.
- in - tueor προσβλέπω, tuērī. Πρσμ. aspēxi, ἐκ τοῦ aspicio.
- irascor ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρσμ. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.
- jaceo κεῖμαι, jacui, (jacitum), jacēre. Μτχ. μέλλ. iaciturus.
- jacio, § 84. Ἐν συνθέσει, - jicio (ἦ - icio), - jēcī, - jectum, - jicēre,
ὡς abicio (πρόφ. abjicio), con - icio (πρόφ. conjicio) κ.λ.π.,
§ 115, 3, α'.
- jubeo κελεύω, jussi, jussum, jubēre.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 86, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laesso ἐρεθίζω, - ssīvi, - ssītum, - ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν συνθέσει - licio, § 115, 3, α'. Βλ. al - licio, e - licio καὶ il - licio.

laedo λυμάνομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει - lido, § 115, 3, β'.

lambo λείγω, - bi, - bītum, - bēre.

langueo ἄτονῶ, - guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτονος γίγνομαι, - gui, - guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, - ui, - tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, lautum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον labor, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, § 88 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo παλωμαι ἐν δημοπρασίᾳ, - cui, - cītum, - cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, - cītus sum, - cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

lingo λείγω, - nxi, - ngēre.

lino, § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo περιδνός ειμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco περιδνοῦμαι, - scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, - scēre, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὔχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab - luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (- lūi, - lūtum, - luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἶμι, - dui, - dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *maresco* βρέχομαι, - dui, - descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, - rēre, § 89, 2.
- malo**, § 95.
- mando** μασῶμαι, - ndi, - nsum, - ndēre.
- maneo** μένω, - nsi, (- nsum), - nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
- mansuesco** τιθασεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμμαι, - cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, - dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρkm. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιος τινός εἶμι, - rui, - rītum, - rēre καὶ *mereor*, - rītus sum, - rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, - rsi, - rsum, - rgēre.
- metior** μετρῶ, *mensur sum, mensum*, *metiri*, § 80 καὶ § 89, 3.
- meto** θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, - tui, - tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e - mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
- mingo** οὐρῶ, *minxi, minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig -*, § 89, 1· πρβλ. ὁ - μιχ - εἶν).
- minuo** ἐλαττώ. Ὡς τὸ *tribuo*.
- misceo** μείγνυμι, *miscui, mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig -*, Ἑλλ. μείγ - νυμι καὶ μίσγω).
- misereor** οἰκτίρω, - rītus sum, - rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (*me*) οἷκτος ἔχει (*me*), *miserītum est, miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi, missum, mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, - lui, - lītum, - lēre.
- moneo** παραινῶ, - nui, - nītum, - nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordi, morsum, mordēre*, § 87, 2, β'.
- morior**, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvi, motum, movēre*.
- mulseo** ψήχω, θέλγω, - lei, - lsum, - lcēre.
- mulgeo** ἀμέλγω, - lsi, - letum, - lgēre (ῥίζ. *mulg -*, πρβλ. ὁ - μέλ - γω).
- nanciscor** ἐπιτυγχάνω, *nactus ἤ nactus sum, nactum, nancisci*, § 80.
- nascor** γεννῶμαι, *nātus sum, natum, nasci*, § 80 (ῥ. *gna -*, ἔθεν

a - gnascor ἐκ τοῦ ad - gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασί-
γνη - τος.).

neco, § 86, 1, α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e - nēco κατακτείνω, ene-
cūi καὶ enecāvi, enectum, enecare.

necto συνδέω, nexi καὶ nexui, nexum, nectēre.

neg - lēgo καὶ neg - līgo ἀμελῶ, - lexi, - lectum, - legēre, § 115, 3,
Σημ. 1.

neo νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστώτος
γ' πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).

nequeo, § 94.

ningit καὶ nungit νίφει, ninxit, ningere, § 99, 1. Πρβλ. § 24.

niteo λάμπω, στίλβω, - tui, - tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco
στιλπνὸς γίγνομαι, - tescēre, § 110, 2, α'.

nitor ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nīxum ἢ nīsum, niti, § 80.

noceo βλάπτω, - cui (- cītum), - cēre.

nolo, § 95.

noseo γινώσκω, novi, notum, noscēre (ῥ. gno—, ἔθεν a - gnosco,
co - gnosco, κλπ., ὣν τὸ σουπῖνον - gnūtum. Πρβλ. γι - γνῶ - σκω
καὶ nascor).

nubo ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubēre, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-,
πρβλ. νύ - μ - φη).

nuo νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab - nuo ἀνανεύω, ad -
nuo ἐπινεύω, - nūi, - nuēre.

ob - do ἐπιτίθημι. Βλ. do.

ob - dormisco καταδαρθάνω, - mīvi, - miscēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α'.

ob - icio (πρόφ. ob - jicio) προβάλλω. Βλ. ab - icio.

ob - liviscor ἐπιλανθάνομαι, - lītus sum, - lītum, livisci, § 80.

ob - oedio ὑπακούω, (ob + audio).

ob - sideo πολιορκῶ. Βλ. sedeo.

ob - solesco παλαιοῦμαι, - levi, (lētum), - lescēre. Βλ. exolesco.

ob - sto ἀνθίσταμαι, - stīti, - stāre. Μτχ. Obstātūrus.

oc - cīdo καταδύομαι, - cīdi, (- cāsūm), - cidēre. Βλ. cado.

oc - cīdo φονεύω, - cīdi, - cīsum, - cidēre. Βλ. caedo.

oc - cūlo ἀποκρύπτω, - cūlui, - cultum, - culēre.

odi, § 98, 1.

of - fendo προσκρούω. Βλ. de - fendo.

oleo ὄζω, - lui, - lēre, § 89, 2.

operio καλύπτω, - perui, - pertum, - perīre. Βλ. aperio.

opertet, § 99, 2.

opperior ἀναμένω, - perītus ἤ - pertus sum, - pertum, - periri, § 80

ordior ὄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.

orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri,

§ 80 (ῥ. or-, ὄρ - νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν: orēris, oritur, orimur, orimini — orērer, orērentur, κλπ.

os - tendo δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.

paciscor συντίθεμαι, pactus sum, pactum, pacisci, § 80.

paenitet (me) μεταμέλει μοι, - tuit, - tēre, § 99, 2.

palleo ὠχρός εἰμι, - llui, - llēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρῶ, - llui, - llescere, § 110, 2, α'.

pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandere.

pango, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.

pareo φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcere, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum ἐκ τοῦ temperare.

pareo φαίνομαι, ὑπακούω, - rui, - rēre. Σύνθετον ap - pareo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap)pariturus.

pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχή τοῦ μέλλοντος paritūrus.

pāscō, § 86, 2, γ'.

pateo ἀναπέπταμαι, - tui, - tēre, § 89, 2.

pator, § 84.

paveo ἐπτόημαι, pavēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοοῦμαι, pavescere, § 110, 2, α'.

pecto κτενίζω, pexum, pectere.

pellicio ἐφέλκομαι, - lēxi, - lēctum, - licere. Βλ. lacio.

pello ὠθῶ, pepuli, pulsum, pellere, § 87, 2, β'.

pendeo κρέμαμαι, pependi, pendere, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.

pendo ζυγίζω, pependi, pensum, pendere, § 87, 2, β'.

per - cello καταράσσω, καταβάλλω, - culli, - culsum, - cellere.

- per - cutio πατάσσω. Βλ. quatio.
- per - do ἀπόλλυμι, - dīdi, - dītum, - dēre. Βλ. do.
- pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρός, per - rēxi, per - rectum, pergēre (per + rego).
- peto φέρομαι πρός, ζητῶ, - tīvi, - tītum, - tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 και § 115, 3, Σημ. 1.
- piget (me) λυπεῖ (με), (pigūt), pigēre, § 99, 2.
- pingo, § 89, 1, β'.
- pinso, § 89, 4, γ'.
- placeo ἀρέσχω, placui και placitus sum, placitum, placēre. ('Ως τὸ habeo). Σύνθετα: com - placeo, per - placeo· ἀλλὰ dis - plīceo.
- plango πλήττω, - nxi, - nctum, - ngēre, (ρ. plag-, § 89, 1).
- plaudo κροτῶ, plausi, plausum, plaudēre.
- piocto, § 26, 2, β'.
- plīco πτύσσω, (plicui), plicātum, plicāre, § 89, 3. Εὔχρηστον σύνθετον: ap - plīco, explīco, applicāvi και applicui — explīcavi και explicui, κλπ.
- pluit ὕει, pluit και (ἀρχαϊκῶς) pluviit, pluēre, § 99, 1.
- polleo ἰσχύω, pollēre, § 89, 2.
- polliceor ὑπισχυοῦμαι, pollicītus sum, pollicitum, pollicēri, § 80.
- polluceo ἀποθύω, - lūxi, - luctum, - lucēre, § 89, 3.
- polluo μιαίνω. 'Ως τὸ tribuo.
- pōno ἀποτίθημι, (posīvi) και posui, posītum, ponēre (po + sino).
- porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμόν, (- reci και) - rēxi, - rectum, - ricēre, (por + jicio, ἦτοι jacio, § 115, 3, α').
- por - rigo και (κατὰ συγκοπὴν) porgo προτείνω, - rēxi, - rectum, - rigēre, (por + rego, § 115, 3, α').
- por - tendo προλέγω. Βλ. tendo και § 87, 2, Σημ.
- posco, § 89, 2, α' και § 87, 2, β'. Σουπῖνον postulātum ἐκ τοῦ postulare.
- pos - sideo κέκτιμαι, - sēdi, - sessum, - sidēre. Βλ. sedeo και § 115, 3, α'.
- pos - sīdo κτῶμαι, καταλαμβάνω, - sēdi, - sessum, - sīdēre. Βλ. sīdo.
- possum, § 91.
- potior κύριος γίγνομαι, - tītus sum, - tītum, - tiri, § 80.
- poto πίνω, potāvi, potum, potāre, § 81, 2, Σημ.

praedeo παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.

prae - dīco προλέγω, - dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον, praedīco, - āvi - cātum, - cāre διακηρύττω).

prae - sto προέχω, - stāti, - stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.

prandeo ἀριστῶ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.

prehendo ἢ prendo δράττομαι, - hendi, - hensum, - hendēre.

prēmo πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει - prīmo, - pressi, κλπ., § 115, 3, α'.

pro - do προφέρω, προδίδω. Βλ. do.

proficiscor ἀπέρχομαι, - fectus sum, - ficisci, § 80.

prō - flīgo καταβάλλω, - gāvi, - gātum, - gāre. Βλ. καὶ fligo.

promo ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).

pudet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.

pungo, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παροκκειμένῳ - punxi, π.χ. interpungo, interpunxi, κλπ.

quaero ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει - quīro, § 115, 3, β'.

quaeso, § 98, 2, γ'.

quatīo, § 84. Ἐν συνθέσει - cutio, - cussi, - cussum, - cutēre, ὡς concutio διαταράττω, κλπ.

queo, § 94.

queror μέμφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques -, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

quiesco ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.

rado ξέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.

rapio, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει - ripio, § 115, 3, α'.

red - do. Βλ. do.

re - fello ἀνασκευάζω, - felli, - fellēre. Σουπῖνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.

rēfert (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētulit, rēferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.

rēgo εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει - rīgo, - rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.

re - miniscor ἀναμνησकोμαι, - sci, § 80 καὶ § 89, 1. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

- reor λογίζομαι, rātus sum, rēri § 80.
- re - pello ἀπωθῶ, reppŭli, repulsum, repellere. Βλ. pello.
- reperio ἀνευρίσκω, reppĕri, repertum, reperire. Πρβλ. comperio.
- rĕpo ἔρπω, - psi, (- ptum), - pĕre, § 87, 2, γ'.
- re - posco ἀπαιτῶ, - poscĕre. Βλ. posco καὶ § 89, 2.
- resipisco ἀναφρονῶ, - sipui, - sipiscĕre. Ἐκ τοῦ sapio· πρβλ. § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.
- re - spondeo ἀποκρίνομαι, - spondi, - sponsum, - spondĕre. Βλ. spondeo.
- resto ὑπολείπομαι, - stĭti, - stāre. Βλ. sto.
- re - ticesco ἀποσιωπῶ, - ticui, - ticescĕre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.
- re - vector, § 81, 2.
- re - vivisco ἀναζῶ, - vixi, - viviscĕre. Ἐκ τοῦ vivo, § 110, 2, α'.
- rideo, § 89, 3 καὶ § 115, 2, β'.
- rigeo ῥιγῶ, - gŭi, - gĕre.
- rōdo τρώγω, rōsi, rōsum, rodĕre, § 87, 2 γ'.
- rudo, § 89, 3.
- rumbo ῥήγνυμι, rūpi, ruptum, rumpĕre.
- ruo καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. ruitŭrus). Βλ. καὶ con - gruo, in - gruo.
- saepio (ἤττον ὀρθῶς sepio) περιφράττω, saepsi, saeptum, saepire, § 89, 3.
- salio ἄλλομαι, salui, (saltum), salire. Ἐν συνθέσει - silio, - silui, (- sultum), - silire, § 115, 3, α'.
- salvĕre, § 98, 3.
- sancio κυρῶ, sanxi, sanctum, sancire, § 89, 3.
- sapio, § 84 καὶ § 89, 2. Ἐν συνθέσει - sipio, (sipui), - sipĕre, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ resipisco.
- sarcio ἐπισκευάζω, sarsi, sartum, sarcire, § 89, 3.
- scalpo σκαλίζω, γλύφω, - psi, - ptum, - pĕre, § 87, 2, γ'.
- scando, § 88, 1, β'. Ἐν συνθέσει - scendo, ὡς descendo καταβαίνω, κλπ., § 115, 3, α'.
- scindo σχίζω, scīdi, scissum, scindĕre, (ῥιζ. scid -, § 86, 2, α').

scio οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīseo πυν-
θάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.

scribo γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.

sculpo γλύφω. Ὡς τὸ scalpo.

seco, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.

sēdeo κάθηναι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει - sī-
deo, - sēdi, - sēssum, - sīdēre· ἀλλὰ circum - sedeo, super -
sedeo, § 115, 3, α' καὶ Σημ. 2.

senesco, § 86, 2, γ'.

sentio αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.

sepelio θάπτω, - pelīvi, - pultum, - pelire.

sequor ἔπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.

sero, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ συνπῖνον - sītum, § 115,
3, α'.

sero εἶρω, (serui), sertum, serēre.

serpo ἔρπω, - psi, - pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2 γ'.

sīdo καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.

sileo σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.

sino, § 89, 4, Σημ. 1.

sisto ἵστημι, stīti (ἢ stēti), stātum, sistēre (si - sto, § 86, 3).

Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἄνευ ὑπτιού.

soleo, § 84, 1.

solvo λύω, solvi, solūtum, solvēre.

sono ἡχῶ, - nui, - nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.

sorbeo βροφῶ, - bui, - bēre, § 89, 2.

sordeo βυπῶ, - dui, - dēre, § 89, 2.

spargo πάσσω, διασκορπίζω, - rsi, - rsum, - rgēre. Ἐν συνθέσει
- spergo, § 115, 3, α'.

specio, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει - spicio, - spēxi, - spectrum,
- spicēre, § 115, 3, α'.

sperno καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.

splendo λάμπω, - dūi, - dēre.

spondeo ἐγγυῶμαι, sponondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ
§ 89, 3.

spuo πτύω. Ὡς τὸ tribuo.

squaleo ἀλγύνω, - lēre, § 89, 1.

statuo ἰδρύω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει - stituo, § 115, 3, α'.

sterno στορέννυμι, strāvi, strātum, sternēre.

sternuo πτάρνυμαι, - nui, - nuēre, § 89, 2.

stignuo. Συνήθως σύνθετον ex - stinguo σβέννυμι, - stinxi, - stinctum, - stinguēre. Τὰ σύνθετα di - stinguo διαστέλλω, in - stinguo κεντρίζω, inter - stinguo διαστίζω, προέρχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.

sto ἵσταμαι, stēti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.

strepo, § 89, 3.

strīdeo τρίζω, - di, - dēre καὶ strido, - dēre, § 99, 2 καὶ 3.

stringo σφίγγω, strinxi, strictum, stringēre.

struo σωρεύω, strūxi, structum, struēre.

studeo σπουδάζω - dui, - dēre, § 89, 2.

stupeo ἔκθαμβός εἰμι, - pui, - pēre, § 89, 2.

suādeo πείθω, suāsi, suāsum, suadēre, § 89, 3.

suēscō ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescēre.

sugo μυζῶ, sūxi, suctum, sugēre.

sum, § 77 καὶ 100, 2.

sūmo λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumēre. (Ἐκ τοῦ subs + ēmo).

suo ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.

surgo ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrēxi, surrectum, surgēre. (Ἐκ τοῦ sub + rego). Καὶ subrīgo.

tabeo τήκομαι, - bēre, § 89, 2.

taceo σιωπῶ, tacui, tacēre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχή tacītus, ἐπίθετον = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν συνθέσει - ticeo, -ticui, - ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.

taebet (me) σικχαίνομαι, taeduit ἢ (per) taesum est, taedēre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

tango, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at - tingo ἐφάπτομαι, - tīgi, - tactum, - tingēre, § 115, 3, α'.

tēgo στέγω, texi, tēctum, tegēre.

temno καταφρονῶ, tempsti, temptum, temnēre.

tendo, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at - tendo προσέχω, - tendi, - tentum, - tendēre.

teneo κρατῶ, tenui, (tentum), tenēre. Ἐν συνθέσει - tīneo, - tinui,

- tentum, - tinēre, § 115, 2, β' και 3', α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.
- tepeo** χλιαρός εἰμι, - pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι. - pui, - pescēre, § 110, 2, α'.
- tergeo** και σπανίως tergo σμήχω, tersi, tersum, tergēre (και ter-gēre). Πρβλ. § 89, 3.
- tĕro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** ὑφαίνω, - xui, - xtum, - xĕre.
- timeo** φοβοῦμαι, - mui, - mēre, § 89, 2.
- tingo** ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), - nxi, - netum, - ngĕre.
- tollo** αἶρω, (sus - tūli, sub - latum), tollĕre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β' και § 89, 3.
- tono** βροντῶ, - nui, (- nītum), - nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, - pēre, § 86, 2. Ἐκ τούτου torpesco (ναρκοῦμαι), - pui, - pescēre, § 110, 2, α'.
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, - dīdi, - dītum, - dĕre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahĕre.
- tremo** τρέμω, - mui, - mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuĕre, § 74, 3, γ' και § 89, 4, Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsūm, trudēre, § 87, 2, γ'.
- tueor** τηρῶ, tuĕri, § 80. Πρβλ. tuitus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (- mui), - mēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου tumesco (ὀγκοῦμαι), - mui, - mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** κρούω, tutūdi, tūsūm, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, - rgĕre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινα, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguĕre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, - ursi, - gĕre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urĕre (ῥίζ. - us, ἐκ τῆς - eus — Ἑλλ. εὔω. πρβλ. § 23, 2, Σημ.
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βαίνω (*vāsi, vāsum*), *vadēre*, § 87, 2, γ'.
valeo ὑγιαίνω, *valui, valēre*. Μτχ. μέλλ. *valiturus*.
vēho ὀχῶ, *vexi, vectum, vehēre*.
vello τίλλω, ἀνασπῶ, *velli, vulsum, vellēre*, § 88, 1.
vendo πωλῶ, - *didī, - dītum, - dēre*. Ἐκ τοῦ *venum*, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πτωσιν ὀνόματος *venus* (= πώλησις), καὶ *do*. Παθητ. *veneō*.
veneō πωλοῦμαι, (*venīni ἢ venīi, venītum*), *venīre*. (Ἐκ τοῦ *venum* + *eo*. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1).
vēnio, § 89, 3.
vereor, § 80.
vergo κλίνω πρὸς τι, *versi, vergēre*, § 89, 2.
verro σαρώ, (*versum*), *verrēre*.
verto στρέφω, *verti, versum, vertēre*.
vescor ἐσθίω, *vesci*, § 80 καὶ § 89, 2. Πρkm. *ēdi*, ἐκ τοῦ *edo*.
veto ἀπαγορεύω, § 89, 4, Σημ. 1.
video ὁρῶ, *vīdi, vīsum, vidēre*, § 89, 3.
vieo δέω, πλέκω, *viētum, - ēre*, § 89, 2.
vigeo ἀκμάζω, - *gui, - gēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *vigescō* ἀναθάλλω, - *gui, - gescēre*, § 110, 2, α'.
vincio δέω, *vinxi, vinctum, vincere*, § 89, 3.
vineo νικῶ, *vīci, victum, vincēre*, § 86, 2.
vireo χλωρός εἰμι, - *rēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *virescō* χλοάζω, - *rui* - *rescēre*, § 110, 2, α'.
viso επισκεπτομαι, (*visi*), *visēre*, § 89, 2. Βλ. *video*.
vivo ζῶ, *vīxi, vivēre*. Μτχ. μέλλ. *victūrus*, § 100, 1.
volo, § 95.
volvo ἐλίττω, *volvi, volūtum, volvēre*.
vomo ἐμῶ, - *mui, - mītum, - mēre*.
voveo εὐχομαι, τάζω, *vōvi, vōtum, vovēre*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (*ab urbe condita* = ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθώριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (*M. Messāla et M. Pisōne consulibus* = ὑπατευόντων τοῦ Μ.Μ. καὶ τοῦ Μ. Ρ), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὅποιον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (*Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est*).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἥτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἥτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π. Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγένετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτόρων, κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῇθεν ἦσαν τὰ ἑξῆς : 1ος *Martius*, 2ος *Aprilis*, 3ος *Maius*, 4ος *Junius*, 5ος *Quintilis*, 6ος *Sextilis*, 7ος *September*, 8ος *Octōber*, 9ος *November*, 10ος *December*, 11ος *Januarius*, 12ος *Februarius*.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα *mensis* = μὴν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἥτοι τοῦ *Quintilis* διὰ τοῦ *Julius*, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ *Sextilis* διὰ τοῦ *Augustus*, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγένετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ιδιόρρυθμον ὅλως τρόπον, τὸν ἐξῆς:

Τρεῖς ὠρισμέναι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Κάλανδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσεις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνήπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariæ = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγένετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγουμένη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρῶτον τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὀρισμὸν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν δι' **ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὀρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ τῶν Εἰδῶν, νὰ προσθέσωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέσωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὅποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariæ ἡ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες, 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quatro ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὁλοκλήρων ἡ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatum contulerat Catilina in ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est ex ante diem V Idus Octobres. — In Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἦτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνυμίου (cognōmen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti. ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed. = aedīlis.

cand. = candidātus.

cos. = consul.

coss. = consules.

D. = Divus.

des. = designātus.

E.Q.R. = eques Romanus.

Ictus = iuris consultus.

imp. = imperator.

leg. = legatus.

O. M. = optimus maximus.

p. = populus.

p. c. = patres conscripti.

pl. = plebs.

P. M. ἡ Pont. Max. = pontifex maximus.

pr. = praetor.

P.R. = populus Romanus.

praef. = praefectus.

proc. = proconsul.

Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.

Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.

Quir. = Quirites.

Resp. = respublica.

S. C. ἡ SCtum = senatus consultum.

S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.

tr. = tribunus.

tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου, § 121).

a.d. = ante diem.

a.u.c. = ab urbe condita.

C. ἡ Cal. = Calendae.

Id. = Idus.

N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων

d.d. (d). = dono dedit (dicavit).

D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).

d.s. = de suo.

d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.

f. = filius ἡ filia.

f.c. ἡ fac. cur. = faciendum curavit.

g. p. r. f. = genio populi romani feliciter.

h. s. e. = hic situs (ἡ sita) est.

l. = libertus ἡ liberta.

n. = nepos.

pr. = pronēpos.

(p.) v. a. = (pius) vixit annos.

s. t. t. l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς

s. v. b. e. e. v. = si vales, bene est ; ego valeo.

s. d. (ᾗ s. p. d.) = salutem dicit (ᾗ salutem plurimam dicit).

6. Ἐν βιβλίῳ

cf. = confer.

l. s. = loco sigilli.

i. e. = id est.

mss. = manuscripti.

l. c. = loco citato.

scil. = scilicet.

l. l. = loco laudato.

sq. = sequens.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΝΟΜΙΟΤΑΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structūta*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτὴ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subiectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὅποιον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἀντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις : *divitissimus est (is), qui paucis contentus est* πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἢ ἐκεῖνος πού).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς κατηγορούμενον (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ κατὰ γενικὴν (κτητικὴν, κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς κατηγορούμενον τίθεται καὶ κατὰ δοτικὴν πρὸς δήλωσιν σκοποῦ καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν πρὸς δήλωσιν καταστάσεως ἢ ἰδιότητος : *Themistocelis consilium salutis fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλὴ (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν *bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, θαρρῶ. *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρετταννοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι.

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδετικοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*) ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις, οἷα ἡ λεγομένη Ἀττικὴ σύνταξις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἡ σημασία καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὅποια καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ ; ἀπὸ ποῖον ; κλπ.), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου : venit Romā ἔρχεται ἐκ Ῥώμης· (Ablativus separativus, ἥτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (πρβλ. Θέτις ἀνέδου πολιτῆς ἀλός).

2) **μετὰ τίνος**; (με ποῖον ; με τί ; πῶς ;), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινὰ ἐνέργειάν του : decem navibus Romam rediit με δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν· (Ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ Ablativus instrumentalis, ἥτοι ἡ ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) : secūri (ἀφαιρ.) hostem percussit διὰ πελέκειος τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε (πρβλ. τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς cum μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινὰ προσδιορισμόν : cum exercitu profectus est ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τίς τι εἶναι πρόσωπον, τίθεται ἡ per μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) operā ἢ auxiliō μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου : per servum certior est ἐπληροφορήθη διὰ τοῦ δούλου. Ciceronis operā respublica conservata est διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Οὕτω καὶ operā meā, nostrā — operā tuā, vestrā, κ. τ. τ., ἀντὶ per me, per nos, per te, κλπ.

3) ποῦ; ἤτοι ἡ ἀφαιρετική δηλοῦ τὸν τόπον ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *Babylōne mortuus est* ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι. (*Ablativus locativus*, **τοπικὴ ἀφαιρετική**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατὴρ αὐτόθι μένει ἀγρῶ).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πτώσις λαμβάνεται εἰς ὁρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνική) γενική. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων

1. Ἡ γενική

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητική** (*genetivus possessivus*) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.λ., ἔχει τὴν ἔννοιαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἤτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις. (*genetivus explicativus* ἢ *epexegeticus*).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κακωνικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π. χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμία ἐπιστολὴ σου. Ἄν ὅμως ὑπάρχῃ καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου· (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετική** (*genetivus partitivus*) λαμβάνεται ὅπως ἰδιορρυθμῶς ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνική γενικὴ ὀνόματος οὐσιαστικῶ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τοιαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται :

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτώσιν ἐνικήν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερόμενην ἄνευ προθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium* — *paulum, minus, minimum* — *tantum, quantum* — *hoc, id, idem, quod, quid, aliquid, nihil*, κλπ. Π.χ. *multum labōris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil expētit praemii* ἡ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ. *quid novi? nihil novi* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σημείωσις. Ἐν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελεῖ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χορῆσις γενικῆς δικαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπίθετου προσδιορισμοῦ. Οὕτω (*tantum audaciae* τὸσαύτῃ τόλμῃ, ἀλλὰ) *ad tantam audaciam* εἰς τὸσαύτῃν τόλμην (*aliquid boni* ἄρα τι, ἀλλὰ) *aliquid memorabile* ἄξιονμνημόνευτον τι (καὶ οὐχὶ *aliquid memorabilis*, γεν.).

β) τὰ ποσοτικὰ ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἱκανὴν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (*genetivus objectivus*) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τῆς αὐτῆς γενικῆς. Ἰδιαίτερας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι περὶ τίνος καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφορῶ τινα περὶ τίνος.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλαὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνωνται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ιδιότητα : (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρὸβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα εἰδώς, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὅποια, ὅταν εἶναι ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὑπεθυμίζει τις : *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων *legati foederis Carthaginenses admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὅμως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου : *[iniurias] obliviscitur*

λησμονεῖ τὰς ὕβρεις· *illud semper memento* ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς συντάσσονται μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλεῖστα, μετ' ἀφαιρετικῆς (βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae) 1) τὰ δικαστικά ῥήματα (verba iudicialia), ὡς *accusare, damnare, absolvēre*, κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : *Miltiades proditiōnis accusatus est* ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν· *consulem condemnaverunt inertiae* τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωνσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ *accusare aliquem capitis* (ὕπαγειν τινὰ θανάτου) καὶ *damnare aliquem capitis* (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως *de* μετ' ἀφαιρετικῆς : *eum (repetundarum ἢ) de repetundis damnaverunt* κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κάκωσιν ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται *accusare ἢ damnare aliquem de vi* (ἐπὶ βίᾳ). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα *piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est* καὶ *miseret* (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται δι' αἰτιατικῆς : *eum pudet deorum hominumque* αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· *paenitebit vos huius consilii* (μεταμελήσει ὑμῖν ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῇτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναίσθηματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : *me pudet* ἐα *dicere* αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μὲ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : *non te haec pudet?* δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα *intērest* (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῖ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : *Ciceronis interest* διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει τὸν Κικέρωνα). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικὴ (mei, tui, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ *interest*, ἀλλ'

ἀντ' αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοίχων κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestra*, ὡς *mea (tua)* interest διαφέρει μοι (σοι), μὲ (σέ) ἐνδιαφέρει. Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἀλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινά, ἐκφράζεται ποικιλοτρόπως, ἥτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλητικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ): *tua et mea maxime interest te valēre* ἢ (*ut valeas*) σέ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης. *hoc reipublicae interest* τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινά τι ἐκφράζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*): *illud Ciceronis magni intererat* ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις β'. Ὅμοιως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἥτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* = ἀναφέρω). Ἀλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā* (*tuā*, κλπ.) *refert* καὶ *quid refert?* *nilhil refert* τί ἐνδιαφέρει ; οὐδὲλως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ δοτικὴ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπιθέτα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπιθέτα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.), *alieni*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος *τινὶ* - φίλος *τινός*, κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri*, κλπ.) *similis* ὅμοιος ἑμοῖ (σοί, ἡμῖν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= *πιθανός*), οὐχὶ δὲ *mihi* (*tibi*, κλπ.) *similis* οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσόμενων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῇ πρὸς ταῦτα

σημασίαν: *naturae* (δοτ.) *convenienter vivere* συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενὴς πρὸς ταῦτα πρόθεσις *prope*, § 102, 1): *proxime Pompeium sedebat* ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὁμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος): *Ubii proximi Rhenum incoluunt* οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατέκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei*: *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* οἶμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων

134. Ἀντικείμενον κατὰ δοτικὴν δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare, ignoscere, placere, fidere, invidere, favere, irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.τ.τ.: *oboediamus legibus* πειθώμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστός ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ· *haec ornamenta tibi conveniunt* ταῦτα τὰ κοσμημὰ ἀρμόζουσὶ σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere, narrare, indicare, dare, mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς δοτικῆς, ἥτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσίν· *suum cuique tribuere* (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν·

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad, ante, cum, in, inter, ob, post, prae, sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα:

adsum alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι· committo alicui pecuniam ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· succedo alicui διαδέχομαι τινά· resisto alicui ἀνθίσταμαι τινι· terror incidit exercitui φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς prodesse, nocere alicui ὠφελεῖν, βλάπτειν τινά, (ἀλλὰ πρβλ. λυσιτελεῖν τινι), suadere, persuadere alicui παίθειν, καταπαίθειν τινά, blandiri alicui κολακεύειν τινά, κ.λ.—parcere alicui φείδεσθαι τινος: Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νά... philosophia medetur animis ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς mihi (tibi, κλπ.) invidetur φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.): parcetur victis (φεῖδῃ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχῃσι χάριτος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν τινά καὶ ἀγαπᾶν τινι). Οὕτω π.χ. consulo aliquem (π.χ. medicum) συμβουλευομαι τινά — consulo alicui (π.χ. fratri) ἐπιμελομαι τινος, φροντίζω περὶ τινος· caveo, timeo aliquem ἢ aliquid φυλάττωμαι, φοβομαι τινά ἢ τι — caveo, timeo alicui (rei) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβομαι ὑπὲρ τινος, περὶ τινος, (διὰ τινά, διὰ τι), tempero aliquid κεράννυμι τι — tempero alicui (= parco alicui) φεῖδομαι τινος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Μετὰ δοτικῆς τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς induere, exuere alicui aliquid ἐνδύειν, ἐκδύειν τινά τι adspargere, circumfundere alicui aliquid περιβάλλειν, περιχέειν τινά τι adspargere, inspergere alicui aliquid ῥαίνειν τινά τινι: Herculi tunicam induit τὸν Ἡρακλῆα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσε· murum urbi circumdederunt τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα donare, adspargere, circumdare, induere καὶ intercludere συντάσσονται ὅχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς victori eorundem donant τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ victorem corona donant τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις interdicere alicui aqua et igni (ἀφαιρ.) εἶργειν τινά ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων interdicere alicui aquam et ignem καὶ interdicere aliquem aqua et igni).

135. Μετά ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὑποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (**δοτική** προσωπική **κτητική**, **χαριστική** ἢ **ἀντιχαριστική**, **ἠθική**, **τῆς ἀναφορᾶς**, **τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου**). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ἐν τῇ φράσει *est alicui nomen ἢ cognomen* (ἔστι **τινὶ** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικήν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (*nomen ἢ cognomen*), εἴτε κατὰ **δοτικήν**, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικήν δοτικήν**. Οὕτω λέγεται π.χ. *est meo filio nomen Gaius* καὶ *est meo filio [nomen Gaio* (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται **Γάιος**).

2) **Δοτική χαριστική** συνάπτεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος *vacare* (**σχολάζειν**, **διατρίβειν περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος *nubere* (**ὑπανδρεύεσθαι τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. *Cicero vacabat philosophiae* (**δοτ.**) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. *Venus nupsit Vulcano* (**δοτ.**) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν **Ἥφαιστον**.

Σημείωσις. Τὸ *nubere* ἀρχῇθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι**, **θέτειν (νυμφικήν καλύπτραν)**. Ὡστε *nubere alicui* κυρίως = **καλύπτεσθαι χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρὸς λέγεται *aliquam uxorem ἢ in matrimonium ducere* ἄγεσθαι **τινα**, **λαμβάνειν τινὰ γυναῖκα**, **σύζυγον**.

3) **Δοτική τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου** (*dativus auctoris*) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (**προσωπικοῦ**) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ : *Sors sua est cuique ferenda* τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν *mihi consilium iam diu captum est* ἀπόφασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Περβλ. ὁ ποταμός ἐστίν ἡμῖν **διαβατέος**· **ταῦτα Θεμιστογένηι γέγραπται**).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (**προσωπικόν**) ποιητικὸν αἶτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς *ab* (ἢ *a*) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς **δοτικῆς** ὡς **δοτικῆς** τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερονδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ **δοτικήν** : *a patribus consulendum est liberis* οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ *consulo* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. "Αν λοιπὸν ἐλέγετο *patribus* consulendum est *liberis*, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ καί= περί τῶν πατέρων πρέπει νὰ φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικῇ**, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ (*dativus finālis* ἢ *dativus praedicatīvus*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere*, *arcessere*, *habēre*, *dare*, *relinquere*, *mittere*, *tribuere*, *dicere*, *ducere*, *venire*, κ.ἄ.δ., ἵνα δηλωθῇ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινομένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἑτέρα δοτικὴ (*χαριστικὴ* ἢ *ἀντιχαριστικὴ* ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου). "Όταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τοῦτοις καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου : *hoc mihi curae* (*δοτ.*) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (*δοτ.*) *Caesari miserunt* οἱ Αἰδουοὶ ἱππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἔπεμψαν (*πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια*).

3. Ἑ αἰ τ ι α τ ι κ ῇ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (*σπανία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ*) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἢ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (*Βλ. § 133, 3*).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu ! o !*), εἰς ἀναφωνήσεις πρὸς ἑκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου : *me miserum ! o me miserum !* οἱμοὶ ἐγὼ τλήμων.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσελθοῦσα ἐκ πληρεστέρων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου : *vidēte me miserum !* ὁρᾷτέ με τὸν ἄθλιον. (*Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ ! ἔ τὸν ἄθλιον !*).

β') Μετὰ ῥημάτων

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus Remum interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥώμον ἀπέκτεινε· Deus aedificavit mundum ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν· longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὃ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : dulce ridet ἡδὺ γελᾷ (= dulcem risum ridet)· graviora patimur βαρύτερα πάσχομεν.

Ὁμοίως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν, ὡς stadium currere (= cursum stadii currere· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)· piscis sapit mare ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= piscis saporem maris sapit· πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικά ῥήματα. Ἀλλὰ λαμβάνονται ὡς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρους (ἤτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα aequare, adaequare (aliquem ἢ aliquid = ἰσοῦσθαί **τινι**), iuvare, adiuvare (aliquem = βοηθεῖν **τινι**), sequi, sectari (§ 80, aliquem = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν **τινι**· ἄλλα πρβλ. διώκειν **τινά**), decere, dedecere (aliquem = πρέπειν, οὐ πρέπειν **τινι**· πρβλ. ὅμως § 134, 1) : virtus maiorum famam adaequat ἡ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται **τῇ φήμῃ**· te toga decet **σοὶ** πρέπει ἡ τῆβεννος·

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς indignari, queri (§ 80 aliquid = ἀγανακτεῖν, μεμψιμοιεῖν ἐπὶ **τινι**), ridere (aliquid = γελάειν ἐπὶ **τινι**), iniuriam queror = μεμψιμοιρῶ ἐπὶ **τῇ ἀδικίᾳ**.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἤτοι :

α) τὰ παιδευτικά (docere, edocere) καὶ τὸ ῥῆμα celare (aliquem aliquid, **τινά τι**) : Cato filium litteras docuit ὁ Κάτων τὸν

υιόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του·

β) τὰ αἰτητικά, ὡς poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νά τι) : pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος rogare (ἐρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισήμου λόγου rogare aliquem sententiam ἐρωτᾶν τινα τὴν (ἑαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ)·

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς appellare, κλπ.), δοξαστικά (ὡς putare, existimare, κλπ.), προχειριστικά (ὡς creare, eligere, κλπ.), μεταποιητικά (ὡς facere, reddere, κλπ.), κ.λ.τ. : solitudinem pacem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσιν· cupiditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς καθιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiores facere (alicuius rei ἡ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ' (induere, κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως trans, ὡς transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινὰ (ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν trans : dux exercitum flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitum trans flumen traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα διπλῶτα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν § 130 καὶ § 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἡ ἀφαιρετική

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων

141. Ἀφαιρετική οὐσιαστικοῦ (συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου : vir summō ingenio ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφυέστατος) (ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν ablativus sociativus, § 128, 2. Πρβλ. νεοελλ. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολὺ μυαλό).

Χρησιμοποιείται ὁμως πρὸς δήλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ γενική (genetivus qualitatis), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκὲς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία κ.τ.τ.: *vir magnae prudentiae* ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος)· *fossa pedum quindecim* τάφρος δεκαπέντε ποδῶν· *puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς προσδιορισμὸς ἐπιθέτου (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) καθαρὰ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) συνάπτεται

α) μὲ ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *liber, nubes, orbis, vacuus*, (alienus) κ.τ.τ.: *liber metu* ἀπηλλαγμένος φόβου (ἄφοβος)· (πρβλ. νεοελλ.: ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδης).

β) μὲ συγκριτικὰ ἐπίθετα: *nemo fuit divitior Croeso* οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου. (Ablativus comparativus, ἀφαιρετικὴ συγκριτικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν συγκριτικὴν γενικήν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ.: ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία: *Cato, quo tum nemo fuit doctior* ὁ Κάτων, οὗτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* (= ἡ) καὶ ὁμοιοπτῶτως μὲ τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: *patria mihi carior est quam vita* (= *carior vitā*) ἡ πατρίς ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἡ ἢ ζωῆ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ *quam* ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πτώσιν γενικήν ἢ δοτικήν ἢ ὅταν μὲ τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως: *peius victoribus* (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) *quam victis* (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) *accidit* χειρὸν συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. *Brutum non minus amo quam tu* τὸν Βροῦτον ὅχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σὺ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ *te*, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς = ἡ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ *plus, amplius, longius* ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ *quam* ὁμοιοπτῶτως μὲ τὸν α' ὅρον: *plus* (ἢ *amplius*) *mille homines* *convenerunt* πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνήλθον.

2) ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συνάπτεται.

α) με τὰ ἐπίθετα *onustus*, *praeditus*, *refertus*, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus*, *fretus*, *laetus*, *superbus*, *tristis*, κ. ἄ. τ. : *navis frumento onusta* ναῦς πλήρης σίτου· *paucis contentus* ὀλίγοις ἀρκούμενος (ὀλιγαρχίης)· (πρβλ. νεοελλ. : γεμάτος **μὲ** χόρτο, κ. τ. τ.)

β) με τὰ ἐπίθετα *dignus*, *indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι** ἢ **ἀναφορὰν** (ablativus limitationis) : *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος· *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) τὸν ἕτερον πόδα· *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν· ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior* ἢ *minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος)· *maximus* ἢ *minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος)·

γ') με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον** ἢ **διαφορὰ** (ablativus mensurae ἢ discriminis) : *dimitio minor* κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσω· *multis annis ante* πολλοῖς ἔτεσι πρότερον· *paulo post* ὀλίγῳ ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων

143. α') Μετὰ καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν** ἢ **χωρισμόν**, προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *expellere*, *prohibere*, *abesse*, *liberare*, *privare*, *spoliare*, κλπ. (ablativus separativus), *carere*, *egere*, *vacare* (ablativus inopiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ **ἀμέσου ἀντικειμένου** : *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπῆλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου· *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἑτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὐτὴ δηλοῖ πρόσωπον : *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράνων ἡλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ καταγωγῆς ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ablativus originis) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri): Achilles **ex Thetide** natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος· **plurique Belgae a Germanis** orti sunt οἱ πλεῖστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ-γονται. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διὸς — οἱ ἄφ' Ἡρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἦτοι

1) τὰ δηλοῦντα **πλησμονὴν** ἢ **πλήρωσιν**, ὡς abundare, (com-, ex -) im - plere, cumulare, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, ornare, imbuere, instuere, κ. ἄ. ὅ. (ablativus copiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου : **otio** abundat περισσὴν σχολὴν (ἄνεσιν) ἔχει· **aras donis** cumulant τοὺς βωμοὺς δώρων πληροῦσι· **cives victores laudibus** ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητάς ἐπαίνοις κοσμοῦσι· (πρβλ. § 142, 2, α').

2) τὰ σημαίνοντα **πωλεῖν**, **ἀγοράζειν**, **μισθοῦν**, (ἐκ) **τιμᾶν**, **ἐκτιμᾶσθαι**, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ venio), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μετ' τὴν σημασίαν τοῦ **τιμᾶσθαι**, **ἀξιζεῖν**), docere, κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ **τιμὴ** ἢ **ἀμοιβὴ ὠρισμένη** (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου : **hortum viginti minis** emit τὸν κῆπον (ἀντὶ) εἴκοσι μῶν ἡγόρασε· **decem talentis** constat τιμᾶται (**κοστίζει**) δέκα ταλάντων· **Socrates non docebat merce** ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῇ).

Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται **ἀορίστως** δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus pretii). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihili, π.χ. vendit agrum **tanti**, quanti eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν **τόσον**, ὅσον ἡγόρασεν αὐτόν· **pluris** decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα·

2) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' αφαιρετικήν τὸ ἀντικείμενον των) : quous-
que tandem, Catilina, abutere patientia nostra? ἕως πότε, Κατι-
λίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονὴν μας ; fungitur officiis ἐπιτελεῖ
τὰ καθήκοντα· lacte et carne vescuntur με γάλα καὶ κρέας τρέ-
φονται urbe potitus est ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν. (Ἄλλὰ πάντοτε re-
rum potiri καὶ οὐχὶ rebus potiri = γίγνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων,
καταλαμβάνειν τὴν ἐξουσίαν).

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (= χρεια
ἐστὶ) : libris nobis opus est βιβλίων (ἡμῖν χρεια ἐστὶ) χρειάν ἔχο-
μεν. Οὕτω καὶ (μετ' αφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετο-
χῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον
ἐνεστῶτος) : consulto (= consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ
προσωπικῆς συντάξεως, ὡς libri nobis opus sunt βιβλίων χρειάν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη
δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὑποκείμενου ὑπάρχει χρεια, ἐκφράζεται
δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας : Themistocles celeriter, quae opus erant,
reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπενόει.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' αφαιρετικήν ἐκφέρεται μετὰ
τούτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πρᾶ-
γμα (ablativus rei efficientis) : discordia maximae res dilabun-
tur ὑπὸ τῆς διχονοίας (μετὰ τὴν διχονοίαν) μέγιστα πράγματα δια-
λύονται. "Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἷτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ
καὶ πράγματος ἢ ζώου προσωποποιουμένου), τότε τοῦτο κανονικῶς
ἐκφέρεται δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς ab μετ' αφαιρετικῆς
(καθαρᾶς, § 128, 1, ablativus auctoris) : Roma a Romulo con-
dita est ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου· eo a natura ipsa de-
ducimur εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα. (Βλ. καὶ § 135, 3).

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς gaudere, laetari,
dolere, maerere, κ.τ.τ. (ablativus causae, αφαιρετικὴ τῆς αἰτίας·
πρβλ. § 131) : delicto dolere, correctione gaudere oportet ἐπὶ
μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῇται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ
χαίρῃ.

Σημείωσις. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μετὰ πᾶν
ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἷτιον τὸ κινεῖν τινα εἰς τινα πρᾶ-
ξιν εἶναι amore, odio, metu, misericordia, spe, κλπ. : hostes metu abscesserunt
οἱ πολέμιοι ἐκ φόβου (ἐνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύνανται ὅμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

αὐταὶ νὰ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικά τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς coactus, ductus, compulsus, incitatus, κλπ., odio, amore, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτως εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ κωλύον αἶτιον, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου αποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως prae καὶ αἰτιατικῆς : morbo impeditus non adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον· prae lacrimis loqui non potest ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναται νὰ ὁμιλήῃ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικὴν, ὡς antecellere, antevenire, praestare, superare, malle, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ κατὰ τι ἢ μέτρον ἢ διαφορὰν· (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ'): hostes numero militum superant οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν· multo malo hoc κατὰ πολὺ προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δήλωσιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας τινὸς (ablativus modi, ἀφαιρετικὴ τροπικὴ) : summa aequitate res constituit μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικά τοῦ τρόπου εἶναι silentio, (hoc, eo-) modo, (ea, simili) ratione, (hac, ea, illa) conditione, lege, (nostro, maiorum) more, (aequo, forti) animo, κ.ἄ.τ.

Ὡσαύτως ἀφαιρετικά δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς capite nudo ἢ operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudis, κ.ἄ.τ.: multi pecudum ritu vivunt πολλοὶ βοσκημάτων δίχην (ὥσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προήλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιαί πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὄχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1-2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ· πρβλ. : ἐνίκησεν Ἴσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ· οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δήλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δῆλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde ? πόθεν ;) διὰ τῆς ex ἢ (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in horto sum¹ — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe ἔρχομαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ μὲν γενικῇ (τοπικῇ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῇ δὲ ἀφαιρετικῇ (τοπικῇ, § 128, 3¹), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἰσδήποτε κλίσεως: Romae, (Corinthi, Deli) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athēnis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ. — ἐν Βαβυλῶνι, κλπ.

2) εἰς δῆλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ αἰτιατικῇ: eo Romam (Athenas, Sardes, κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεεις, κλπ.

3) εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ ἀφαιρετικῇ (§ 128, 1) : venio Roma (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατὰλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξηγήσεις αὐτῶν : in oppido Citio ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῶ ἀπλῶς Citii = ἐν Κιτίῳ) · in oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῶ ἀπλῶς Cirtam = εἰς Κίρταν) · ex urbe Corintho [ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῶ ἀπλῶς Corintho = ἐκ Κορίνθου)]. Ἀλλὰ: Corinthi (in) pulcherrima Graeciae urbe — Tarquinius se contulit, in urbem Etruriae florentissimam — Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῇ ἀφαιρετικῇ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπιθετικὸν totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse· π.χ. tota urbe, tota Italiā, totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ) — ipsa Romā, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis, κλπ.

Σημείωσις 3. Ὅμοιως μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα *domus*, (§ 30, 3), *rus* καὶ *humus* (§ 17), π.χ. *domi est* οἶκος ἐστὶ — *humi sedet* χαμαὶ κάθεται — *domum (rus)* rediit ἐπέστρεψεν οἶκαδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — *domo profugit* ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρίδος — *rure rediit* ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — *humo surgit* ἀνίσταται χαμὸθεν. Κατὰ δὲ τὸ *domi*, ὅπερ σημαίνει ὅχι μόνον οἶκος ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν καιρῷ εἰρήνης), λέγεται καὶ *belli* ἢ *militiae* (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις *domi bellique* — *domi militiaeque* (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως λέγεται *in bello*, *in militia*.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua? πῇ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *per* καὶ αἰτιατικῆς: *via Appia* — *per forum proficiscitur* διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ *terra*, *mari* (= *per terram*, *per mare*) — *terra marique* διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται:

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando?): *quā nocte natus Alexander est*, *eādē Dianae Ephesiae templum deflagravit* ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι: (eō, quō) tempore, annō, diē—(eā, quā) horā, aestate—(primā, secundā, tertiā) vigiliā κ.ἄ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον: *biduo sciemus* ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. *Agamemnon vix decem annis unam cepit urbem* ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πρᾶξις τις: *quaedam bestiolae unum diem vivunt* ζῶφια τινὰ μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2 γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικαί, κτητικαί (§ 56 καὶ § 57)

150. 1) Αἱ πλάγιαι πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας: *laudo me* ἐπαινώ ἑμαυτὸν — *laudatis vos* ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτούς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (*sui, sibi, se*), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (*suus, sua, suum*) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἑμέσου ἢ ἐμμέσου): *Aiax gladio se interfecit* ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε· *sua pauci vitia cernunt* ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι· *Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod filios suos corrumpere* οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτην εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*nos, vos, se*) μετὰ τῆς προθέσεως *inter* πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας: *furtim interse aspiciebant* λάθρα προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἐξῆς: λαμβάνεται δις τὸ οἰκτεῖον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία *alter* (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ *alius* (ἐπὶ πολλῶν) πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκείμενον), δευτέρον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγιῶν πτώσεων, ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως: *manus manum lavat* (πρβλ.: *χειρ χεῖρα νίξει*)· *alter alterum adiuvat* βοηθοῦσιν ἀλλήλους· *alius alium increpabant* ἐπέπληττον ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλ.: κατηγορεῖ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικαί, ὀριστικαί (§ 58 καὶ § 59)

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *tuus*): *ista vox αὕτη ἡ φωνή (σου)*· *iste furor tuus αὕτη ἡ μανία σου*.

2) Ἡ ἀντωνυμία *is* (*ea, id*) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ

νοητῆς δείξεως, ἦτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ ἢ νὰ διασαφισθῇ διὰ προσδιοριστικῆς ἀναφορικῆς προτάσεως): apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetōrix**; is coniurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερυγενέστατος ἦτο ὁ **Ὀργέτοριξ**. οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε· divitissimus est is, qui paucis contentus est. (Βλ. § 124).

Οὕτως εἰς τὰς π λ α γ ί α ς π τ ὠ σ ε ι ς λαμβάνεται ἡ is ὡς **ἐπαναληπτικὴ** ἀντωνυμία: **Deum agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.**

Σημείωσις. Μετὰ τὴν is δύνανται ν' ἀκολουθῇ πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ qui) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ ut), ὥστε ἡ is ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν talis (τοιοῦτος): non is sum, qui (= ut) errear δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ἀόριστοι (§ 62)

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀρίστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅ, τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τίς**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ: **quaedam** bestiolae unum diem vivunt· (βλ. § 149, 3). Perses **quidam** Πέρσης τις·

2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς aliqui, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀρνητικὰς: **dicat quispiam** (εἴποι τις ἄν) δυνατόν νὰ εἴπῃ τις **sine ulla spe pacis domum redierunt** ἄνευ **τινὸς** ἐλπίδος εἰρήνης οἴκαδε ἐπέστρεψαν· **an quisquam** Croeso divitior fuit ? ἄρά γε ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου ; (= **οὐδεὶς** ὑπῆρξε· κλπ.)·

3) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς qui, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς **aliquis** μετὰ τὰ μάρια **si, nisi, ne, num** καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει: **ne quid** republica detrimenti capiat μὴ τίνα ἡ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α')· **num quod** (= **aliquid**) vestigium apparet ? μὴ τι ἔχνος φαίνεται· **quo quis**

sapientior est, ea solet esse modestior ὅσῳ τις σοφώτερος εἶναι, τόσῳ συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : **se quisque diligit** ἑαυτὸν (= ἕκαστος) φιλεῖ· **suum cuique** tribuendum est. (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικὰ τακτικά : **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον· **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μόλις δέκατός τις (= μεταξὺ τῶν δέκα εἷς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος·

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν γένει : **quam quisque** norit (= novit) artem, in hac se exercēat· προβλ. ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδὲν τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις : *legem brevem esse oportet* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· *patriae irasci nefas est* οὐχ ὀσιόν (ἐστὶ) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **λεκτικά** καὶ τὰ **δοξαστικά** ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *dicere, narrare — putare, iudicare, κλπ.*)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ **αἰσθητικά**, τὰ **γνωστικά**, τὰ **μνήμης**, **δείξεως** ἢ **δηλώσεως** σημαντικά καὶ τὰ **ψυχικοῦ πάθους** σημαντικά, (ὡς *sentire, videre, audire — scire, ignorare — meminisse, § 98, 1, oblivisci — demonstrare, docere, certiorum facere — gaudere, dolere, admirari, κλπ.*), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται **μετὰ μετοχῆς** (κατηγορηματικῆς) : *Democritus dicebat innumerabilis esse mundos* ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι. *sentit animus se suā vi, non alienā moveri* ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχ ὑπ' ἀλλοτρίας κινεῖται· *memento te hominem esse* ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· *fortuna gaudet illudēre rebus humanis* ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρώποις πράγμασι.

Σημείωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικὴν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ *quod* : *doleo quod amicis careo* λυπούμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ **τελικὸν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **ἐφετικά** καὶ τὰ **δυνητικά** ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *velle, nolle, malle, cupere — posse, scire* μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἰκα-**

νὸν εἶναι, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὁμοῦς καὶ τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): volunt omnes boni videri πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνωνται· mons moveri coepit τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.)· desino loqui παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατική σύνταξις (Accusativus cum infinitivo). Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν: Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν.

Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν·

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: nego me esse mendacem (ego nego — me esse) ἀρνοῦμαι, ὅτι εἶμαι ψεύστης· Socrates nihil se scire profitebatur (Socrates profitebatur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε·

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδετικόν): Alexander Jovis filium se appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλῆται ἡθέλησε· cupio me esse elementem (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπισεικῆς.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μετὰ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ προελθούσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (ὅσα τὸ iubeo, sino — video, audio, κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν dominus iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) servos ὡς στενώτερον συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (abire) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (dominus) iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ legem brevem esse oportet, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα oportet δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἦτοι χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) ἐπιφωνηματικῶς (ὥπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλοῦσας ἀγανάκτησιν, ἐκπληξιν, κ.τ.τ.: ο *spectaculum miserum ! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum !* ὦ ἄθλιον θέαμα ! Ἐντὺς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατὰγῃ θρίαμβον (εἶς) πειρατῆς ! (Πρβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῖ !) .

2) ὅλως ἰδιορρυθμῶς, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγήσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένης μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος : *Hoc ubi Verres audit... munitari absenti Diodoro, vociferari palam, lacrimas interdum vix tenere* ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐέρρης... ἡ πειλίσαι τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκ ρα ὕγαζε φανερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξὺ μόλις συνεκράτει. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. π.χ. "Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ φωνάζῃ... = ἐκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πρᾶξις μέλλουσα νὰ γίνῃ ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλούμενην πρᾶξιν: *spero* (*sperabam*, κλπ.) *amicum meum venturum esse* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπιζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ ὅτι θὰ ἦρχετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

Ἄλλὰ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῆς περιφράσεως *fore ut* ἢ *futurum esse ut* μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος : *spero fore* (ἢ *futurum esse*) *ut amicus meus veniat* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου· *sperabam fore* (ἢ *futurum esse*) *ut amicus meus veniret*, κλπ. (§ 77, 4).

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερεῖται σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2) : *Romani sperabant fore ut Galli vincerentur* οἱ Ῥωμαῖοι ἤλπιζον ὅτι θὰ νικηθῶσιν (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται· *credo fore*

ut huius facti te **paeniteat** πιστεύω ότι θα μεταμεληθῇς διὰ τὴν προᾶξιν ταύτην· (§ 131, 2).

2. Ἑ Μετοχή

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστῶτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιοῖται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιοῖται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις, (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ· πρβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) **ἐπιθετικὴ** (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρθρου): iucundi sunt **acti** labores (= labores **qui acti sunt**) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς ab urbe **condita** (ἀπὸ τῆς κτισθείσης πόλεως =) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης)· post Troiam **delētam** (μετὰ τὴν καταστραφεῖσαν Τροίαν =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) **κατηγορηματικὴ.** Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιωρισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστῶτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (video, audio, κλπ.) καὶ τὰ ῥήματα facio, fingo, induco, κ.ἄ.τ. (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ παριστάνειν, παρ ουσιάζειν): Catonem vidi in bibliotheca **sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον· Homerus facit **Polyphemum cum ariēte colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κριόν. (Πρβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἷα π.χ. audio aliquem **legentem** καὶ audio aliquem **legere**, πρβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: ἀκούω τινὸς **λέγοντος** καὶ ἀκούω τινὰ **λέγειν**, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρρηματική**, (ἤτοι δηλοῦσα χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι

α') **συνημμένη** (*participium coniunctum*), ἣτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει: *omne malum nascens facile opprimitur* πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται· *mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus* εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν·

β) **ἀπόλυτος** (*participium absolutum*), ἣτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικὴν, διὸ λέγεται *ablativus absolutus* (ἀφαιρετικὴ ἀ π ὅ λ υ τ ο ς, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): *Solon et Pisistratus Servio Tullio regnante* viguerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤγκμασαν βασιλεύοντες τοῦ Σερουτοῦ Τυλλίου.

160. Διὰ φ ὁ ρ ὼ ς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ **συνημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου**, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ): *Amulius expulsō fratre regnavit* (*Amulius expulit fratrem - Amulius regnavit*) ὁ Ἀμούλιος ἐκβαλὼν τὸν ἀδελφόν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε·

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνε-
ται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γῆραις **συνημμένης μετοχῆς**, (ἡ ὁποία ὄντως ἀντιστοι-
χεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).
π.χ. *haec locutus abiit* ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνφ *his dictis abiit*)·

2) **ἀνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς**, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (προσω-
πικὴν ἢ δεικτικὴν) ὡς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιο-
ρισμὸν τούτου·

α') **οὐσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξιώμα τι ἢ ἰδιαιτέραν τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς *consul, praetor — arbiter, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adulescentulus, senex*, κ.ἄ.τ.

β') **ἐπίθετον** δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς *adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus*, κ.τ.τ. Δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὕπὸ ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὡς *Augustus natus est Cicerone et Antonio consulibus* ὁ Αὐγουστος ἐγεννήθη ὑπατευόντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου· *patre vivo haec domus aedificata est* ὁκοδομήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *esse* (§ 77, Σημ.), διότι ἐπὶ ἐλλείπει ἐν τινι γλώσσῃ δὲν δύναται βέβαια νὰ νοῆται ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ *ablativus absolutus* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. § 155, 2. Σημ.). Διεμορφώθη καὶ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ προσελθούσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδῆλου τρόπον ἢ χρόνον, κ.τ.τ (§ 145 κ.ε.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. *milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt*, ἀρχῇθεν ἡ ἀφαιρετικὴ *gladiis* μετὰ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν *districtis* εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικῆ ἐννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς: «οἱ στρατιῶται **μετὰ τὰ ξίφη ἀνεστασμένα** (ἦτοι γυμνά) ὤρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρόν». Ἀλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο: «οἱ στρατιῶται **ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν** (ἦτοι ἀνασπασάντες τὰ ξίφη) ὤρμησαν, κλπ.», ὁπότε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη κατόπιν π.χ. καί: *venit in Italiam Tarquinio regnante*, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν

161. α') **Τὸ γερούνδιον** (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης **σκοπὸν** (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα *utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar*, τὸ ῥῆμα *esse* (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἱκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα *creare, deligere, praeficere*, κ.τ.ε., αἱ φράσεις *operam dare, tempus dare, diem dicere* καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα, ἰδίως σύνθετα, με δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα *vir*, ὡς *decemviri, tresviri*, κ.τ.τ.: *aqua semper utilis est bibendo* (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν =), ἵνα τὸ πίνῃ τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερονδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερονδιακὴ ἑλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερονδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπίθετικὸς προσδιορισμὸς : homo non ferendus ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός·

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χρῆσις δύο συντάξεων, ἥτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερονδιακόν, εἶναι μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς** : (delere Carthaginem) delenda est Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών· (legere libros) libri nobis legendi sunt ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὡ φ ε λ η τ έ α σοι ἡ πόλις· ε ὕ π ο ι η τ έ ο ι οἱ συμμαχεῖν βουλόμενοι).

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερονδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον, ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς : (eo πορεύομαι) domum nobis eundum est πορευτέον ἡμῖν οἴκαδε· (obtempero legibus, δοτ.) obtemperandum nobis est legibus· (πρβλ. π ε ι σ τ έ ο ν τῷ νόμῳ).

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν** ἢ **ἀναδέχεσθαι τι** πρὸς ὀρισμένον τινὰ σκοπόν, ὡς do, trado, mitto, relinquo — accipio, suscipio, permitto, loco — euro : urbs militibus diripienda tradita est ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) π ρ ὃ ε δ ι α ρ π α γ ῆ ν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερονδιακὴ ἑλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερονδιακὴ ἑλξις (Attractio gerundiva), ἥτοι χρῆσις τοῦ γερονδιακοῦ ἀντὶ γερονδίου.

Συνηθέστατα κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις τὸ γερονδιακόν δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερονδίων καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν **ἐνεργητικὴν**. Ὅταν δηλαδή τὸ γερονδίων ἀνῆλθῃ εἰς ῥῆμα μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερονδίου τούτου τίθεται κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ, τὸ δὲ γερονδίων τίθεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immolāndorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σημείωσις. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσομένων ῥημάτων, *utor, fruor, fungor καὶ potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῇθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi ἢ urbem potiendi*) ἡ ἐλπίς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται **πάντοτε** γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (με ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὁσάκις ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χρήσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βάρος.

2) νὰ γίνῃ χρήσις **αἰτιατικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad ἢ in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς) : *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (ὅχι *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σημείωσις 1. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἢ χρήσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου εἶναι προαιρετικὴ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae reipublicae* ἡ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὁμοῦς χρήσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενόν του ἐπίθετον ἢ ἀντωνυμίαν **οὐδετέρου γένους** : *ars vera et falsa diiudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum diiudicandorum*) ἡ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σημείωσις 2. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαίτερου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 5). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαίτερους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνική. Διὰ τῶν ἐπιπλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γενεῇ, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, ὀρίζεται ἀκριβέστερον ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ χρονικὴ σχέσις δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπλοῦ μέλλοντος εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὁποία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) Ὁ παρακείμενος (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum) : Catilina coniurationem fecit ὁ Κατρίνας συνωμοσίαν ἔκαμε·

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum) : scripsi epistulam (γέγραφα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) Ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ : scripseram epistulam (ἐγεγράφειν =) εἶχον

γράφει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι **εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις**, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθούσα πρᾶξις εἶναι χρονικῶς **προτέρα** τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως : *legati, quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανῆλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐν ἐπερησαν, ὅτι καὺς παρέσχον Κορινθίους. "Ὅχι : παρεσχέσαν).

4) **Ὁ τετελεσμένος μέλλων** χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ : *scripsero epistulam* (γεγραφῶς ἔσομαι =) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι **εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις**, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πρᾶξις εἶναι χρονικῶς **προτέρα** τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως : *quidquid petieris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅ,τι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις 1. "Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακείμενοι με σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *noñi* = *scio* γινώσκω (πρβλ. οἶδα), *constitui* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. ἔστηκα) κλπ., 2) ὑπερσυντέλικοι με σημασίαν παρατατικοῦ, ὡς *noveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. ᾔδειν), *constiteram* = *stabam* ἰστάμην (πρβλ. εἰστήκειν) κλπ., 3) τετελεσμένοι μέλλοντες με σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *novero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitero* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. ἐστήξω) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις 2. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς **ἀρκτικοί** μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώς, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακείμενος, ὡς **ιστορικοί** δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρῆσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ παραλήπτης θὰ ἔχῃ πλέον εἰς χεῖράς του καὶ θὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικὸς ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακείμενος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος : *Nihil*

habebam (= habeo) **quod scribēram** (= scribam), neque enim novi quicquam **audieram** (= audivi) et ad tuas omnes **rescripseram pridie** (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὅποῖον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκοῦσαι καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπ' ἣν τῇ σ α χθές. **Commentarium dedi ei**, qui has **litteras tibi dedit** (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὅποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρημένους προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 74, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιόθεν συνεχωνεύθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εὐκτικὴ (*optativus*). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ *coniunctivus* ὡς ἀντίστοιχος ὅχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὠρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') Indicativus. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. (Ἄρνησις *non* οὐ, δέν, *nonne* καὶ, κλπ.) : *Catilina coniurationem fecit*, (βλ. § 166, 2, α) · *hoc fieri non potest* τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνη.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὠρισμέναι λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως προποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦνται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὅποιον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : *paene mei oblitus sum* ὀλίγου ἐπελαθόμην (= λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δέν ἐλησμόνησα) · *aequum est* (ἢ *aequum erat*) *hoc facere* χρὴ ἢ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δέν τὸ πράττεις ἢ δέν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') Imperativus (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῦ προσταγὴν ἢ ἀπαγορεύσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ. : lege ἀνάγνωθι· properate σπεύδετε, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δὲ

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος, (ἥτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ ἀμέσως ἢ νὰ γίνεταί πάντοτε : *ergedēre ex urbe, Catilina, edue tecum omnes tuos ; purga urbem* ἐξέλθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὴν πόλιν· *iustitiam cole et pietatem* δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν·

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ μέλλοντος, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πρᾶξις : *cras petito* (β' ἐνικ.)· *tibi dabitur* αὔριον ζήτησον· *θα σοὶ δοθῇ· respondeto* (β' ἐνικ.) *ad ea, quae rogavero* ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια *θα σὲ ἐρωτήσω* (ἐνν. ἀφοῦ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4)·

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον) : *regio imperio duo sunt iique consules appellator ; nemini parento* βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἔχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὕπατοι καλεῖσθων (= νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὑπακούόντων (= εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι)·

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἡπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (coniunctivus) μετὰ τοῦ *velim* (§ 95) : *di-cas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστήσαι (κυρίως = *θα ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς*)·

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ *ne* (= μή), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (coniunctivus) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου : *hoc ne facias ἢ ne feceris* (ὑποτ. παρακειμένου) *μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσης* τοῦτο· *puer ne telum habeat* παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (= νὰ μὴ ἔχῃ)·

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) *ne* μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ εἰς κείμενα νόμων : *hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito* (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς πό-

λεως νά μή θάπτῃ τις, μηδὲ νά καίῃ. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μή νόμιζε ἢ μή νομίσῃς·

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : **fac ne** quid aliud **cures** μή φρόντιζε ἢ μή φροντίσῃς δι' ἄλλο τι· cave credas μή πιστεue ἢ μή πιστεύσῃς.

172. γ') Coniunctivus (βλ. § 168). Ἡ **ὑποτακτικὴ** χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις **ἐπιθυμίας** (coniunctivus voluntativus· ἄρνησις **ne**)

α) εἰς δήλωσιν **προτροπῆς** ἢ **ἀποτροπῆς** (coniunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος : eāmus **ἴωμεν** (πᾶμε), ne cunctemur μή μέλλωμεν (ἄς μή βραδύνωμεν)·

β) εἰς δήλωσιν **προσταγῆς** (coniunctivus iussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δήλωσιν **ἀπαγορεύσεως** (coniunctivus prohibitivus), μετὰ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντος ἐνταῦθα, ἢν καὶ ὁ ἐνεστώτης σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου : **videant** consules, ne quid respublica detrimenti capiat (ὁρώντων =) νά προσέξουν οἱ ὕπατοι, μή ἡ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α')· ne feceris μή πράξῃς· ne faciat μή πραττέτω, μή πράξῃ· moratus sit **nemo** μηδεὶς μελλήσάτω ἢ μηδεὶς **μελλήσῃ** (κανεὶς νά μή βραδύνη)·

γ) εἰς δήλωσιν **εὐχῆς** (coniunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχετικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον utinam (εἴθε) : **valeant** mei cives ὑγιαίνοιεν οἱ ἔμοι πολῖται· ne **vivam**, si seio μή ζῶην, εἰ οἶδα· (πρβλ. **νά μή ζήσω**, ἄν...)· ne viverem εἴθε (νά) μή ἔζων, (ἀλλὰ **ζῶ**)· **utinam** viveret εἴθε (νά) ἔζῃ, (ἀλλὰ **δὲν ζῇ**)· **utinam** diutius vixisset εἴθε νά ἔζῃ, (ἢ νά εἴχε ζήσει)· πλεονέτερον.

δ') εἰς δήλωσιν **παραχωρήσεως** (coniunctivus concessivus).

κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτική) : *odērint, dum timeant* **μισούντων** (ἄς μισοῦν), ἄρκει μόνον νὰ φοβῶνται·

ε) εἰς δήλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικὰς προτάσεις (*coniunctivus dubitativus* ἢ *deliberativus*· ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστώτα : *elōquar an sileam* ? νὰ εἴπω ἢ νὰ σιγήσω ; *quid faciam* ? τί ποιήσω ; τί νὰ κάμω ;

Ἐνταῦθα ἀνέκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικὴ coniunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικόν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως : *huic cedāmus* ? εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν ; *quid facerem* ? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν ;) τί νὰ ἔκαμνα ; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**)

α) εἰς δήλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (*coniunctivus potentialis*) ἐν τῷ **παρόντι** (κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ **παρελθόντι** (κατὰ παρατατικόν) : *dicat quispiam* ἢ *dixērīt quispiam* λέγει τις ἂν — εἴποι τις ἂν, (*μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς*)· *velim* βουλόμην ἂν (*θὰ ἤθελα*)· *qui vidēret urbem, captam* (*esse*) *dicēret* ὅστις ἤθελεν ἴδει τὴν πόλιν, (*εἴποι ἂν* =) *ἤθελεν* εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν)·

β) εἰς δήλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (*coniunctivus irrealis*) ἐν τῷ **παρόντι** (κατὰ παρατατικόν) ἢ ἐν τῷ **παρελθόντι** (κατὰ ὑπερσυντέλικον) : *sine amicis vita tristis esset* ἂν οὐ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (*ἦν ἂν* =) *θὰ ἦτο*, (*ἀλλὰ δὲν εἶναι*). *O si tacuisses, philisophus mansisses* ὦ ἂν ἤθελες σιγήσει ! φιλόσοφος (*διέμεινας ἂν* =) *θὰ διέμενες* (*ἤθελες διαμείνει* — *ἀλλὰ δὲν διέμεινες*).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως**, ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου : *quo vadis* ? ποῦ ὑπάγεις ; *ubi fuisti* ? ποῦ ἦσο ; *ποῦ ἐπῆγες* ; *quando redībīs* ? πότε θὰ ἐπανέλθῃς ;

β) καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τίς ἀν τοῦτο πιστεύσει;) ποὺς μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τί νὰ ἔκαμνα ; (Ἦ τ ο ρ ι κ α ῖ ἐρωτήσεις. Βλ. § 106, 10, Σημ.)

2) "Οταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ἰδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10): Clodius insidias fecit Miloni? κατεσκεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι ; fuistine in foro? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.)

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μόνον (etiam = ναί, non = οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὡς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥκιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero (τοῦναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64): quid scribis? (τί γράφεις ;) Epistulam. — quando redibis? (πότε θὰ ἐπανέλθῃς;) Cras (αύριον).

175. "Οταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (= ἤ) : utrum verum an falsum est? verumne an falsum est? πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστὶ ;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως : verum an falsum est? elöquar an sileam? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὅχι ; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτῇ ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non? π.χ. fuisti (ne) ibi an non? ἦσο ἐκεῖ ἢ ὅχι ;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις

176. "Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῇθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερεῦόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαιτέρως πῶς τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος *quod* (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *qui* (§ 60), ἥτοι ἐκ τοῦ *quod* = ὁ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ *quod* τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἡδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *hoc, illud, id*, κλπ. (π.χ. *in hoc sumus sapientes, quod naturam sequimur* **εἰς τοῦτο** σοφοί ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. *quod me valere putas, (id) erras* (ὡς πρὸς τὸ ὅτι νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ *quod* εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἴτιον** τοῦ σημαينوμένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως (*erras*), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνε-

ται καὶ οὕτω: «πλανᾶσαι (νομίζων), διότι νομίζεις, (ποὺ νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω».

Οὕτως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προσέκυψεν κατόπιν τὸ καθαρῶς αἰτιολογικὸν quod, ὡς π.χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιουμένου εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σε φιλοῖ ἡ Ἀφροδίτη! **si** habereamus illos leones! **εἴθε** (νὰ) εἶχομεν τοὺς λέοντας ἐκεῖνους! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεός).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. o si tacuisses! philosophus mansisses (= ὦ **εἴθε** νὰ εἶχες σιωπήσῃ! θὰ εἶχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἡδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (= ὦ **ἂν** εἶχες σιωπήσῃ, κλπ. κλπ.).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς. (Πρβλ. π.χ. χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὐ φαίνοιτο, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε = ἐρῶ ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε — ἔλεγον ἢ εἶπον ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε ἢ ἵνα πεισθῇτε).

2) Ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὀρισμένη καὶ ἡ ἐγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερεύουσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. exspectavimus, dum pater venit περιεμείναμεν, ἕως ὅτου ἦλθεν ὁ πατήρ — exspectavimus, dum pater veniret περιεμείναμεν, ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ), ὁ χρόνος ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς, ὅταν μεταβληθῇ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ. non sum ita hebes, ut istud dicam δὲν εἶμαι τόσον ἀμβλύνους,

ὥστε νὰ εἴπω αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, ut istud dicērem δὲν ἦμην τόσο ἀβλύνους, ὥστε νὰ εἴπω αὐτὸ κλπ.). Ἀκολούθως δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, ὠρισμένος ἐκάστοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικὸς ἢ παρωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio temporum). Ἐν ἐξηγητῇ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὑποίας αὕτη ἐξαρτᾶται, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ (ἦτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλλοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικός, (ἐνεστώς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρκοῦς, παρακειμένος δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλον, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης) π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas τί γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσῃ	quid scripsēris, τί ἔχεις γράψει
		ἢ τί ἔγραψας

quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis τί μέλλεις
quaesivēro	θὰ ἔχω ἐρωτήσῃ	νὰ γράψῃς ἢ τί θὰ γράψῃς.

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὑποίας αὕτη ἐξαρτᾶται, εἶναι χρόνου παρωχημένου, (ἦτοι παρατατικοῦ, ἱστορικοῦ παρακειμένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικοῦ), τίθεται ἐπίσης παρωχημένος χρόνος, (παρατατικὸς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελικὸς δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικὸς τῆς περιφραστικῆς συζυγίας, ἦτοι τύπου εἰς — urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἦτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres τί ἔγραφες
quaesivi	ἠρώτησα	quid scripsisses τί εἶχες γράψει
		ἢ τί ἔγραψας
quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσῃ	quid scripturus esses τί ἔμελλες νὰ γράψῃς ἢ τί θὰ ἔγραφες.

Σημείωσις 1. Ἐξηρημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρктиκοὶ ἢ παρῳχημένοι, καθίσουν καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτηκοῦ ἢ παρῳχημένου: Athenienses Delphos **miserunt consultum**, quo modo se **defenderent** οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένους) εἰς Δελφοὺς ἐπεμψαν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα **miserunt** εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικὸς ἐνεστώς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτηκὸς χρόνος (οἷος εἶναι γραμματικῶς), ἄλλοτε δὲ ὡς παρῳχημένος (ἦτοι ὡς perfectum historicum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς).

γ'. Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν· (ἄρνησις **non**): Themistocles, **quod non** satis tutum se Argis videbat, Coreuram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεὶ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἐβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod** somnum capere **non posset** τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν (cum, ὡς: cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, non quod habērem magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολήν δίδω πρός σέ, οὐχί διότι ἔχω πολλά τινα, τὰ ὅποια νά σοί γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικάι προτάσεις (Βλ. § 178)

180. Αἱ ὑποθετικάι προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία εἶδη** (καὶ οὐχί τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' **ὀριστικήν** οἰοῦ δὲ ἢ ποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως): si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἰ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2 α')· hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικήν** (coniunctivus) ἱστορικῶ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικῶ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικῶ χρόνου, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἡρνούμην, ἐψευδόμην ἂν· plures interfecti essent, nisi nox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἡ νύξ πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικήν** (coniunctivus) ἁριστικῶ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἡδύνασο)· si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem eum dixēris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἴς τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνετον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἶδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἶδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἐν τε τῇ ὑπόθεσι καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: *si hoc feceris* (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), *paenitebit te* ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστος ἐπαναλαμβανόμενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῇς προτάσεως: *poetarum libros, cum est otium, legre soleo* ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολὴν ἔχω =) ὡςάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγινώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς),

1) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflagrare constituit* ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ὢν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' ὀριστικὴν εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδὲν ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (Ελ. § 178)

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἐτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis, quantus, quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποῖον ἢ πόσόν), ὡς *sicut, quam, quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν) : *qualis habēri vult, talis est* ὅλος νομίζεσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν· *haec sicut exposui, ita gesta sunt* ταῦτα, ὥσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν·

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi, tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν· πρβλ. § 172, 2, α') : *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram adesset, horrebant* οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὥσει οὗτος ἦτο παρὼν ἐνώπιόν των, ἐφρίσσαν.

5. Τελικαὶ προτάσεις (Ελ. § 178)

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ : *edēre oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῇ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῇ, ἵνα τρώγῃ· *angustias Themistocles quaerebat ne multitudo circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὁ Θερμιστοκλῆς ἐπεζήτει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῇ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Ελ. § 178)

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενόν τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως : *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπλαγῇ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῇ ἐτόλ-

μα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα)· *tanta* vis prohibitōis est, *ut* eam in hoste etiam *diligāmus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἡ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συνηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόντων ἐπιτακτικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*, κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τοῦτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων : *maiora deliquerunt, quam ut* iis ignosci possit διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ, κλπ.)

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos* ἢ *consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κατόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ. ἄ. ὅ. : *accidit, ut* abessent = συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες — *spes victoriae efficit, ut* milites fortius *pugnent* ἢ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρείοτερον νὰ μάχωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. *quin*).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178)

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀκολουθοῦν δέ :

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχὴν, ἐπιθυμίαν ἐν γένει, ὡς *dicere, (ad)monere, respondere, scribere, imperare, postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere*, κ.τ.τ. (*opto, ut salvus redeas* εὐχομαι (σῶον ἐπανελθεῖν σε =) νὰ ἐπανέλθῃς σῶος· *eura, ut valeas* (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν =) φροντίζε νὰ εἶσαι ὑγιής.

Pythia respondi, ut Athenienses navibus se defendērent ἡ Πυθία (ἀπεῖλε τοὺς Ἀθηναίους ταῖς ναυσὶν ἀμύνασθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου.

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμενον) τριτοπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.τ.τ. : restat, ut doceam (λοιπὸν ἐστὶ διδάξαι με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω· prudentiae est, ut sociorum saluti consuliātis (φρόνιμόν ἐστὶ ἐπιμελεῖσθαι ὑμᾶς =) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malle (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἥτοι ἄνευ τοῦ ut, ὡς velim pater mihi redeat (βουλοίμην ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανεῖλθῃ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ· malle tacuisses θὰ προετίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ ἐσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλῆν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνητικῆς καὶ ἐτέρας εὐχητικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, inprohibeo, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ ne (καὶ σπανίως διὰ τοῦ quominus), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ quin ἢ τοῦ quominus : lex **impedit ne** hoc fiat ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίγνεσθαι =) νὰ γίνη τοῦτο· Socrates **non recusavit quin** (ἢ quominus) poenam subiret ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἡρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινήν· (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρωνται καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ ne, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνηται ἢ ἐγίενεν ἢ γίνηται τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα : timeo ne sero pater veniat φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ· timebant ne eveni-

rent ea, quae ceciderunt ἐφοβοῦντο, μὴ γίνωνται ἐκεῖνα, ἅπερ συν-έβησαν·

2) διὰ τοῦ **ut** ἢ **ne non**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνεται ἢ δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνηται, τοῦθ' ὅπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα : **timeo ut** (ἢ **ne non**) **sustineant** milites impetum hostium φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἑφοδὸν τῶν πολεμίων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν οἷαν τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται, (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2), καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187 κ.έ.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἄνευ διαφορᾶς σημασίας, ὡς **concedo, permitto ut exēas ἢ tibi exire** συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοι ἐξιέναι=) νὰ ἐξέλθῃς· **prohibeo, impedio ne veniat ἢ eum venire** (κολύω αὐτὸν ἐλθεῖν=) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὅμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς **timeo exire** φοβοῦμαι (ἐξελεῖν=) νὰ ἐξέλθῃ (ἐκ φόβου δὲν ἔρχομαι)· **timeo ne moriar?** φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω· **concedo tibi hoc verum esse** (ὁμολογῶ σοι τοῦτο ἀληθὲς εἶναι=) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς — **concedo tibi ut hic maneat** ἐπιτρέπω (σοι ἐνθάδε μένειν=) εἰς σέ νὰ μένης ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106, 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὁσάκις δηλοῦν πραγματικὸν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἢ μετὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ θὰ γίνηται : **dum vivo, spero** ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω· **postquam hostes flumen transierunt, proelium commissum est** ἀφοῦ οἱ πολέμιοι διέβησαν τὸν ποταμόν, συνέβηθη μάχη· **domi mansimus, dum pater redit** ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν **dum** εἰς διηγήσεις λαμβανόμενον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ἱστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Λατινισμός) : **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat (= pugnabat) interfectus est ὁ Μαρδόνιος**, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφρονέθη.

Τὸ δὲ **postquam**, ὁσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμὸς δηλῶν χρονικὴν διαφορὰν, ἥτοι ποσὸν χρόνου μεσολαβούντος μεταξὺ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελικοῦ ἀντὶ παρακειμένου (ἀορίστου § 166, 2, α') :

Decem annis postquam ille natus erat (= natus est), consul factus sum
δέκα ἔτη ἀφ' οὗτου ἐκεῖνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκεῖνου), ὑπάτος ἐγενόμην.
(Περβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμίαν ἢ ἐπιδικαζόμενον σκοπὸν : domi manebimus, **dum pater redeat** ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μένωμεν, ἕως οὗτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ· **exspectabamus, dum hostes flumen transirent** περιεμένομεν, ἕως οὗτου οἱ πολέμιοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβοῦν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π.χ. **est** (erat, fuit) dies ἢ tempus, κ.τ.τ. : fuit tempus, **cum Germanos Galli virtute superarent** ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. "Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πρᾶξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνυποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικαζόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου : **cum Romanam venero**, tibi scibam ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποσαι δηλοῦν ἐπαναλήψιν πράξεως, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκτητικοῦ τινος χρόνου : **cum sumus negotiis vacui**, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν, νὰ μαθάνωμεν· **cum rus veni**, ad te adeo ὁσάκις (ἔχω ἔλθει =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελείου : **cum ruri eram**, ad te adibam ὁσάκις ἤμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχόμην πρὸς σέ· **ubi rus veneram**, venando delectabar ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μετὰ τὸ κυνήγιον ἑτερπόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ **cum** καὶ τοῦ **antequam** καὶ **priusquam** παρατηρητέον ὅτι :

1) Τὸ μόριον **cum** (ἀρχαϊκῶς **quum**) προᾶλθεν ἐκ τοῦ **quom**, ἔρχαια ἀίτιαι καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας **qui**, ἀρχικὴ δὲ

σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄ- ξιαι ἰδιαιτέρας σημειώσεως, ἧτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πρά- ξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀντεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversi- vum): vix hostes flumen transierant, **cum** proelium commis- sum est μόνις οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί : cum vix... transierant, proelium commissum est· πρβλ. § 166, 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιε- χόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἧτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον· (cum coincīdens ἢ explicatīvum): **cum** tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ)·

Σημειώσεις. Περί τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι *antequam* καὶ *priusquam* προέρχονται ἐξ ἐνώ- σεως τῶν ἐπιρρημάτων *ante* καὶ *prius* μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέ- σμου) *quam* (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολ- λάκις δὲ τὰ συστατικά των μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβο- λῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς *non ante dimisit eum, quam* *fidem dedit* (= *non dimisit eum, antequam*, κλπ.) δὲν ἀπέ- πεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἄφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέ- ροντο ἄρ χ ἡ ὅθεν καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῇθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2): *Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est* ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀνα- λάβωσι), κατεδίωξε.

Ἀλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ *antequam* καὶ τὸ *priusquam* συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πρα- γματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): *hostes non prius fugere destite-*

runt, quam ad Rhenum pervenerunt οἱ πολέμιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίοτε ὁμῶς ἐναλλάσσονται αἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρητημέναι ἢ πλάγαι ἐρωτήσεις (Βλ. § 178)

193. Αἱ ἐξηρητημέναι ἢ πλάγαι ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἱ μὲν ἀπλᾶι διὰ τινος τῶν μερίων ne, num, nonne ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2).

β) αἱ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ utrum ἢ τοῦ re εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ an (ἢ anne) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ an ἢ τοῦ ne εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ «ἢ ὄχι» ἐν διπλῇ ἐξηρητημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ necne (σπανίως δὲ διὰ τοῦ annon): quaeritur a philosophis, **utrum** sint dii **necne** ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι. (Πρβλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καὶ ὑποτακτικῇ: quaesivit, **num** quid novi eo absente **accidērit** ἠρώτησεν, ἂν τι (ἢ μὴ τι) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη. (Εὐθ. ἐρώτ. Num quid novi me absente accidit ?)· saepe non utile est scire, **quid futurum sit** πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ· nesciebam, **quo fugērem** ἠγνῶουν, ποῦ νὰ φύγω· inter praetores magna est contentio, **utrum** moenibus se **defendant** an obviam eant μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολέμιων· neutri sciebant, **vicissent** **victine** **essent** οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῇ.

194. Πλάγαι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ si (= εἰ, ἂν) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποπειράς, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ): circumfunduntur hostes, **si** quem aditum reperire **possent** συνωθοῦνται περίξ οἱ πολέμιοι, (ἂν ἢ) μῆπως θὰ ἠδύναντο νὰ

ανακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κύριος ἔεται, εἴ τι δύναίτο βοηθῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio*, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.ῶ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές.

Σημείωσις. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an*, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα **ἴσως**: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦτα τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἤλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δέν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δέν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφοτον): *nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint poetae* οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· *non recuso, quin tibi oboediam* δέν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· *quis est* (= *nemo est*) *quin hoc intellēgat?* τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο ; (ὅστις δέν κατανοεῖ τοῦτο ;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. : ὁ δ' ἀναίνετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον *quin* ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίως ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνομίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (= οὐ, δέν· πρβλ. *ne - scio* οὐκ οἶδα· *ne - uter* οὐδέτερος), ἀρχικῇ δὲ σημασίᾳ αὐτοῦ εἶναι **πῶς ὅχι; πῶς δέν;** ὡς *quin respondes?* πῶς (διατὶ) δέν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ *quin* μὲ ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακλεισματορικὴν (= ἄγε, ἴθι—ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, οἷαι *hoc fieri potest? Quin? experiāmus* (= δύναται τοῦτο γενέσθαι ; πῶς ; πειραθῶμεν ἢ πειραθεῖμεν ἂν), προῆλθε κατόπιν τὸ *quin experiāmus* (= ἄγε πειραθῶμεν), ἄς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ *quin* ἐξ ἀπλῆς ἀρχῇθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μιᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἐτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ *quin*, ἀφοῦ αἱ δύο αὗται προτάσεις συνεδέθησαν στενότερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ *quin tibi oboediam? non recuso* (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ ; δέν ἀντιλέγω ἢ *non recuso: quin tibi oboediam?* προῆλθε κατόπιν τὸ *non recuso, quin tibi oboediam.* (Βλ. καὶ § 188).

195. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικάς, ἥτοι ἀναφορικάς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ **πᾶσαν ἐγκλίσιν**, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν: **odi homines, qui mali sunt** μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, **οἱ κακοὶ εἰσιν**· **nemo est, qui hoc neget** (negaverit) οὐδεὶς ἐστίν, **ὅστις τοῦτ' ἂν ἄρνοῖτο** (ἢ ἂν ἀρνηθεῖ § 170, 2, α')· **bonum tibi librum dono, quem legito** ἀγαθόν σοι βιβλίον δωροῦμαι, **ὃ ἀνάγνων**·

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῇ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) ἀντὶ ὀριστικῆς **καθ' ἑλξιν** πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (attractio modi ἑλξιν ἐγκλίσεως): **quis eum diligat, quem metuat?** (ἀντὶ metuit) τίς ἂν φιλοῖ (τοῦτον), ὃν **μισεῖ**; Πρβλ. ἔρδοι τις, ἢ ἔλκτωις εἰδείη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίᾳ προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (et, autem, igitur κλπ.): **multas ad res peritiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose** (= **eos igitur legite** κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὠφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· **ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς**. (Παρομοίαις συντάξεις τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικάς προτάσεις, ἥτοι ἀναφορικάς αἰτιολογικάς, ὑποθετικάς, τελικάς, ἀποτελεσματικάς, ἐνδοτικάς, παραβολικάς. Ἐκ τούτων

α) αἱ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαί, (αἱ ὁποῖαι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινος ἐπιφωνηματικῆς ἔκφρασιν),

β) αἱ ἀναφορικαὶ τελικαί,

γ) αἱ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικάι, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικάι

ἐκφέρονται κανονικῶς **καθ' ὑποτακτικὴν**· π.χ. ο **fortunate Achilles, qui** (= cum) **Homerum praecōnem factorem invenēris** ὃ ὄλβιε Ἀχιλλεῦ, **ὅς** (= διότι) **τὸν Ὅμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες** (πρβλ. § 179)· **legati Delphos missi sunt, qui** (= ut) **deum consulērent** πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (συμ-

βουλευσόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεόν (πρβλ. § 184) ·
 non is sum, **qui** (= ut) **ferrear** δέν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νά κατα-
 πλῆττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σγμ.) · Athenienses, **qui**
 (= cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam
 consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, **ἂν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κα-
 τώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατάρθωσαν νά νικήσωσι. (Πρβλ. § 182) ·

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται
 συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus π.χ. vir est **dignus**,
qui (= ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστι-
κὴν: tantum scimus, quantum memoria **tenemus** τοσαῦτα γινώ-
 σκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν ·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστι-
κὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικά: **qui**
 (= si quis) **tacet**, consentire videtur ὅστις [(= εἴ τις) σιωπᾷ,
 νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1) · **qui** (= si quis) hoc **cre-**
dēret, erraret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ.
 § 181, 2) · **qui** (= si quis) hoc **credat**, erret ὅστις (= εἴ τις)
 τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3) ·

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγρα-
 φεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obli-
 qua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλ-
 ληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ.
 (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου, ἦτοι

1) αἱ προτάσεις κρισεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν,
 § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικάς
 προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν). Π.χ. (εὐθύς λό-
 γος : innumerabiles sunt mundi) — Democritus dicebat innu-
 merabiles esse mundos. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν *δυνητικὴν* (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν, § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστώτος ἢ παρατακτικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187). Π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo love dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem* ἢ *pontem milites rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere* ἢ *dixit ut milites pontem rescinderent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. εὐθύς λόγος: *quid faciam?* (§ 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ᾖτο β' προσώπου. Π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum?* = *nemo tam est potens, κλπ.*)· *quem esse tam potentem dixēris*, *cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς, ὅτι εἶναι τόσο ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρόπῃ νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites?* = *nihil est quod vereamini*) — *Caesar*

graviter **incusavit** milites, **quid** tandem **vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρτημέναι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς πᾶσαι καθ' **ὕποτακτικὴν** (Εὐθὺς λόγος : omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, quod **scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθὺς λόγος : non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aiebant** sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugērent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἐαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἁγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀρῆραπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελ.

Κεφάλαιον Α'		9
--------------	-------	---

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β'	Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	15
Κεφάλαιον Γ'	Κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν.....	17
	1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	17
	2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	18
	3. Τρίτη κλίσις (» tertia).....	20
	4. Τετάρτη κλίσις (» quarta).....	28
	5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	29
	6. Ἀνώμαλα ὀνόματα	30
Κεφάλαιον Δ'	Τὰ ἐπίθετα	33
	1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	33
	2. Τριτόκλιτα »	35
	3. Ἀνώμαλα	38
	4. Αἰ μετοχαί	38
	5. Τὰ παραθετικά.....	39
Κεφάλαιον Ε'	Αἰ ἀντωνομίαι (Pronomina)	45
Κεφάλαιον ΣΤ'	Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	55
Κεφάλαιον Ζ'	Τὸ ῥῆμα (Verbum)	64

Κεφάλαιον Η' Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)	101
2. Προθέσεις (Praepositiones)	101
3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	103
4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)	106

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'**ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ**

Α' Παραγωγή (Derivatio)	107
Β' Σύνθεσις (Compositio)	114

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων	119
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Ὅλιγα περὶ Ῥωμαϊκοῦ Ἡμερολογίου	140
---------------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III

Συντομογραφίαι :		
1. Ὀνομάτων προσώπων	143	
2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων ευχῶν κ.τ.τ.	143	
3. Χρονολογιῶν	144	
4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων	144	
5. Ἐν ἐπιστολαῖς	145	
6. Ἐν βιβλίαις	145	

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ**Μ Ε Ρ Ο Σ Α'**

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις	149
Κεφάλαιον Α' Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνία αὐτῶν	149
Κεφάλαιον Β' Αἰ πτώσεις	150

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. Ἡ γενικὴ	α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	151
	β') Μετὰ ῥημάτων	152

2. Ἡ δοτική	α') Μετ' οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	154
	β') Μετὰ ῥημάτων	155
3. Ἡ αἰτιατική	α') Μετ' ὀνομάτων ἢ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως	158
	β') Μετὰ ῥημάτων	158
4. Ἡ ἀφαιρετική	α') Μετ' ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων	160
	β') Μετὰ ῥημάτων	162
5. Αἱ πλάγιοι πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου		165
Κεφάλαιον Γ'	Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντωνυμιῶν	
	α') Προσωπικαί, κτητικαί	168
	β') Δεικτικαί, ὀριστικαί	168
	γ') Ἀόριστοι	169
Κεφάλαιον Δ'	Οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
	1. Τὸ ἀπαρέμφατον	171
	2. Ἡ μετοχή	174
	3. Τὸ γερονδιον καὶ τὸ γερονδιακόν	176

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	179
	1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	179
	2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	181
	3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	184

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
	α') Προεισγωγικαὶ παρατηρήσεις	187
	β') Περί τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρηγμένας προτάσεις	188
	γ') Αἱ ἐξηρηγμέναι προτάσεις	
	1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	190
	2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις	191
	3. Παρχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	192
	4. Παρβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	193
	5. Τελικαὶ προτάσεις	193

	Σελ.
6. 'Αποτελεσματικές ή ακολουθίας προτάσεις	193
7. Βουλευτικές προτάσεις	194
8. Χρονικές προτάσεις	196
9. 'Εξηρημέναι ή πλάγια έρωτήσεις	199
10. 'Αναφορικές προτάσεις	201
Πλάγιος λόγος	202

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.

Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Η', 1960 (VIII) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 32.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1001/16-6-60

Ἐκτύπωσις — Βιβλιοδεσία Ι. Γ. ΓΚΟΥΦΑ — Πυθίου 188

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

0020556849

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

